

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1

สารนิพนธ์
ของ
นายวุฒิชัย บุญหล้า

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

372.0218

๑๘๖๕ก

ก-๑

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1

บทคัดย่อ

ของ

นายวุฒิชัย บุญหล้า
๒

8 ก.ย. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2547

h 250375

วุฒิชัย บุญหล้า (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนา แสงวงศ์ดี.

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา เปรียบเทียบ การประกันคุณภาพภายในจำแนกตามขนาดและสถานภาพของโรงเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 110 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติค่าที (t - test) สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 มีการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมาก
2. โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการประกันคุณภาพภายในไม่แตกต่างกัน และโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้วกับโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก มีการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกัน
3. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการประกันคุณภาพภายใน

**THE RELATIONSHIP BETWEEN ADMINISTRATORS' VISION AND INTERNAL
QUALITY ASSURANCE OF THE PRIMARY SCHOOLS UNDER THE
OFFICE OF RATCHABURI EDUCATION SERVICE AREA 1.**

**AN ABSTRACT
BY
Mr. WOOTICHAJ BOONLUM**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master Of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
May 2004**

Wootichai Boonlum. (2004). *The Relationship Between Administrators' Vision and Internal Quality Assurance of the Primary Schools under the Office of Ratchaburi Education Service Area 1*. Master's Project, M.ED. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor : Asst. Prof. Dr. Thasana Swaengsakdi.

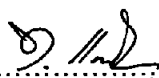
The purposes of the study on the relation between school administrator' vision and internal quality assurance of the primary schools under the Office of Ratchaburi Education Service Area 1 were to explore the operation level of the internal quality assurance of the primary schools, and to Compare the internal quality assurance classified by sizes and school status and the relation between the school administrators' vision and internal quality assurance of the primary schools. The sample of the study was 110 school administrators. The instrument used for the study was questionnaire with rating scales. The data were analyzed by percentages , means, standard deviation,T- test , One Way ANOVA and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The following results were obtained ;

1. The operation level of the internal quality assurance of the school in general and in particular aspects including the preparation of internal quality assurance, the operation of internal quality assurance and report, was at high level.
2. The operation level of the internal quality assurance of the schools with different sizes was not different. And the operation level of the internal quality assurance of the schools whose external quality assurance had already been assessed and those whose external quality assurance had not been done were different.
3. It was found that the relation between the administrators' vision and the internal quality assurance in general was positive.

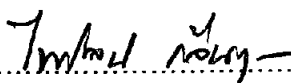
อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

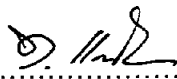
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศา สว่างศักดิ์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

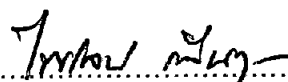

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

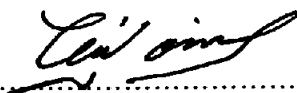
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศา สว่างศักดิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบูลย์ อ่อนมั่ง)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร นิตระสุกุล)

วันที่ 25 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้เพราะความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ ประธานกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งพระคุณเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการพิจารณาโครงการ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. ไพบูลย์ อ่อนมั่ง ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการในการสอบและได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาตรวจสอบแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ พวงสุวรรณ อาจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช อาจารย์ ดร.พรชัย หนูแก้ว อาจารย์อภิชาติ คุณาชาทร และอาจารย์ทองทรัพย์ เดชเดชะสุนันท์

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี ที่ได้กรุณาอนุญาตให้ใช้แบบวัดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่อนุญาตให้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่งตลอดจนขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือประกอบการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ประสงค์ บุญหล้า อาจารย์สถาพร กริธาธร และเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ รุ่นที่ 2 ราชบุรี ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา และขอขอบคุณท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องและช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้ ที่ไม่ได้กล่าวนามในที่นี้ ไว้ ณ โอกาสนี้

คุณค่าและประโยชน์จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทิตาแด่ บิดา มารดา บุรพจารย์ ผู้มีพระคุณ และผู้สนับสนุนในการวิจัย

วุฒิชัย บุญหล้า

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรีเขต 1.....	13
วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน.....	19
ความหมายของวิสัยทัศน์.....	19
วิสัยทัศน์กับผู้บริหาร.....	21
เครื่องมือวัดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน.....	23
มิติของวิสัยทัศน์.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา.....	35
ความหมายของคุณภาพ.....	35
ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา.....	36
ความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา.....	38
แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา.....	41
การประกันคุณภาพภายใน.....	53
ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน.....	53
หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน.....	54
ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน.....	56
ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์กับการประกันคุณภาพภายใน.....	70
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	71

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ) งานวิจัยในประเทศ.....	71
งานวิจัยต่างประเทศ.....	72
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	75
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	75
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	76
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	77
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	95
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	97
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	100
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	109
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	110
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย.....	112
ภาคผนวก ค เครื่องมือเพื่อการวิจัย.....	118
ภาคผนวก ง สถานที่ศึกษาที่ทดลองใช้เครื่องมือและเป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	127
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	134

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามขนาดและ สถานภาพของโรงเรียน.....	81
2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประกันคุณภาพภายในโดยรวม และเป็นรายด้าน.....	82
3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประกันคุณภาพภายในด้านการ เตรียมการประกันคุณภาพภายในโดยรวมและเป็นรายข้อ.....	83
4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประกันคุณภาพภายในด้านการ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยรวมและเป็นรายข้อ.....	84
5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประกันคุณภาพภายในด้านการ รายงาน โดยรวมและเป็นรายข้อ.....	86
6 การเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในโดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	87
7 การเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในด้านการเตรียมการ ประกันคุณภาพภายในจำแนกตามขนาดโรงเรียนเป็นรายคู่.....	88
8 การเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในด้านการรายงานจำแนกตาม ขนาดโรงเรียนเป็นรายคู่.....	88
9 การเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในโดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามสถานภาพของโรงเรียน.....	89
10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ โดยรวมและเป็นรายข้อ.....	90
11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ โดยรวมและเป็นรายข้อ.....	91
12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ โดยรวมและเป็นรายข้อ.....	92
13 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและเป็นรายด้าน.....	93
14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน กับการประกันคุณภาพภายใน.....	94

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	8
2 มิติของวิสัยทัศน์.....	32
3 การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก.....	51
4 แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	59

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระแสโลกาภิวัตน์และกระแสการพัฒนาของโลกปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การเมือง การปกครองและการศึกษา จากการวิเคราะห์บริบทดังกล่าว ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนา "คน" และ "คุณภาพของคน" โดยเห็นว่าคนเป็นทั้งเหตุปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศเพื่อความยั่งยืนอย่างแท้จริง ดังตัวอย่างจากนานาอารยประเทศในโลกที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าไปด้วยดีทั้งนี้เพราะประชากรที่มีคุณภาพซึ่งยอมรับกันอย่างสากลว่าเครื่องมือที่สำคัญที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการพัฒนาคุณภาพคนคือ "การศึกษา (Education)" เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงร่วมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 1)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย" และในมาตรา 81 ได้บัญญัติไว้ว่า "รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ของชาติ" การพัฒนาการศึกษาหรือการจัดระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกระดับจึงเป็นสิ่งสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบดูแลการประถมศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นรากฐานของการศึกษาทั้งมวล มีโรงเรียนในสังกัดกระจายอยู่ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ มีภารกิจของการจัดการศึกษาที่มุ่งให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ภายใต้หลักการของการจัดการศึกษาที่สำคัญห้าประการคือ 1) เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ 2) เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยสังคมมีส่วนร่วม

ในการจัดการศึกษา 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ 4) เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้ 5) เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 4) การที่โรงเรียนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้น บุคคลที่มีความสำคัญคือผู้บริหารโรงเรียน เพราะผู้บริหารโรงเรียนก็คือ ผู้นำสูงสุดของโรงเรียน ที่มีหน้าที่ และบทบาทในการพัฒนางานด้านต่างๆ ของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เดวิด และโทมัส (มาร์ศรี สุธานี. 2540 : บทนำ ; อ้างอิงจาก David & Thomas. 1989 : 1) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่จะสามารถจัดการศึกษาในโรงเรียนของตนให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องมีความสมบัติที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งคือการเป็นผู้นำและเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ซึ่งสอดคล้องกับเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 : 5) ที่กล่าวว่า ผู้นำกับ ผู้บริหารนั้นแตกต่างกันหลายประการ ผู้บริหารคือผู้ที่รักษาสภาพเดิม แต่ผู้นำคือผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารมักจะสนใจแต่สิ่งที่เห็นผลระยะสั้นแต่ผู้นำมักจะสนใจในสิ่งที่ให้ผลในระยะยาวผู้บริหารมุ่งในการปฏิบัติขององค์การให้สำเร็จ แต่ผู้นำมุ่งในการกำหนดทิศทางขององค์การ

ผู้นำที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างวิสัยทัศน์ให้กับองค์การและมีความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ให้เป็นสภาพที่เป็นจริง วิสัยทัศน์ที่แจ่มแจ้งชัดเจนนั้น มาจากการเข้าใจองค์การอย่างถ่องแท้และลึกซึ้ง ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป้าหมายหรือสิ่งสุดท้ายที่ต้องการให้เกิดจะเป็นอย่างไรจะต้องทำอะไรและอย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมายนั้น

รุ่ง แก้วแดง (2539 : 129) ได้กล่าวว่า วิสัยทัศน์ คือภาพในอนาคตขององค์กรที่ผู้นำและสมาชิกในองค์กรร่วมกันวาดฝันหรือจินตนาการขึ้น โดยมีพื้นฐานอยู่บนความจริงในปัจจุบัน เชื่อมโยงวัตถุประสงค์ ภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อมั่นเข้าด้วยกันพร้อมทั้งพรรณนาให้เห็นทิศทางขององค์กรอย่างชัดเจน มีพลัง ทำลาย ทะเยอทะยาน มีความเป็นไปได้ เน้นถึงความมุ่งมั่นที่จะนำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ หรือดีที่สุด สมนึก นนธิจันทร์ (2538 : 14-15) กล่าวว่า โลกปัจจุบันต้องการผู้นำที่มีศักยภาพ มีวิสัยทัศน์ แห่งผู้นำเพราะโลกยุคใหม่ไม่มุ่งหวังทฤษฎีต้นแบบ หรือแบบแผนการปฏิบัติที่ตายตัวไม่มีการพัฒนาทั้งรูปแบบและวิธีการเพราะโลกสมัยใหม่ต้องการผู้บริหารที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์เพื่อความสำเร็จของงานการปฏิบัติงานไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว และโลกสมัยนี้ต้องการผู้บริหารที่กล้าและอาจหาญที่จะพัฒนางานสู่สิ่งใหม่ๆ ไม่ชอบจมปลักหรือวังวนแห่งวิธีการเดิมๆ การเปลี่ยนแปลงในองค์กรหรือสังคมย่อมไร้ทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน หากผู้นำองค์กรไม่มีวิสัยทัศน์ที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของสปีนเนอร์ เกตุทัต (2541 ก : 33) และ ประเวศ วะสี (2541 : 56) ที่เห็นว่าคุณลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งที่จะทำให้การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประสบความสำเร็จได้อย่างดียิ่งนอกเหนือจากความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารงานต่างๆ แล้ว ก็คือการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ดังที่เฮลมุท (Helmut. 1995 : 165) ได้กล่าวว่า คนที่ขาดวิสัยทัศน์จะไม่สามารถบรรลุความคาดหวัง

ที่ยิ่งใหญ่ได้ และไม่สามารถทำแผนงานใหญ่ๆ ให้เป็นจริงได้ การที่ผู้นำหรือผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์จึงเป็นสิ่งสำคัญเพราะสามารถที่จะช่วยให้โรงเรียนจัดการศึกษาได้อย่างมีมาตรฐาน ซึ่งจะช่วยผลักดันการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพได้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 6 มาตรา 48 กำหนดว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารตามปกติเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อสร้างความมั่นใจ และเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 28)

คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ (2542:24-34) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาของไทยโดยเฉพาะในกระทรวงศึกษาธิการนั้นยังมีความหลายประการ ได้แก่ การรวมศูนย์อำนาจไว้ในส่วนกลาง การขาดเอกภาพในการบริหาร การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การขาดการพัฒนา นโยบายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และที่สำคัญคือการขาดประสิทธิภาพของระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา กล่าวคือการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมาไม่ให้ความสำคัญเรื่องการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างเพียงพอ จึงทำให้ประสบปัญหาในด้านคุณภาพโดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียนและผู้จบการศึกษาทั้งใน ด้านวิชาการ พื้นฐานวิชาชีพ สุขภาพอนามัย คุณธรรม จริยธรรม โดยทั่วไปยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจนัก นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างกันทั้งคุณภาพการศึกษาและคุณภาพการบริการทางการศึกษาทั้งในแต่ละระดับ การศึกษาและระหว่างสถานศึกษาที่จัดในระดับเดียวกัน หรือต่างสังกัดกันหรืออยู่ในพื้นที่ต่างกัน หรือต่างขนาดกัน ในด้านมาตรฐานของผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับที่ต่างสังกัดไม่มีหน่วยงานใดจะกำหนดมาตรฐานให้เป็นมาตรฐานเดียวกันหรือเปรียบเทียบกันได้

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษาซึ่งจากข้อมูลการรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2545 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 ซึ่งทำการประเมินชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 นั้น วิชาภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 54.06 วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55.19 และวิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 53.53 ซึ่งคุณภาพอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1. 2546 : 10)

จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ยังอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา ดังที่ ประเวศ วะสี (2541 : 56) และสิปปนนท์ เกตุทัต (2541 ก : 33) ได้เห็นว่าผู้นำหรือผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งตัวชี้วัดที่บ่งบอก

ถึงความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนก็คือคุณภาพของการศึกษาอันเป็นเจตนารมณ์ของการประกันคุณภาพภายใน ดังนั้น วิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในจึงน่าจะมีความสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัยและสามารถตอบปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดและสถานภาพของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 ที่มีขนาดและสถานภาพต่างกันเพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 ในการกำหนดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 ให้มีมาตรฐานการจัดการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาใน 2 ส่วน ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ใน 3 ด้าน ดังนี้

1.1 การสร้างวิสัยทัศน์

- 1.2 การเผยแพร่วิสัยทัศน์
- 1.3 การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์
- 2. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย
 - 2.1 การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน
 - 2.1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร
 - 2.1.2 การแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ
 - 2.2 การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน
 - 2.2.1 การวางแผนการปฏิบัติงาน
 - 2.2.2 ดำเนินการตามแผน
 - 2.2.3 ตรวจสอบประเมินผล
 - 2.2.4 นำผลประเมินมาปรับปรุงงาน
 - 2.3 การรายงาน

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 ในปีการศึกษา 2546 จำนวน 155 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2546 จำนวน 113 คน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608-610)

ผู้ให้ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน จำแนกตามขนาดโรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 40 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 48 คน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 25 คน

3. ตัวแปรที่ใช้วิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 3.1.1 วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ประกอบด้วย
 - 3.1.1.1 การสร้างวิสัยทัศน์
 - 3.1.1.2 การเผยแพร่วิสัยทัศน์

- 3.1.1.3 การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์
- 3.1.2 ขนาดโรงเรียน ประกอบด้วย
 - 3.1.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก
 - 3.1.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง
 - 3.1.2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่
- 3.1.3 สถานภาพของโรงเรียน ได้แก่
 - 3.1.3.1 โรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้ว
 - 3.1.3.2 โรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก
- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การประกันคุณภาพภายในประกอบด้วย
 - 3.2.1 การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน
 - 3.2.1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร
 - 3.2.1.2 การแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ
 - 3.2.2 การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน
 - 3.2.2.1 การวางแผนการปฏิบัติงาน
 - 3.2.2.2 ดำเนินการตามแผน
 - 3.2.2.3 ตรวจสอบประเมินผล
 - 3.2.2.4 นำผลประเมินมาปรับปรุงงาน
- 3.3.3 การรายงาน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดหลักการเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของบุคคลต่าง ๆ ซึ่ง บรอน (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2538 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Braun. 1991 : 26) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถมองเห็นภาพของโรงเรียนในอนาคต ที่จะนำโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จไปสู่เป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งวิสัยทัศน์นั้น จะเกิดขึ้นจากความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน 3 ด้าน คือด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการ เผยแพร่วิสัยทัศน์ และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ผู้บริหารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้มี วิสัยทัศน์ เพราะการบริหารโรงเรียนมีกิจกรรมและขอบข่ายงานกว้างขวางละเอียดอ่อน และ ลึกซึ้ง ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีศักยภาพสูงในการค้นหาสิ่งซึ่งต้องการจะให้โรงเรียน เป็นไปในอนาคต ดังที่ เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni.1984 : 7) เสนอความคิดว่า ผู้บริหาร โรงเรียนที่จะจัดการศึกษาในโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศได้นั้นจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์เพราะ ผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถเลือกเน้นความสนใจในสิ่งที่เป็นความสำคัญและค่านิยมของ โรงเรียนซึ่งจะแสดงให้เห็นสมาชิกรับรู้ได้โดยการกระทำและคำพูดดังนั้นสมาชิกในโรงเรียนจะมี ความเข้าใจตรงกันว่าอะไรคือเป้าหมายสำคัญของโรงเรียน และทุกคนจะปฏิบัติงานของตนเพื่อ

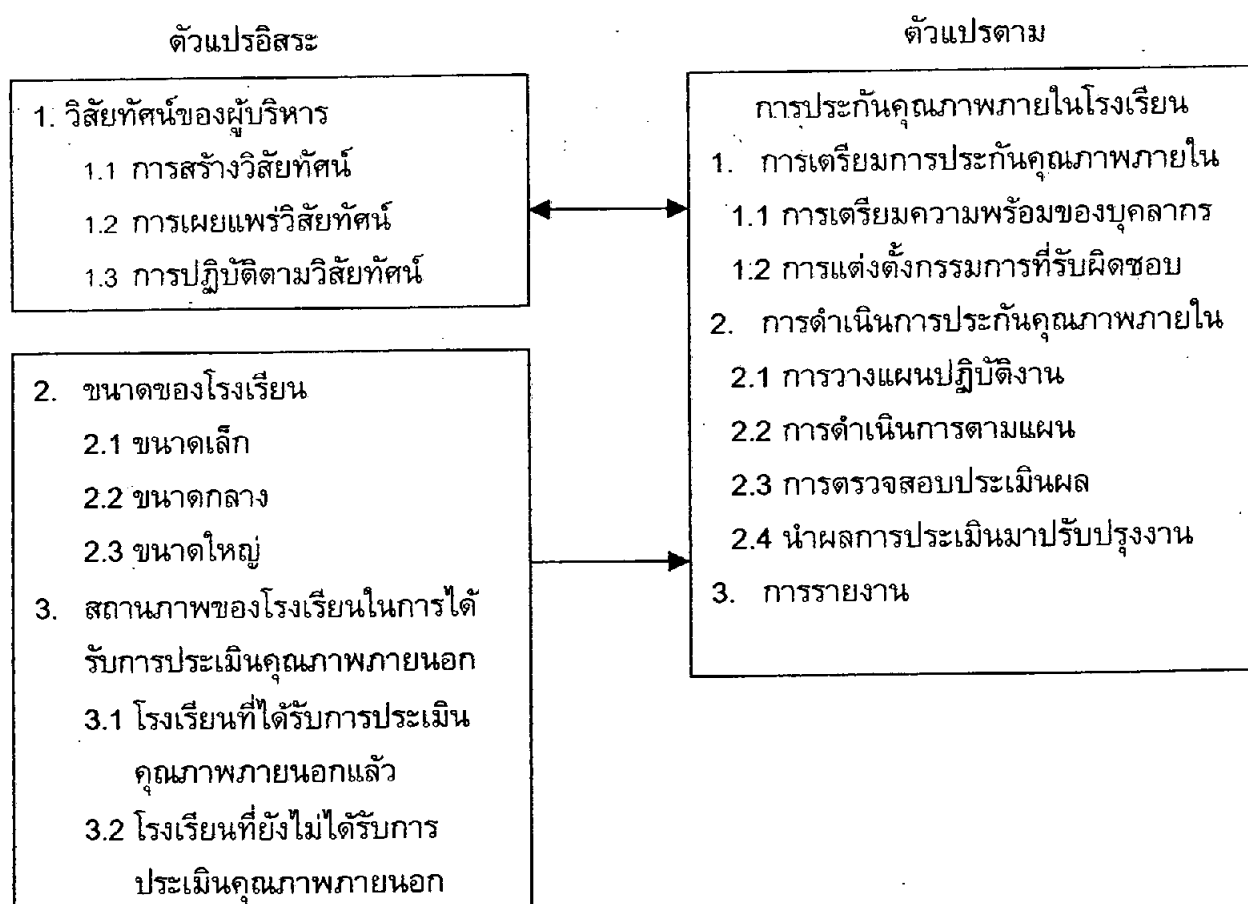
ให้บรรลุเป้าหมายนั้น เป้าหมายประการหนึ่งที่โรงเรียนปรารณาก็คือการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนดเพราะเป็นหลักประกันที่จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา และความพึงพอใจให้กับสังคมหรือชุมชน ซึ่งอาจจะกล่าวในทำนองเดียวกันได้ว่าการที่โรงเรียนจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนดได้นั้นโรงเรียนนั้นจะต้องมีการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งการประกันคุณภาพภายในจะดำเนินการไปได้สำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ดังที่ บลูมเบิร์ก และกรีนฟิลด์ (Blumberg & Greenfield. 1986 : 176) ได้ศึกษาวิจัยผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล จำนวน 8 คน โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถบริหารโรงเรียนได้ประสบผลสำเร็จนั้นล้วนมีคุณลักษณะที่เหมือนกันอยู่ประการหนึ่งคือ ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ สำหรับการประกันคุณภาพภายใน ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิด หลักการ และแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกันดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543:13) ที่กำหนดแนวทางในการประกันคุณภาพภายในไว้ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ ได้แก่การเตรียมความพร้อมของบุคลากร การแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ 2) การดำเนินการได้แก่การวางแผนปฏิบัติงาน การดำเนินการตามแผน ตรวจสอบประเมินผล นำผลประเมินมาปรับปรุงงาน และ 3) การรายงาน ได้แก่ การจัดทำรายงานประเมินตนเอง หรือ รายงานประจำปี กรมสามัญศึกษา (2542 ข : 23 - 25) ที่เสนอแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการไว้ 6 ขั้นตอน คือ (1) การศึกษา และการเตรียมการ (2) การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา (3) การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ (4) การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา (5) การพัฒนา และการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษา (6) การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2541:12) มีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกของการประเมินคุณภาพการศึกษาประกอบด้วยการทำงาน 3 ประการคือ 1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา 2. การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน 3. การประเมินคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ จัตรชัย ต๊ะปิ่นเตา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานเตรียมการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานเตรียมการของโรงเรียนเพื่อเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินการเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) การศึกษาและการเตรียมการ 2) การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 3) การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา 4) การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 5) การพัฒนาและปรับปรุง 6) การเตรียมรับการประเมินจากหน่วยงานที่รัฐกำหนด ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อ

เทียบการดำเนินงาน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการดำเนินการระดับมาก

จากการบูรณาการแนวความคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมาพัฒนาเป็นกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้คือ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ประกอบด้วยด้านการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ขนาดของโรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ สถานภาพของโรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนที่เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้วและโรงเรียนที่ยังไม่ได้เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ตัวแปรตาม ได้แก่การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย การเตรียมการ (การเตรียมความพร้อมของบุคลากรการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ) การดำเนินงาน (การวางแผนการปฏิบัติงาน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบประเมินผล การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน) และการรายงาน(การประเมินตนเอง) ซึ่งเขียนเป็นภาพประกอบได้ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

1. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง
2. โรงเรียนขนาดต่างกัน และโรงเรียนที่มีสถานภาพต่างกัน มีการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกัน
3. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

นิยามศัพท์

1. **วิสัยทัศน์ผู้บริหารโรงเรียน** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้ที่มีความสามารถมองเห็นภาพของโรงเรียนในอนาคตที่พึงปรารถนาโดยภาพนั้นมีความเป็นไปได้ และสามารถกำหนดแนวทางวิธีการปฏิบัติที่จะนำโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ วิสัยทัศน์มี 3 ด้าน คือ

1.1. **การสร้างวิสัยทัศน์** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถสร้างภาพในอนาคตได้อย่างชัดเจน โดยมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับจุดเด่น จุดด้อยของโรงเรียนเพื่อนำโรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ โดยอาศัยทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูลของผู้บริหารโรงเรียน

1.2. **การเผยแพร่วิสัยทัศน์** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถสื่อสาร และถ่ายทอดวิสัยทัศน์นั้นให้ครูได้รับรู้เข้าใจวิสัยทัศน์ของผู้บริหารได้อย่างชัดเจนยอมรับ และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น ๆ การเผยแพร่วิสัยทัศน์สามารถกระทำได้โดยคำพูด โดยการกระทำ และโดยการให้รางวัล

1.3. **การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์** หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โดยการหล่อหลอมวิสัยทัศน์นั้นลงไปผสมผสานในโครงสร้างของนโยบาย เป้าหมาย แผนงาน และภารกิจงานประจำวันของโรงเรียน โดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคณะครู

2. **โรงเรียนประถมศึกษา** หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเดิม ซึ่งปัจจุบันสังกัดอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 ที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมทั้งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาด้วย

2.1 **ขนาดโรงเรียน** หมายถึง การกำหนดขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียนตามจำนวนนักเรียน ของกรมวิชาการ ได้แบ่งไว้ดังนี้

ขนาดเล็ก	มีนักเรียนระหว่าง	1 - 120 คน
ขนาดกลาง	มีนักเรียนระหว่าง	121 - 300 คน
ขนาดใหญ่	มีนักเรียน	301 คนขึ้นไป

2.2 สถานภาพของโรงเรียน หมายถึง สภาพของการดำเนินการของโรงเรียนเกี่ยวกับการรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากองค์กรมหาชน แบ่งออกเป็น

2.2.1 โรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้ว

2.2.2 โรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก

3.ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ซึ่งมีอายุการปฏิบัติงานในโรงเรียนปัจจุบันไม่น้อยกว่า 2 ปี

4.การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมีการดำเนินการในลักษณะของการผสมผสานระหว่างกระบวนการบริหารกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงาน

4.1 การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การเตรียมความพร้อมของบุคลากร และแต่งตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับ การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ใน 2 ด้าน คือ

4.1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร หมายถึง การพัฒนาครูและผู้บริหารเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ในการประกันคุณภาพภายในโดยการจัดประชุม สัมมนาอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน พัฒนาทักษะการทำงานและการเตรียมข้อมูลพื้นฐาน

4.1.2 การแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ หมายถึง การมอบหมายผู้รับผิดชอบ หรือแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

4.2 การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การดำเนินการซึ่งประกอบด้วยกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) ตามหลักการบริหารซึ่ง ครอบคลุมด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ

4.2.1 การวางแผนการปฏิบัติงาน(P)หมายถึงการคิดเตรียมการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในไว้ล่วงหน้าเพื่อที่จะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ระยะเวลา งบประมาณ ผู้รับผิดชอบและทรัพยากรที่ต้องใช้เพื่อทำงานให้บรรลุ

ตามเป้าหมายที่ต้องการมีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร แผนการประเมินคุณภาพการศึกษา แผนงบประมาณ

4.2.2 การดำเนินการตามแผน (D) หมายถึง การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามแผนที่ได้จัดทำไว้เพื่อพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานโดยการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุขจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การกำกับ ติดตาม ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผนและให้การนิเทศเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.3 ตรวจสอบประเมินผล (C) หมายถึง การที่สถานศึกษาร่วมกันตรวจสอบคุณภาพเพื่อพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมาย และมาตรฐานการศึกษา มีการตรวจสอบตนเองหรือประเมินตนเอง และประเมินโดยหน่วยงานในเขตพื้นที่และต้นสังกัด เพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีความสนใจและเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอ มีการวางกรอบการประเมินเพื่อกำหนดแนวทางในการประเมินว่าจะประเมินอะไรใครเป็นผู้ประเมินมีการจัดหาหรือจัดทำเครื่องมือเก็บข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย ตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

4.2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A) หมายถึง การนำผลการประเมินการประกันคุณภาพภายใน มาปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การวางแผน การปฏิบัติงานในระยะต่อไป

4.3 การรายงาน หมายถึง การรวบรวมผลการประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐาน และเขียนรายงานประจำปีเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปตามความมุ่งหมาย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1

2. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

2.1 ความหมายของวิสัยทัศน์

2.2 วิสัยทัศน์กับผู้บริหาร

2.3 เครื่องมือวัดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

2.4 มิติของวิสัยทัศน์

3. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

3.1 ความหมายของคุณภาพ

3.2 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

3.3 ความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา

3.4 หลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา

3.5 การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3.6 การประกันคุณภาพภายใน

3.7 ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน

3.8 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน

3.9 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

- การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน

- การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

- การรายงาน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์กับการประกันคุณภาพภายใน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี

เขต 1

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติสิทธิและเสรีภาพด้านการศึกษาของปวงชนชาวไทยไว้ในมาตรา 43 ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ซึ่งในส่วนของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ตามมาตรา 29 และ มาตรา 50

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทยขึ้น โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ที่สนองต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มีการกำหนดกรอบทิศทางการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในยุคปัจจุบัน กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยการขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี ตามมาตรา 10 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ต้องจัดให้ทั่วถึงมีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 7)

เพื่อให้การบริหารราชการในกระทรวงศึกษาธิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ ของ กระทรวงศึกษาธิการให้มีเอกภาพ สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายที่รัฐมนตรีกำหนด วันที่ 7 กรกฎาคม 2546 จึงนับได้ว่าเป็นวันสำคัญต่อวงการการศึกษาของไทยอีกครั้งหนึ่งที่อาจเรียกได้ว่าเป็นครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดของประวัติศาสตร์การศึกษาไทย เนื่องจากเป็นวันที่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้ และได้มีการหลอมรวมหน่วยงานทางการศึกษา คือทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานเดียวกัน คือกระทรวงศึกษาธิการโดยมีโครงสร้างใหม่เป็นระดับกระทรวงและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

ระดับกระทรวง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล มีหน่วยงานหลักที่เป็นนิติบุคคล 5 ส่วนราชการ ได้แก่

1. สำนักงานปลัดกระทรวง
2. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

5. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระดับพื้นที่ มีผลให้การหลอมรวมสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และจัดตั้งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 5)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานของเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ และกำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้งบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัด และพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดจัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสานส่งเสริมการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการและคณะทำงานด้านการศึกษา

11.ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา

12.ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่มอบหมาย

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 175 เขต ในเบื้องต้น และกำหนดโครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย 6 กลุ่มงาน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 1-2)

1. กลุ่มอำนวยการ
2. กลุ่มบริหารงานบุคคล
3. กลุ่มนโยบายและแผน
4. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
5. กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
6. กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต.1 ประกอบด้วยสถานศึกษาใน 5 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอปากท่อ อำเภอวัดเพลง อำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง และกิ่งอำเภอบ้านคา มีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดจำนวน 186โรงเรียน มีข้าราชการครู จำนวน 2,075 คน และนักเรียนจำนวน 40,150 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 1. 2546 : 2)

การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 มีขอบข่ายของการบริหารงาน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 33 - 45)

1. การบริหารวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

ขอบข่าย/ภารกิจ

- การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

- การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
- การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- การนิเทศการศึกษา
- การแนะแนวการศึกษา
- การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน

และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณมุ่งเน้นความความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

ขอบข่าย/ภารกิจ

- การจัดทำและเสนอของบงบประมาณ
- การจัดสรรงบประมาณ
- การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน
- การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
- การบริหารการเงิน
- การบริหารบัญชี
- การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคล เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคล ให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบข่าย/ภารกิจ

- การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

- การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
- การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
- วินัยและการรักษาวินัย
- การออกจากราชการ

4. การบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจน การมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขอบข่าย/ภารกิจ

- การดำเนินงานธุรการ
- งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
- การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
- การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- การรับนักเรียน
- การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตาม

อริยาถัย

- การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

จะเห็นได้ว่าโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 มีขอบข่ายงานที่ต้องดำเนินการอย่างกว้างขวางและต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างที่จะช่วยให้การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยทั่วไป โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จึงได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเดิมได้วางไว้ก่อนที่จะกระทรวงศึกษาธิการจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง

การบริหารงานตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งการประกันคุณภาพดังกล่าว มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) การควบคุมคุณภาพ 1.1) การกำหนดมาตรฐานโรงเรียน 1.2) การพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน 2) การตรวจสอบ และปรับปรุงโรงเรียน 2.1) การตรวจสอบภายใน 2.2) การตรวจสอบภายนอก 2.3) การระดมความช่วยเหลือ 3) การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 29) การประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาขั้นนั้นสามารถทำได้ 3 ลักษณะ คือ 1) การประเมินก่อนดำเนินการเพื่อศึกษาสภาพของปัญหาในโรงเรียน และนำข้อมูลไปวางแผนพัฒนาโรงเรียน โดยทำการประเมินในระยะเปิดภาคเรียนแรก 2) การประเมินระหว่างดำเนินการเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนา และปรับปรุงการปฏิบัติงานในระหว่างปีการศึกษา 3) การประเมินผลหลังการดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานในการพัฒนาโรงเรียน โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานโดยจะทำการประเมินเมื่อสิ้นปีการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. มาตรฐานคุณภาพนักเรียน โดยกำหนดไว้ว่า นักเรียนในแต่ละระดับการศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่มีความเหมาะสมอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม มีสุนทรียภาพและภูมิใจในความเป็นไทย

2. มาตรฐานการเรียนการสอน ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนานักเรียนให้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างครบถ้วนรอบด้านนั้น ครูจะต้องเป็นกัลยาณมิตร รัก เมตตา และเอาใจใส่ต่อนักเรียนทุกคน ดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นให้นักเรียนได้มีการฝึกคิด ปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ร่วมกัน ครูสอนสิ่งที่เชื่อมโยงกับสภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสุข ความสำเร็จ และพัฒนาเต็มศักยภาพ ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม

3. มาตรฐานการบริหารโรงเรียน กำหนดว่า การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนนั้นจะต้องเน้นกระบวนการในการบริหารที่มีการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน โดยที่แผนนั้นเกิดจากการวางแผนแบบมีส่วนร่วม คือ มีเป้าหมายที่ชัดเจนสอดคล้องกับสภาพโรงเรียน และที่สำคัญก็คือ การมุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน ซึ่งโรงเรียนดำเนินการสนับสนุนให้บุคลากรได้เกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนางาน จัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน มีการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาโรงเรียนและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 45)

ก่อนที่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จะเปลี่ยนมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน พ.ศ.2546 ได้ถือปฏิบัติและดำเนินการ

ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ.2541 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มาตลอด แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องคุณภาพการศึกษา ซึ่งจากข้อมูลการรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2545 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 ในระดับประถมศึกษาที่ได้ทำการประเมินในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ ในส่วนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรีเขต 1 นั้น วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 54.06 วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55.19 และวิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 53.53 ซึ่งคุณภาพอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1. 2546 : 10) จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 ยังอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา ดังนั้นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 จึงควรตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทที่มีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์เพราะจากการศึกษาแนวความคิดของนักวิชาการหลายท่านได้ชี้ให้เห็นว่าผู้นำหรือผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จได้ จึงได้นำเสนอเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนดังต่อไปนี้

2. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

คำว่า “วิสัยทัศน์” เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษว่า “Vision” เป็นคำที่มีผู้กล่าวถึงและให้ความสนใจกันมากในปัจจุบัน บางคนใช้คำว่า “วิสัยทัศน์” บางคนใช้คำว่า “ญาณทัศน์” บางคนใช้คำว่า “Vision” ทับศัพท์เลยก็มี นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาทางด้านศาสตร์แขนงต่าง ๆ ให้คำแปลว่า Vision คือ การมีหูตากว้างไกล การมองการณ์ไกล การสร้างภาพอนาคต ทศณภาพ จินตภาพ ทศนวิสัย มโนทัศน์ วิจาร์ณทัศน์ และ วิสัยทัศน์ เป็นต้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า วิสัยทัศน์ ในคำแปลของ Vision

วิสัยทัศน์เป็นคุณสมบัติหนึ่งของผู้บริหารที่เป็นผู้นำ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะมีแนวนโยบายในการบริหารงานแตกต่างไปจากผู้บริหารที่ไม่มีวิสัยทัศน์ซึ่งทำให้แต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกัน ในคัมภีร์ไบเบิลกล่าวว่า “Without vision, the people perished.” โดยให้ความสำคัญของวิสัยทัศน์ว่า “ถ้าผู้นำขาดวิสัยทัศน์ ประชาชนก็สาบสูญ” (สมชาย เทพแสง. 2546 : 12) ซึ่งนับว่าวิสัยทัศน์มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหาร จึงควรศึกษาเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ดังนี้

2.1 ความหมายของวิสัยทัศน์

นักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดและความหมายของวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้หลายลักษณะ คือ

บลูมเบิร์ก และกรีนฟิลด์ (Blumberg & Greenfield. 1986 : 227-228) กล่าวว่า วิทยาลัย หมายถึง ความสามารถที่มองเห็นความแตกต่างของสิ่งที่เป็นอยู่ในขณะนี้ กับสิ่งที่แตกต่างกันในอนาคตที่ต้องการ และกระทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต ส่วน ฮิคแมน และซิลวา (Hicman and Silva. 1984 : 151) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการเดินทางโดยใช้สมองจากสิ่งที่รู้ไปยังสิ่งที่ไม่รู้ เป็นการสร้างสรรค์อนาคตจากข้อมูลในปัจจุบัน จากความหวัง ความฝัน และโอกาสที่จะเป็นไปได้ เช่นเดียวกับ เบนนิส และนาแนส (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2538 : 2 ; อ้างอิงจาก Bennis & Nanus. 1985) ที่อธิบายว่า วิทยาลัย คือ ภาพลักษณ์ทางสมอง (Mental Image) ของความเป็นไปได้ และสภาพของอนาคตที่พึงปรารถนา ภาพลักษณ์ทางสมองนี้อาจคลุมเคลือเหมือนความฝันหรืออาจแจ่มแจ้งเหมือนกับข้อความในวัตถุประสงค์ ในขณะที่เซอร์จิโอวานนี (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2538 : 2 ; อ้างอิงจาก Sergiovanni. 1987) ได้อธิบายว่า วิทยาลัย คือ ภาพในใจ (Mindscape) ซึ่งเป็นเครื่องชี้นำการปฏิบัติและการตัดสินใจของบุคคล Mindscape นี้ เราไม่สามารถเห็นด้วยตาไม่เหมือนกับภาพภูมิประเทศ(Landscape)ซึ่งเราสามารถมองเห็นได้ด้วยตา

นักวิชาการไทยเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของวิทยาลัยไว้ ดังนี้ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 : 3) อธิบายว่า วิทยาลัย หมายถึง ภาพขององค์การในอนาคตเป็นภาพที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ (Unique) ที่ได้พัฒนาแล้ว (Improved) และสามารถบรรลุถึงได้ (Attainable) เช่นเดียวกันกับที่ รุ่ง แก้วแดง (2539 : 129) ได้กล่าวว่า วิทยาลัย หมายถึง ภาพในอนาคตขององค์การที่ผู้นำและสมาชิกในองค์การร่วมกันวาดฝันหรือจินตนาการขึ้น โดยมีพื้นฐานอยู่บนความจริงในปัจจุบัน เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ ภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อมั่นเข้าด้วยกันพร้อมทั้งพรรณาให้เห็นทิศทางขององค์การอย่างชัดเจน มีพลังท้าทาย ทะเยอทะยาน มีความเป็นไปได้ ส่วน วีรวัฒน์ ปันนิตามัย (2538 : 16) อธิบายไว้ว่า วิทยาลัย คือ ผลพวงจากการรู้คุณค่าของบทเรียนในอดีต เข้าใจสภาพปัจจุบันและเตรียมการเพื่ออนาคตที่พึงประสงค์ ที่มีความเป็นไปได้ ในขณะที่ประชุม โพธิกุล (2542 : 22) ได้ให้ความหมายของวิทยาลัยไว้ว่า วิทยาลัย คือ ภาพอนาคตที่องค์การต้องการจะให้เป็น โดยปกติแสดงออกมาในข้อความของวิทยาลัยเป็นการสะท้อนค่านิยม เป้าหมาย ความมุ่งมั่นขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับ พัฒนิจ โกญจนาท (2542 : 23) ที่กล่าวว่า วิทยาลัย หมายถึง การชี้ทิศทางในอนาคตที่ควรจะมาจากปัญญา มีความเป็นไปได้และสอดคล้องกับเป้าหมายของหน่วยงานนั้น ๆ ทั้งนี้ภาพในอนาคตดังกล่าวจะสะท้อนความจริง น่าเชื่อถือและดึงดูดให้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อไปสู่เป้าหมาย

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวไปทั้งหมดนั้นสรุปได้ว่าวิทยาลัยของผู้บริหารโรงเรียนหมายถึง คุณสมบัติของผู้บริหารโรงเรียน ในการมองภาพในอนาคตของงานที่พึงปรารถนา ซึ่งมีความแตกต่างจากสภาพปัจจุบันโดยภาพนั้นมีความเป็นไปได้มีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน สามารถวางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายขององค์การที่พึงปรารถนาในอนาคตนั้นได้

องค์ประกอบของวิสัยทัศน์

แมนาส (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2538 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Manasse. 1986) ได้ชี้ให้เห็นว่าวิสัยทัศน์คือการพัฒนา การสื่อสารหรือการเผยแพร่ และการนำไปปฏิบัติของภาพลักษณ์ที่พึงปรารถนาในอนาคต และได้ระบุองค์ประกอบ 4 ประการที่มีปฏิสัมพันธ์กันของวิสัยทัศน์ของผู้นำ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ทางองค์การ (Organizational Vision) เป็นวิสัยทัศน์ซึ่งเกี่ยวกับภาพที่กว้างและสมบูรณ์ของระบบองค์การในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ภายในสิ่งแวดล้อม นั่นคือ วิสัยทัศน์ทางองค์การเป็นการมององค์การในปัจจุบันในภาพรวม มิได้มองเฉพาะองค์การเท่านั้น แต่มองสิ่งแวดล้อมขององค์การด้วย

2. วิสัยทัศน์ทางอนาคต (Future Vision) เป็นการสร้างภาพของระบบองค์การภายในสิ่งแวดล้อม จุด ๆ หนึ่งหรือเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต นั่นคือ วิสัยทัศน์ทางอนาคตเป็นการสร้างภาพว่าองค์การในอนาคตควรจะเป็นอย่างไร

3. วิสัยทัศน์ทางบุคคล (Personal Vision) เป็นวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการกำหนดตำแหน่งของบุคคลและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการเชื่อมโยงระหว่างผู้นำกับองค์การ เป็นความสามารถของผู้นำที่จะระบุ บ่งชี้เคลื่อนย้าย ประสานทักษะ และทรัพยากรต่าง ๆ

4. วิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) เป็นวิสัยทัศน์ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจกระบวนการเปลี่ยนแปลงเป็นการเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้ไปสู่การปฏิบัติ นั่นคือวิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่เป็นจริงในปัจจุบัน (Organization Vision) กับความเป็นไปได้ในอนาคต (Future Vision) ในวิถีทางที่เฉพาะเจาะจง (Personal Vision) ซึ่งเหมาะสมกับองค์การและผู้นำวิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์ก็คือการบริหารการเปลี่ยนแปลง

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าการจะเปลี่ยนหรือพัฒนาวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัตินั้นผู้บริหารหรือจำเป็นต้องมีความรอบรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ในวิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์ และจะต้องทำให้วิสัยทัศน์ทางบุคคล วิสัยทัศน์ทางอนาคตและวิสัยทัศน์ทางองค์การมีความกระจ่างและชัดเจน

2.2 วิสัยทัศน์กับผู้บริหาร

สิ่งหนึ่งที่นักวิชาการทั้งหลายยอมรับตรงกันคือวิสัยทัศน์ทำให้ผู้นำแตกต่างจากผู้บริหาร กล่าวคือ ผู้นำจะปฏิบัตินอกเหนือจากเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่เป็นภาระหน้าที่ตามปกติ โดยจะเลือกกระทำการบางสิ่งบางอย่างที่มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อองค์การขณะที่ผู้บริหารจะกระทำทุกสิ่งทุกอย่างตามภาระหน้าที่เพื่อให้ถูกต้องเท่านั้น (มารศรี สุธานี. 2544 ข : 39 ; อ้างอิงจาก Sergiovanni & others. 1987 : 73 ; Bennis. 1989 : 36 – 37) ซึ่งเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 : 5) ได้แสดงความเห็นยืนยันในเรื่องนี้ว่าผู้นำกับผู้บริหารแตกต่างกันที่วิสัยทัศน์ ผู้นำ

ที่ดี คือ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ว่าต้องการที่จะให้องค์กรไปในทางไหน และจะทำให้องค์กรบรรลุจุดหมายปลายทางได้อย่างไร วิสัยทัศน์จะช่วยสร้างความผูกพัน และร้อยรัดพลังทั้งหลายของสมาชิกในองค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะวิสัยทัศน์จะทำให้ผู้นำมองเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่แท้จริงขององค์กร และสามารถกำหนดภาพในอนาคตขององค์กรได้ว่าต้องการให้เป็นอย่างไร จึงสามารถกำหนดกิจกรรมและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตามต้องการโดยไม่ต้องเสียเวลากระทำการในสิ่งใดที่ไม่เป็นประโยชน์หรือไม่มีคุณค่าต่อองค์กร (Duke. 1987 : 51)

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เพราะการบริหารโรงเรียนมีกิจกรรมและขอบข่ายงานกว้างขวางละเอียดอ่อนและลึกซึ้งผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีศักยภาพสูงในการค้นหาสิ่งซึ่งต้องการจะให้โรงเรียนเป็นในอนาคตดังที่เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni. 1984 : 7) เสนอความคิดว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่จะจัดการศึกษาในโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศได้นั้นจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เพราะผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถเลือกเน้นความสนใจในสิ่งที่เป็นความสำคัญและเป็นค่านิยมของโรงเรียน ซึ่งจะแสดงให้สมาชิกรับรู้ได้โดยการกระทำและคำพูด ดังนั้นสมาชิกในโรงเรียนจะมีความเข้าใจตรงกันว่าอะไรคือเป้าหมายสำคัญของโรงเรียน และทุกคนจะปฏิบัติงานของตนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยที่มีชื่อเสียงมากของ บลูมเบิร์ก และกรีนฟิลด์ (Blumberg & Greenfield. 1986 : 176) ซึ่งได้ศึกษาผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลจำนวน 8 คน โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถบริหารโรงเรียนได้ประสบความสำเร็จนั้นล้วนมีคุณลักษณะที่เหมือนกันอยู่ประการหนึ่งคือ ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ซึ่งหมายถึงการเป็นผู้ที่สามารถทราบได้ว่าตนเองต้องการจะให้โรงเรียนเป็นอย่างไรในอนาคต

ในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์นั้น วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนจะก่อให้เกิดความเชื่อและปรัชญาของโรงเรียนซึ่งจะประสานทุกกิจกรรมของโรงเรียนเข้าไว้ด้วยกันและในทุกๆ แผนงาน ทุกคนนโยบายจะสนองตอบเป้าหมาย อันเป็นหนึ่งในเดียวของโรงเรียนส่วนโรงเรียนที่ผู้บริหารไม่มีวิสัยทัศน์นั้น วิถีปฏิบัติภายในโรงเรียนจะไม่มีเป้าหมายชัดเจน โรงเรียนเหล่านั้นจะสนใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทุกอย่างภายในโรงเรียนอย่างทั่วถึงแต่ผิวเผิน (Sergiovanni & Starratt. 1993 : 192 – 194)

จากที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าวิสัยทัศน์เป็นคุณสมบัติสำคัญ ที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง และโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นย่อมต้องการผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้นำ และเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เพราะวิสัยทัศน์จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถตัดสินใจเลือกกระทำการบางสิ่งบางอย่างที่เห็นว่ามีมีความสำคัญ และมีคุณค่าต่อโรงเรียนอย่างแท้จริง และจะทำให้ทุกกิจกรรมในโรงเรียนมีความสอดคล้อง และสนองตอบเป้าหมายอันเป็นหนึ่งในเดียวของโรงเรียนซึ่งเป็นผลให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถบริหารงานในโรงเรียนได้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ลักษณะของผู้ที่มีวิสัยทัศน์

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2538 : 29) ได้อธิบายถึงผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ไว้ว่าต้องมีลักษณะดังนี้

1. มีความสามารถของสมองที่คิดคาดคะเนและเรียนรู้จากประสบการณ์ได้ดีมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มุ่งอนาคตมากกว่าการอนุรักษ์นิยม สังเคราะห์ข้อมูลได้เหมาะสมกับสถานการณ์จำเป็น
2. วางแผนกลยุทธ์ได้ดี มีมุมมองที่ยาวไกลสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและมองเห็นภาพที่ควรจะเป็นในอนาคตได้
3. มองภาพกว้างแล้วมุ่งสู่ภาพเล็ก คิดแบบนิรนัย รู้และเข้าใจนโยบายเป้าหมายขององค์กร สามารถจำแนกเป้าหมายออกจากวิธีการ ยึดหยุ่นในแนวทางที่จะมุ่งเข้าสู่เป้าหมาย
4. มีความกระตือรือร้นในการรับรู้และเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ ๆ กระตุ้น ริเริ่มให้มีและใช้นวัตกรรมอยู่เสมอ ไวต่อสิ่งใหม่อย่างพินิจพิจารณา
5. ไม่ชอบยึดมั่นถือมั่นในอัตรา สันนิษฐานผู้ปฏิบัติงานที่มีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพให้บังเกิดผลสูงสุด และเปิดใจกว้างรับประสบการณ์ใหม่
6. มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทะเยอทะยาน เน้นที่ผลกระทบเชิงสร้างสรรค์มุ่งหาความสำเร็จใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

สรุปได้ว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ควรจะมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการคาดคะเนและเรียนรู้จากประสบการณ์ได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งอนาคตมากกว่าการอนุรักษ์นิยม มีความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวมีความกระตือรือร้นในการรับรู้และเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ ๆ กระตุ้นริเริ่มให้มีและใช้นวัตกรรมสนับสนุนผู้ปฏิบัติงานที่มีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพให้บังเกิดผลสูงสุดเปิดใจกว้างพร้อมที่จะรับประสบการณ์ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

2.3 เครื่องมือวัดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

ในการศึกษาเรื่องวิสัยทัศน์ของผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษานับตั้งแต่ปีค.ศ.1980 เป็นต้นมาผู้วิจัยได้พบว่า ส่วนใหญ่มักศึกษาเพื่อค้นหาว่า “อะไร” เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนโดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูงและผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนโดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำและคำตอบที่ได้ก็คือ “วิสัยทัศน์” เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างนั้น ทั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้จึงได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร (Sergiovanni. 1984 ; Blumberg & Greenfield. 1986 ; Sheive & Schoenheit. 1987) สำหรับการศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร

สถานศึกษาในเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยได้พบเครื่องมือการวัดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาเชิงปริมาณ 3 ชนิด ซึ่งสร้างขึ้นโดยนักวิชาการ 3 ท่าน คือ

1. เครื่องมือชื่อ Executive Vision Self – Examination ซึ่งสร้างขึ้นโดยฮิคแมนและซิลวา (Hickman & Silva. 1984 : 161 – 162) ลักษณะเครื่องมือ ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่วงคะแนน โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบตัวเองว่ามีพฤติกรรมตามรายการข้อคำถามในระดับใด ถ้าหากได้คะแนนรวม 50 คะแนน ถือว่าเป็นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์อย่างแท้จริง หากได้คะแนนต่ำกว่า 30 คะแนน แสดงว่าเป็นผู้บริหารที่ต้องได้รับการปรับปรุงต่อไปอีก

2. เครื่องมือชื่อ The School Vision Inventory (SVI) ซึ่งสร้างขึ้นโดย กรีนฟิลด์ ลิกาต้า และจอห์นสัน (Greenfield, Licata & Johnson. 1989) ลักษณะเครื่องมือ ประกอบด้วยคำถาม 14 ข้อ แบบถูก – ผิด เพื่อตรวจสอบวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ การแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ (Vision Exchange) ความเป็นสากลของวิสัยทัศน์ (Vision Internalization) การเสียสละเพื่อวิสัยทัศน์ (Vision Sacrifice)

3. เครื่องมือชื่อ Leadership Vision Questionnaire ซึ่งสร้างขึ้นโดย บรอน (Braun. 1991 : 146) ลักษณะเครื่องมือประกอบด้วย ข้อคำถาม 24 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ช่วงคะแนน เพื่อตรวจสอบวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 ด้านคือการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

ผู้วิจัยได้พิจารณาเครื่องมือวัดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 3 ชนิดแล้ว เห็นว่าเครื่องมือวัดวิสัยทัศน์ของบรอนเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมเพราะสามารถตรวจสอบวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาได้ครอบคลุมสาระสำคัญมากกว่าเครื่องมืออื่นดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเครื่องมือวัดวิสัยทัศน์ ของผู้บริหารสถานศึกษาของบรอน ที่มีชื่อว่า Leadership Vision Questionnaire และเครื่องมือวัดวิสัยทัศน์ของศึกษานิเทศก์ของวรรณพร สุขอนันต์ (2541 : 140 – 143) ซึ่งได้ศึกษาในเรื่องเดียวกันมาเป็นแนวทางในการนำมาสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องครอบคลุมนิยามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์และจะได้นำไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงและหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือต่อไป

2.4 มิติของวิสัยทัศน์

บรอน (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2538 : 4 ; อ้างอิงจาก Braun. 1991 : 26) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของบุคคลว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 มิติ ดังนี้

1. การสร้างวิสัยทัศน์ (Formulating Vision) เป็นการสร้างความฝันที่เป็นจริงหรือเป็นการสร้างพิมพ์เขียว (Blueprint) ขององค์การที่มีความเป็นเลิศในอนาคต เป็นการสร้างภาพอนาคตที่ผู้นำปรารถนาจะให้องค์การของตนเป็นอย่างนั้น การสร้างวิสัยทัศน์นั้นจะต้องศึกษา

องค์การอย่างลึกซึ้ง มีข้อมูลอย่างชัดเจนเกี่ยวกับจุดเด่นจุดด้อยของบุคคล สถานที่ ทรัพยากร และเวลา วิสัยทัศน์ที่สร้างจำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วิธีการที่ตัวอย่างหนึ่งในการสร้างวิสัยทัศน์ก็คือ การให้มีส่วนร่วม (Shared Vision)

2. การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (Articulating Vision) เมื่อสร้างวิสัยทัศน์ขึ้นมาแล้วจำเป็นต้องบรรยาย อธิบายและทำให้สมาชิกขององค์การได้รับรู้เข้าใจและมองเห็นความเป็นไปได้ผู้นำจะต้องเผยแพร่วิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นนั้นคือเปลี่ยนสภาพของวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลเป็นวิสัยทัศน์ของส่วนรวม จุดมุ่งหมายของการเผยแพร่วิสัยทัศน์คือ การให้สมาชิกขององค์การยอมรับวิสัยทัศน์เป็นของตนเอง ผู้นำต้องมีศิลปะในการอธิบายและโน้มน้าวให้สมาชิกขององค์การเข้าใจ และยอมรับวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้น ผู้นำจะต้องมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมของสมาชิก

3. การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (Operationalizing Vision) หรือนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติ เป็นการนำวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริง โดยการร่วมมือทุ่มเทกำลังกาย ความคิด และความพยายามของสมาชิกภายในองค์การเพื่อให้วิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นดำเนินไปเป็นผลสำเร็จ นั่นคือ เป็นการรวมพลังเพื่อบรรลุสภาพการณ์ในอนาคตที่ปรารถนาซึ่งเป็นการปรับปรุงองค์การให้ดีขึ้นหรือให้มีความเป็นเลิศ

นักวิชาการหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างวิสัยทัศน์ (Formulating Vision) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (Articulating Vision) และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (Operationalizing Vision) ไว้ดังนี้

การสร้างวิสัยทัศน์

การสร้างวิสัยทัศน์เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารทุกคนจะต้องกำหนดและสร้างขึ้นมาอย่างเป็นระบบ เพราะหน่วยงานทุกหน่วยงานหรือองค์การทุกองค์การสร้างขึ้นเพื่ออนาคต ไม่ใช่อยู่เพื่อวันนี้เท่านั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการสร้างวิสัยทัศน์ ไว้ดังนี้

โกเอนส์และคลอฟเวอร์ (Goens & Clover, 1991 : 151-152) มีความเห็นว่า ในการสร้างวิสัยทัศน์นั้นผู้นำไม่สามารถที่จะนั่งอยู่เฉยและคอยให้วิสัยทัศน์เกิดขึ้นเองได้ แต่จำเป็นจะต้องศึกษาองค์การอย่างลึกซึ้งโดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวินิจฉัยความต้องการของสมาชิก ฟังความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกองค์การได้ถามปัญหาสังเกตปฏิกิริยาย้อนกลับของสมาชิก ศึกษาข้อมูลที่มีอยู่เพื่อนำสิ่งเหล่านั้นมาประมวลกันเข้ากลายเป็นวิสัยทัศน์ของผู้นำ ส่วนบาร์ธ (Barth, 1991 : 176-177) ได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า วิสัยทัศน์ของผู้นำเกิดจากการรวบรวมข้อมูล และคำนึงถึงความต้องการของสมาชิก เงื่อนไข และความเข้าใจในสิ่งต่างๆขององค์การอย่างต้องแท้และที่สำคัญคือวิสัยทัศน์นั้นจะต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมขององค์การด้วยซึ่งสอดคล้องกับ เอลลิส และโจสลิน (มาร์ศรี สุธานี, 2540 : 33 ; อ้างอิงจาก

Ellis & Joslin. 1990 : 5) ที่มีความเห็นว่าทุกโรงเรียนย่อมมีศักยภาพเฉพาะของคนที่จะทำให้บางสิ่งบางอย่างได้ดี ดังนั้นในการกำหนดภาพในอนาคตของโรงเรียน จึงต้องศึกษาสภาพของโรงเรียนในปัจจุบันว่ามีจุดเด่น จุดด้อย ด้านใด โดยการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกทุกคนในโรงเรียนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นภาพรวมของโรงเรียน เพื่อตัดสินใจว่าจะวางทิศทางการพัฒนาไปทางใด ในเรื่องเดียวกันนี้ ลอคและคนอื่น ๆ (Lock & Associates. 1991 : 53– 54) ได้เสนอแนวความคิดไว้ว่า การสร้างวิสัยทัศน์ของผู้นำได้มาจากวิธีการดังต่อไปนี้

(1) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง การสนทนาพูดคุยและฟังความคิดเห็นจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กรและนอกองค์กร

(2) โดยกระบวนการจัดกระทำข้อมูล หมายถึง การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่เพื่อนำไปกำหนดวิสัยทัศน์ของผู้นำซึ่งต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้นำในเรื่องต่อไปนี้ คือ การมีสายตายาวไกล ความเข้าใจในประเพณีและวัฒนธรรมขององค์กร ความเข้าใจถึงผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นและแนวโน้มของโลกในอนาคต ความสามารถในการมองเห็นภาพรวมขององค์กร ความสามารถในการคาดคะเนแรงต่อต้านอันอาจเกิดขึ้น การมีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองได้ตลอดเวลา

(3) โดยการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ของตนออกมา เป็นถ้อยคำได้อย่างชัดเจน มีพลังในการกระตุ้นให้สมาชิกทำงานเพื่อเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้ถ้อยคำที่แสดงวิสัยทัศน์นั้น ควรมีลักษณะย่อชัดแจ้ง ท้าทาย มุ่งอนาคต มั่นคง ปราศจากที่จะบรรลุให้ได้

(4) โดยการประเมินผลเป็นระยะหมายถึงการทดสอบว่าวิสัยทัศน์นั้นสอดคล้องกับความรู้ความสามารถของสมาชิกในองค์กรหรือไม่ หากได้คำตอบปฏิเสธผู้นำก็ต้องนำวิสัยทัศน์นั้นมาพิจารณาเพื่อปรับเปลี่ยนต่อไป

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2538 : 26-27) ได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าวิสัยทัศน์มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่ผู้บริหารจำเป็นจะต้องสร้างโดยมีแนวทางต่อไปนี้

1. ผู้บริหารจะต้องเข้าใจองค์การอย่างลึกซึ้งซึ่งผู้บริหารจะต้องเข้าใจพันธกิจ(Mission) เข้าใจเป้าหมาย (Goal) และวัตถุประสงค์เดิม (Objectives) ขององค์กร จะต้องเข้าใจวัฒนธรรม (OrganiZation Culture) ขององค์กร จะต้องเข้าใจสิ่งที่สมาชิกในองค์กรมีความเชื่อร่วมกัน (Shared Beliefs) ผู้บริหารจำเป็นจะต้องเข้าใจความต้องการ และค่านิยมของสมาชิกภายในองค์กร จะต้องวิเคราะห์องค์การเพื่อหาจุดแข็ง (Strengths) และ จุดอ่อน (Weaknesses) ขององค์กร จุดแข็งขององค์การ คือคุณลักษณะที่สามารถนำไปใช้เพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การ สำหรับจุดอ่อนนั้นก็คือ คุณลักษณะที่ไปขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์การ

2. ผู้บริหารจะต้องเข้าใจสิ่งแวดล้อม เนื่องจากองค์การทางการศึกษา ตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อองค์การ ผู้บริหารจำเป็นจะต้องจัดดำเนินการให้องค์การสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป องค์การก็จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง

ไปด้วยดังนั้นผู้บริหารจำเป็นจะต้องศึกษาสภาพปัจจุบันของสิ่งแวดล้อม และศึกษาแนวโน้มของสิ่งแวดล้อมด้วย ผู้บริหารจำเป็นจะต้องศึกษาลูกค้า ซึ่งลูกค้าขององค์การทางการศึกษาก็คือ ผู้เรียนผู้บริหารจำเป็นจะต้องเข้าใจความต้องการ และความคาดหวังของผู้เรียน นอกจากนั้น ผู้บริหารจำเป็นจะต้อง เข้าใจคู่แข่ง คู่แข่งมิใช่ศัตรู แต่เป็นองค์การที่ประกอบกิจกรรม หรือมีภารกิจ(Mission) เหมือนกันการจัดการที่ดีขององค์การทางการศึกษานั้น จำเป็นจะต้องมีความสามารถในการแข่งขัน จำเป็นจะต้องสร้างภาพลักษณ์ (Image) เพื่อดึงดูดใจผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเข้ามาเรียนแล้ว ก็จะได้มีความพึงพอใจ ผู้บริหารจำเป็นจะต้องวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเพื่อแสวงหาโอกาส (Opportunities) และควรหลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรืออุปสรรค (Threats)

การที่ผู้บริหารจะเข้าใจองค์การและเข้าใจสิ่งแวดล้อมได้นั้น จำเป็นจะต้องหาข้อมูลที่ทันสมัยและเชื่อถือได้ การแสวงหาข้อมูลนั้นจำเป็นจะต้องหาข้อมูลอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เนื่องจากวิสัยทัศน์เป็นภาพอนาคตที่พึงปรารถนาขององค์การและอยู่ในวิสัยที่จะบรรลุถึงได้ ดังนั้นการสร้างวิสัยทัศน์นั้นผู้บริหารจำเป็นจะต้องรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนึงถึงจุดแข็ง และจุดอ่อนขององค์การ และประการสำคัญก็คือวิสัยทัศน์ที่สร้างนั้นจะต้องสอดคล้องกับองค์การและสิ่งแวดล้อม

ในการสร้างวิสัยทัศน์นั้น ผู้บริหารจำเป็นจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการดำเนินต่อไป

- 1) การมองการณ์ไกล
- 2) การมองย้อนกลับไปข้างหลัง
- 3) การมองผลกระทบและแนวโน้มต่าง ๆ
- 4) การมององค์การในภาพรวม
- 5) การคาดคะเนแรงต่อต้านต่าง ๆ
- 6) การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของวงการ
- 7) การมีความมุ่งมั่นหรือความสนใจที่จะเปลี่ยนแปลง
- 8) การทดสอบว่าวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การและความ

สามารถขององค์การหรือไม่

พัฒน์จิ โกญจนาท (2542 : 23-24) ได้เสนอแนวทางการสร้างวิสัยทัศน์ไว้ว่าผู้นำจะต้องมีกระบวนการสำหรับการสร้างแนวทางหรือภาพที่จะให้เกิดขึ้นในอนาคตซึ่งควรมีการดำเนินการ ตามลำดับดังนี้

1) การดำเนินการรวบรวมข้อมูล ทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน

2) การจัดกระทำข้อมูล หมายถึง การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่เพื่อนำไปกำหนดวิสัยทัศน์ของผู้นำ

3) การถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ของตนเองออกมาเป็นถ้อยคำได้อย่างชัดเจน มีพลังในการกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนทำงานเพื่อเป้าหมายขององค์การ ทั้งนี้ถ้อยคำที่แสดงวิสัยทัศน์นั้นควรมีลักษณะย่อ ชัดเจน ทำทาย มุ่งอนาคต มั่นคง ปรารถนาที่จะบรรลุให้ได้

4) การจัดให้มีการประเมินข้อความที่เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้ข้อความหรือแนวทางดังกล่าวมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

แนวความคิดของผู้รู้หลาย ๆ ท่านเกี่ยวกับการสร้างวิสัยทัศน์นั้น สรุปได้ว่า การสร้างวิสัยทัศน์หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างภาพที่พึงปรารถนาในอนาคตขององค์การและงานที่ปฏิบัติได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม โดยใช้ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจุดเด่น จุดด้อยของบุคคล สถานที่ ทรัพยากร ทั้งภายในและภายนอกองค์การแล้วนำมาสังเคราะห์กำหนดภาพที่พึงปรารถนาในอนาคต

การเผยแพร่วิสัยทัศน์

องค์การแต่ละองค์การเมื่อกำหนดวิสัยทัศน์ขึ้นมาแล้วถ้าจะให้วิสัยทัศน์นั้นบังเกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องเผยแพร่ ทำความเข้าใจกับสมาชิกในองค์การ ได้รับความรู้ให้มีส่วนร่วมและรับวิสัยทัศน์นั้นไปเป็นแนวปฏิบัติตั้งที่นักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ไว้ดังนี้

ชีฟ และโชเฮนฮีท (Sheive & Schoenheit. 1987 : 101) ให้ความเห็นว่าการเผยแพร่วิสัยทัศน์ที่ได้ผลนั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความสามารถในการสื่อสารและเป็นผู้ที่มีวาทศิลป์และยุคลี (Yukl. 1989 : 222) ได้สนับสนุนและยืนยันว่าการเผยแพร่วิสัยทัศน์ทำได้โดยการใช้วาทศิลป์ การอุปมา คำขวัญ สัญลักษณ์ และพิธีการต่าง ๆ เพื่อโน้มน้าวจิตใจสมาชิกให้เชื่อและเห็นคล้อยตาม ในขณะที่แบร์ และคนอื่น ๆ (มาร์ศรี สุธานี. 2540 : 35 อ้างอิงจากBeare and others. 1989 : 120-121) ได้กล่าวถึงในเรื่องเดียวกันนี้ว่า การเผยแพร่วิสัยทัศน์สามารถกระทำได้ 3 แนวทาง คือ

(1) โดยคำพูด หมายถึง ทั้งโดยปากเปล่าและโดยการเขียน เพื่ออธิบายถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์การหรือสมาชิกขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในองค์การ

(2) โดยการกระทำ หมายถึง การจัดสถานที่ทำงาน การรับรองผู้มาเยี่ยมเยือน การเลือกเน้นสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นพิเศษ พิธีการต่าง ๆ และการจัดตารางปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

(3) โดยการให้รางวัล หมายถึง โดยคำพูดและการกระทำของผู้นำที่เลือกให้รางวัลแก่สมาชิกคนอื่น ๆ ขององค์การ โดยอาจเป็นคำพูดง่าย ๆ ที่แสดงความขอบคุณ คำยกย่องชมเชย การให้สิทธิพิเศษ การให้ความสนับสนุน เป็นต้น

เอลลิส และโจสลิน (มาร์ศรี สุธานีธิ. 2540 : 35 ; อ้างอิงจาก Ellis & Joslin. 1990 : 8) มีความเชื่อว่า การสร้างวิสัยทัศน์ขึ้นมาได้นั้นยังไม่สำคัญเท่ากับความสามารถในการเผยแพร่วิสัยทัศน์ไปยังสมาชิกทุกคนขององค์การให้มีความเห็นคล้อยตามและเต็มใจที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมทั้งหลายเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้น ซึ่งเขาเชื่อว่าวิธีการที่ดีที่สุดคือการให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงองค์การเพื่อมุ่งไปยังวิสัยทัศน์ขององค์การที่กำหนดไว้ ส่วนลอคและคนอื่นๆ (Lock and associate. 1991 : 57) ได้กล่าวถึงเรื่องเดียวกันนี้ว่า ก่อนที่ผู้นำจะสามารถนำองค์การให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ผู้นำจะต้องเผยแพร่วิสัยทัศน์นั้นไปยังสมาชิกทุกคนขององค์การเพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจ ยอมรับและเกิดจิตผูกพันกับวิสัยทัศน์นั้นทั้งนี้การเผยแพร่วิสัยทัศน์สามารถกระทำได้โดยการกล่าวปราศรัย การพูดคุย การพบปะสังสรรค์ การบันทึก จดหมายแจ้งข่าว การอุปมา คำขวัญ ป้ายประกาศ เล่าเรื่องและพิธีการต่าง ๆ ซึ่งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญในวิสัยทัศน์ของตน พัฒนิจ โกญจนาท (2542:24) ได้แสดงความเห็นไว้ว่าการเผยแพร่วิสัยทัศน์เป็นอีกกระบวนการหนึ่งซึ่งมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะต้องเอาภาพที่กำหนดขึ้นมาเผยแพร่ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง วิธีการเผยแพร่นั้นคือ การใช้สื่อต่าง ๆ ผ่านทางคำพูด สิ่งพิมพ์ และผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ขององค์การทั้งนี้ต้องไม่ลืมว่าการสื่อสารภาพที่คิดได้เป็นวิธีทำให้สมาชิกในหน่วยงานให้การยอมรับวิสัยทัศน์ให้เป็นของตน ดังนั้นผู้บริหารต้องมีศิลปะในการอธิบายและสามารถโน้มน้าวให้สมาชิกขององค์การได้เข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางวิสัยทัศน์ขององค์การด้วย เช่นเดียวกันประชุม โพธิกุล (2542 : 25) ได้อธิบายว่าการเผยแพร่วิสัยทัศน์ไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากจะใช้วิสัยทัศน์กำหนดแผนกลยุทธ์ กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนแล้ว ผู้บริหารยังต้องใช้วิธีการสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพ ในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับมาร์ศรี สุธานีธิ (2540 ข : 36) ที่สรุปว่าการเผยแพร่วิสัยทัศน์ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถสื่อให้คณะครูและผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจวิสัยทัศน์ของตนเองได้อย่างชัดเจน ยอมรับ และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานทั้งหลายเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นั้นโดยการใช้คำพูด สัญลักษณ์ การกระทำและการให้รางวัล

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า การเผยแพร่วิสัยทัศน์ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการนำวิสัยทัศน์ ไปถ่ายทอด หรือสื่อสารให้เพื่อนร่วมงานได้รับรู้และเข้าใจอย่างชัดเจน ยอมรับและมองเห็นความเป็นไปได้เต็มใจที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมทั้งหลายให้บรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนาขององค์การ

การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

การดำเนินงานในองค์การใด ๆก็ตามแม้จะมีแผนงาน โครงการที่ดีเยี่ยมหากขาดการนำไปปฏิบัติย่อมไม่เกิดผลใด ๆ ในทำนองเดียวกันแม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนจะสร้างวิสัยทัศน์ และเผยแพร่วิสัยทัศน์ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบแล้วก็ตามหากขาดแนวทางหรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ย่อมไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่สร้างไว้

จึงสมควรที่จะศึกษาแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้แสดงความเห็นไว้ ดังนี้

แรมเซย์ และคลาค (Ramsay & Clark. 1990 : 166) ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์จะให้ได้ผลคือ การหล่อหลอมวิสัยทัศน์นั้นลงไปผสมผสานในโครงสร้างของนโยบาย เป้าหมาย แผนงาน และงานประจำวันของโรงเรียน

เทรธอวาน (Trethowan.1991:8) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าเพื่อให้การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ได้ผลดี ผู้บริหารโรงเรียนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ต้องแสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นของตน
2. พยายามสร้างจิตผูกพันให้เกิดขึ้นกับสมาชิก
3. จัดโครงสร้างของโรงเรียนให้สนองต่อการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์
4. จัดงบประมาณสนับสนุน
5. มีความเชื่อถือและไว้วางใจในความสามารถของสมาชิก
6. อย่ากล่าวอ้างในสิ่งที่ไม่เป็นความจริงเพียงเพื่อหวังให้งานสำเร็จแต่ต้องมีความจริงใจกับสมาชิก

ในขณะที่ ลอค และคนอื่น (Lock and associates. 1991 : 63-99) ได้เสนอแนวทางในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ไว้ว่า

1. ถ่ายทอดวิสัยทัศน์หรือภาพที่ควรจะเป็นในอนาคตออกมาเป็นบัญชีรายการที่จะต้องปฏิบัติจริง เพื่อให้ช่องว่างระหว่างสภาพขององค์การในปัจจุบันกับสภาพขององค์การในอนาคตที่ต้องการให้เป็นมีความใกล้เคียงกันเข้าไปทุกทีจนกระทั่งสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ได้ในที่สุด
2. จัดโครงสร้างขององค์การให้พร้อมที่จะรับการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติ
3. คัดเลือกบุคคลให้ทำงานเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และพัฒนาบุคคลให้มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนด
4. สร้างความกระตือรือร้นในการทำงานให้เกิดแก่สมาชิก โดยการให้อำนาจหน้าที่ตามระเบียบกฎเกณฑ์ การทำให้ดูเป็นแบบอย่าง การสร้างให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและการกระจายอำนาจ
5. เก็บรวบรวมและศึกษาข้อมูลเป็นอย่างดี เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจมิให้ผิดพลาด
6. สร้างทีมงานที่ดี ให้สมาชิกได้ร่วมมือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
7. ริเริ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนให้มีการใช้นวัตกรรม เพื่อพัฒนาองค์การไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนด

ซึ่งเรื่องเดียวกันนี้ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 : 28 – 30) ได้ให้แนวทางสำหรับผู้บริหารในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ให้ได้ผล จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการสร้างวิสัยทัศน์เป็นการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายขององค์การเพียงบางส่วนหรือทั้งหมด ดังนั้นการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์จึงเป็นการเปลี่ยนวิธีการดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่แตกต่างและสูงขึ้นกว่าเดิม การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์จึงจำเป็นที่จะต้องนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่องค์การ การเปลี่ยนแปลงมักจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสมาชิกขององค์การเกิดแรงต่อต้าน การเปลี่ยนแปลงมักจะก่อให้เกิดความวิตกกังวล ความเครียด และความขัดแย้ง ด้วยเหตุนี้ในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์นั้นผู้บริหารจำเป็นจะต้องพัฒนาทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลง

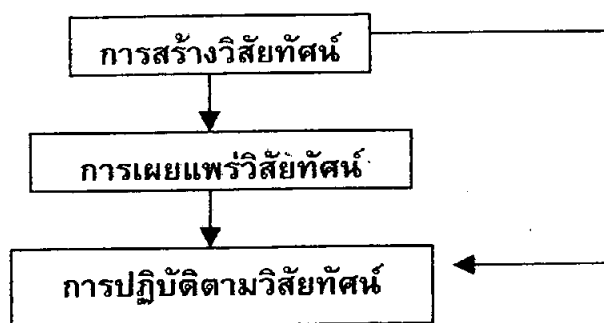
2. ทักษะในการทำงานกับคนในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์นั้นเป็นการรวมพลังทรัพยากรต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรมนุษย์เพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหารจำเป็นจะต้องพัฒนาการสื่อสารแบบสองทางระหว่างผู้บริหารกับสมาชิกขององค์การใน 3 ประเด็นต่อไปนี้คือ ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น และการยอมรับความคิดเห็นนั่นคือ ผู้บริหารจะต้องไว้วางใจสมาชิกขององค์การในขณะเดียวกันสมาชิกขององค์การก็ควรที่จะไว้วางใจผู้บริหาร ในทำนองเดียวกันผู้บริหารควรเชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถและศักดิ์ศรีของสมาชิกในองค์การ ในขณะเดียวกันสมาชิกขององค์การก็ควรเชื่อมั่นในผู้บริหารด้วยคุณลักษณะทั้งสามประการนี้เป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ

3. ทักษะในการสร้างแรงจูงใจ เนื่องจากการทำงานของบุคคลเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถและแรงจูงใจ และด้วยเหตุที่การคัดบุคคลเข้าทำงานในองค์การอาศัยการพิจารณาความรู้และความสามารถเป็นประการสำคัญดังนั้นการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ผู้บริหารจึงควรมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจให้แก่สมาชิกขององค์การ

4. ทักษะในการมอบหมายงานการปฏิบัติภารกิจขององค์การจะบรรลุเป้าหมายได้ด้วยการปฏิบัติงานของบุคคล และของกลุ่ม ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นจะต้องมีทักษะในการมอบหมายงาน ทั้งนี้เพราะการมอบหมายงานจะทำให้สมาชิกขององค์การมีความรับผิดชอบมากขึ้น และมีอิสระในการทำงานมากขึ้น ในการมอบหมายงานนั้นอาจเป็นการมอบ (Assign) การให้มีส่วนร่วม (Participate) และการกระจายอำนาจ (Delegate) การมอบนั้นควรมอบงานให้แก่บุคคลที่หย่อนหรือขาดประสบการณ์ การให้เข้ามามีส่วนร่วมนั้นควรกระทำกับบุคคลที่มีประสบการณ์บ้าง และการกระจายอำนาจนั้นควรกระทำกับบุคคลที่มีสมรรถภาพในการทำงานดีแล้ว

5. ทักษะในการปรับโครงสร้างขององค์การ เนื่องจากโครงสร้างขององค์การอาจเป็นตัวส่งเสริมหรือขัดขวางการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นจะต้องปรับโครงสร้างขององค์การหรือจัดโครงสร้างขององค์การเสียใหม่ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ การปรับโครงสร้างขององค์การเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาองค์การ

มิติของวิสัยทัศน์ข้างต้น ผู้นำ จำเป็นจะต้องสร้างวิสัยทัศน์ จากนั้นจึงเผยแพร่วิสัยทัศน์ให้สมาชิกในองค์กรได้ทราบและเข้าใจในวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้น การที่สมาชิกในองค์กรเข้าใจวิสัยทัศน์ จะก่อให้เกิดการยอมรับในวิสัยทัศน์และยึดมั่นในวิสัยทัศน์เพื่อเป็นเป้าหมายของการปฏิบัติภารกิจ เมื่อสมาชิกในองค์กรยอมรับวิสัยทัศน์แล้วก็จะรวมพลังต่าง ๆ เพื่อการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ในขณะที่เดียวกันผู้นำก็อาจนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติด้วยตนเอง โดยการทำตนเป็นตัวอย่างของบทบาท (Role Model) ของสมาชิกในองค์กร ในมิติการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์หรือการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติ นั้น ผู้นำจำเป็นต้องมียุทธวิธีในการทำงานกับคน ซึ่งมิติของวิสัยทัศน์สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 มิติของวิสัยทัศน์

นอกจากนี้ พัฒนิจ โภณจนาท (2542 : 25) กล่าวถึง การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ว่า บุคคลที่เป็นผู้บริหารถึงแม้จะมีการสร้างวิสัยทัศน์และสามารถเผยแพร่วิสัยทัศน์ให้เข้าใจและต้องการให้เกิดการนำไปปฏิบัติทั่วทั้งองค์กรแล้วจะต้องมีกรอบการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติด้วย โดยมีการดำเนินการไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1. จัดทำแผนการแปลงวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติโดยมีรายละเอียดในแผนการในแต่ละด้านอย่างชัดเจนสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านเป้าหมาย แผนงาน โครงการและการดำเนินการที่จะรองรับกับวิสัยทัศน์ด้วย
2. มีการจัดโครงสร้างการดำเนินการที่เหมาะสมกับองค์กร รวมถึงอาจจะต้องมีการจัดสรรทรัพยากรด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ
3. ปรับปรุงบุคลากรให้เหมาะสมกับวิสัยทัศน์ใหม่ เช่น อาจจะต้องมีการฝึกอบรม มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ มีการจัดหาบุคลากรใหม่เพิ่มเติม เพื่อให้มีการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ใหม่ได้

4. กำหนดดัชนีชี้วัดการดำเนินการด้านต่าง ๆ ตามวิสัยทัศน์ใหม่ตามแนวทางการประเมิน และการดำเนินการอย่างไรจึงจะบรรลุถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์นั้น ๆ หรือไม่

5. ให้มีขั้นตอนการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ในแต่ละงานควรจะได้รับ การดำเนินการอย่างจริงจัง การนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่งยวดที่จะต้องพัฒนา และมองภาพรวมและภาพย่อยให้ชัดเจน และนำไปสู่การปฏิบัติได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ หมายถึง ความสามารถของ ผู้บริหารโรงเรียนในการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โดยการหล่อหลอมวิสัยทัศน์นั้นไป สู่เป้าหมาย นโยบาย แผนปฏิบัติการของโรงเรียน โดยการชักจูง มอบหมายงาน รวมทั้งมอบ อำนาจให้ผู้ปฏิบัตินำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติจริงได้ตามบทบาทหน้าที่ และภารกิจมีการสร้างความ สัมพันธ์อันดีต่อกัน

การพัฒนาวิสัยทัศน์

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 : 5) กล่าวว่า ผู้นำต้องมีความคิดว่าท่านต้องการจะไป ทางไหน ไม่ว่าท่านจะเป็นผู้นำในองค์กรขนาดเล็กหรือองค์กรขนาดใหญ่ ถ้าท่านไม่มีความคิด ว่าท่านจะไปที่ไหนท่านก็จะไปถึงที่นั่นไม่ได้ การที่จะทราบว่าต้องการจะไปที่ไหนนั้น บุคคลนั้น จะต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2540 : 13) ได้กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า ผู้บริหาร จำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อนำโรงเรียนไปในทิศทางที่พึงประสงค์ในอนาคต เพราะการมีวิสัยทัศน์ หมายถึง การรู้ว่าจะทำอย่างไร (How) เมื่อใด (When) ทำไม (Why) และอะไร (What) และต้อง มีตำแหน่งสำหรับทุกคน เพื่อจะได้รู้ว่าตัวเองมีความสำคัญเพียงใดที่จะมุ่งสู่จุดหมายปลายทาง นั้น ผู้บริหารจึงต้องสื่อสารวิสัยทัศน์นั้น และดลใจผู้ตามให้เข้าใจและปฏิบัติตามวิสัยทัศน์นั้นโดย ใช้ทั้งการพูด การกระทำ และสัญลักษณ์ที่เป็นความพยายามของผู้ตาม ให้ผู้ตามพ้นจากความ สนใจในตนเองเพื่อเป้าประสงค์ที่เหนือกว่า และสูงกว่าตามภารกิจหรือวิสัยทัศน์ ขององค์กรการ (Yuki. 1994 : 352) ผู้บริหารจึงต้องมีวิธีการในการพัฒนาวิสัยทัศน์ของตนเอง ทั้งนี้เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538 : 31) ได้เสนอวิธีการในการพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารไว้หลายวิธีด้วยกัน เช่น โดยการศึกษา การฝึกอบรม การสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ จากคนอื่น ๆ และการเรียนรู้ จากตนเอง

เวย์น (Wayne. 1998 : 36 – 38) ได้เสนอมุมมองการพัฒนาวิสัยทัศน์ว่า ควรจะเป็นการ พัฒนาทักษะในการคาดการณ์อนาคตที่นักวิชาชีพทุกแขนงจะต้องมีทักษะสำคัญ 4 ประการ ด้วยกันคือ

1. ทักษะการมองภาพโดยรวม (Splattar Vision) หมายถึง การพิจารณาทุกสิ่งแบบ โดยรวม ไม่เล็งเห็นหรือเน้นความสำคัญเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งขององค์กร ซึ่งเป็นลักษณะของ

การใช้ความคิดรวบยอดในการมองสิ่งต่าง ๆ ให้ประสานและสอดคล้องสัมพันธ์กัน หรือพิจารณาองค์ประกอบขององค์การได้อย่างโดยรวมทั้งหมดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. ทักษะการสร้างภาพจำลองในใจ (Develop a Mental Model) หมายถึง การสร้างภาพในใจหรือมีพิมพ์เขียวอยู่แล้วในใจต่อสิ่งที่เราคาดหวังว่าควรจะเป็นอย่างไร ซึ่งต้องประกอบไปด้วย การวางแผน การศึกษาข้อมูล ตลอดจนกลยุทธ์ในการที่จะพัฒนาองค์การใน ทุก ๆ ด้าน ซึ่งจะทำให้มีวิสัยทัศน์ต่อสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน แน่นนอน มีรายละเอียดและตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ถูกต้อง เป็นสัญญาณที่บ่งบอกอนาคตและสามารถคาดการณ์อนาคตได้อย่างแม่นยำ

3. ทักษะการอ่านสัญญาณ (Reading the Signs) หมายถึง การมีแบบแผนของความคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ การพิจารณาความแปรปรวนของสิ่งที่คาดหวังหรือคาดการณ์ได้

4. ทักษะการเตือนล่วงหน้า (Early – Warning Systems) หมายถึง การเรียนรู้จากอดีตโดยใช้ข้อมูลไปสู่อนาคตที่ดีกว่า

การพัฒนาวิสัยทัศน์ในมุมมองกว้าง โดยอาศัยทักษะต่าง ๆ ตามแนวคิดนี้เป็นการเรียนรู้ถึงวิธีการมองอนาคต การคาดการณ์ในอนาคตซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโลกในยุคปัจจุบัน

ลิปปนนท์ เกตุทัต (2541 ข : 4) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองให้เป็นคนมีวิสัยทัศน์สามารถเริ่มต้นได้ตลอดเวลา จากการคิดได้เรียนรู้ได้จากสื่อทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็น การฟัง การอ่าน การดูภาพนิ่ง การดูภาพเคลื่อนไหว วีซี หรือการฟังวิทยุอย่างใดก็ได้ ครบถ้วน แต่การอ่านที่จะทำให้เรามองได้ครอบคลุมก็ต้องฝึกการอ่านให้ได้ดี สอดคล้องกับ วิรัช ณ สงขลา (2541 :5) ที่กล่าวว่า การพัฒนาตัวเองให้เป็นคนที่มีวิสัยทัศน์ ประการแรกจะต้องเป็นผู้ที่รอบรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวเราเองเสียก่อน สิ่งเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และดาราถ้ายังได้อ่านมากและได้ดูได้ฟังมาก จากเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ จะช่วยให้เรามีวิสัยทัศน์ที่แจ่มชัดขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารนั้น เป็นสิ่งที่สร้าง และพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ เพราะถ้าผู้บริหารไม่มีวิสัยทัศน์ว่าต้องการจะไปที่ไหนหรือต้องการให้องค์กรการไปในทิศทางใด ผู้บริหารก็จะไม่มีผู้ตามหรือไม่มีใครตาม เมื่อเป็นดังนั้นผู้บริหารก็ไม่ใช่ผู้นำในทางตรงกันข้าม สมาชิกของกลุ่มก็จะหันไปตามผู้อื่นผู้นำที่ดีคือ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ว่าต้องการจะให้องค์กรการไปทางไหนและจะทำให้องค์กรบรรลุจุดหมายปลายทางได้อย่างไร วิสัยทัศน์จะช่วยสร้างความผูกพันและร้อยรัดพลังทั้งหลายของสมาชิกในองค์การเพื่อการบรรลุเป้าหมาย(เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2538 : 33)

สรุปได้ว่า การพัฒนาวิสัยทัศน์นั้นสามารถจะกระทำได้หลายวิธีทั้งนี้ต้องพัฒนาวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อความสำเร็จของงานและผลสำเร็จในชีวิต

4. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ทุกวันนี้ สิ่งที่เราได้ยินได้ฟังจนคุ้นหูก็คือ คำว่า "คุณภาพ" ทุกคนต้องการความมีคุณภาพ ลูกต้องการการสินค้าบริการที่มีคุณภาพ ประชาชนต้องการนักการเมืองและข้าราชการที่มีคุณภาพ เราต้องการระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ และอื่น ๆ ที่เราต้องการ และเรียกร้องให้มีคุณภาพอีกมากมายคุณภาพจึงไม่ใช่ทางเลือกที่จะมีก็ได้หรือไม่มีก็ได้ คุณภาพจะเป็นถนนเส้นเดียวที่เราทุกคนจะต้องเดินกันต่อไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ถ้าเราต้องการอยู่รอด (วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2541 : 1) แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและการดำเนินการสู่การประกันคุณภาพการศึกษามีหัวข้อสำคัญที่ควรพิจารณาดังนี้

ความหมายของคุณภาพ

คำว่า "คุณภาพ" (quality) เป็นคำที่มีความหมายได้หลากหลายตามบริบทที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจาก "คุณภาพ" เป็นภาพความคิด (concept) ที่เกี่ยวเนื่องกับคุณค่า (value) หรือความพึงพอใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2541:5) มีผู้นิยามความหมายของคุณภาพ ดังนี้

สุนทร พูนพิพัฒน์ (2540:6) ได้กล่าวถึงความหมายของคุณภาพว่า หมายถึงคุณสมบัติและคุณลักษณะโดยรวมของผลิตภัณฑ์หรือบริการ ที่แสดงให้เห็นได้ว่าจะมีความสามารถที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจได้ตรงตามความต้องการที่ได้รับไว้

เมอร์กาทรอยด์ และมอร์แกน (Murgatroyd & Morgan 1994:45) ได้กล่าวถึงความหมายของคุณภาพใน 3 นิยาม คือ

1. การประกันคุณภาพ (quality assurance) หมายถึง การกำหนดคุณภาพโดยใช้กระบวนการตรวจสอบหรือการประเมินผลเพื่อตัดสินคุณภาพด้วยมาตรฐานวิธีการที่เหมาะสม
2. การปฏิบัติตามพันธสัญญา (contract conformance) เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพขณะทำสัญญา
3. ความต้องการของลูกค้า (customer driven) หมายถึง ความสามารถในการสนองตอบความต้องการของลูกค้า หรือผู้ใช้บริการ

กรีน (Green.1994:170) กล่าวถึงความหมายของคุณภาพไว้หลายนิยาม คือ คุณภาพหมายถึง ความยอดเยี่ยม (distinctive) คุณภาพ หมายถึง ความเป็นเลิศ (excellence) และคุณภาพ คือ การผ่านมาตรฐานที่กำหนด

ไพศาล ไกรสิทธิ์ (2541 : 336) ให้ความหมายของคำว่า คุณภาพว่า หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะหรือลักษณะที่จำเป็นอันบอถึงความเป็นเลิศ การมีมาตรฐาน ความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์หรือความสามารถสนองตอบผู้ใช้บริการซึ่งคุณภาพเป็นสิ่งที่มิใช่ลักษณะเป็นพลวัต

อภิญา ดันศิริ (2541 : 29) ให้ความเห็นว่า คุณภาพมีการริเริ่ม และใช้อย่างจริงจังในทางอุตสาหกรรม ดังนั้น จึงมีการให้ความหมายของคำว่า คุณภาพอย่างหลากหลายบนฐานของกิจกรรมทางอุตสาหกรรม อาทิเช่น

1. ความเป็นเลิศที่ประจักษ์ได้
2. ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้หลากหลาย
3. การสร้าง (ผลผลิต หรือการบริการ) ได้ตามแบบ
4. ราคา (ในการผลิตหรือบริการ) เป็นธรรม

สรุปได้ว่า คุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐาน ความเป็นเลิศ ความสมบูรณ์แบบความดี ประจักษ์หรือสิ่งของ หรือบริการซึ่งแสดงถึงควมมีมาตรฐาน ที่ตอบสนองความต้องการ ความสามารถสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้า ความสามารถในการลดงานที่ต้องแก้ไข ป้องกันความสูญเสีย การลดจำนวนของเสีย ลดปัญหาการร้องเรียนจากลูกค้า ลดต้นทุน หรือการดำรงอยู่โดยปราศจากความสูญเสีย

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

เกษม วัฒนชัย (2541:15) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมหรือการปฏิบัติ หากได้ดำเนินการตามระบบและแผนที่ได้กำหนดไว้ จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าจะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามลักษณะที่ประสงค์

ศิริจันทร์ ทองประเสริฐ (2543:34) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาหมายถึง กิจกรรมที่มีการทำเป็นระบบหรือมีการวางแผนไว้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นอย่างเหมาะสมว่า ผลผลิต กระบวนการ หรือบริการเป็นไปตามความต้องการที่ระบุไว้

ไครเยอร์ (Cryer. 1993:78) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ แผนงาน และปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการให้การศึกษาจะสนองตอบต่อคุณภาพที่กำหนดเมื่อประมวลมุมมองจากต่างสถานการณ์กำหนดกิจกรรมและกระบวนการให้เป็นไปเพื่อบรรลุถึงการสร้างปัญญา (intellect) ความเชี่ยวชาญ (professionalization) และมีจรรยาบรรณ (code of ethics) การประกันคุณภาพการศึกษาจึงหมายถึงปฏิบัติการทั้งหลายที่มีแผน และเป็นระบบเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การให้การศึกษาจะได้คุณภาพตามปรัชญาที่กำหนด

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 (2543:3) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนาที่สำคัญ 3 ส่วน ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ได้แก่การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุง

คุณภาพการศึกษา และการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษา วิธีการประกันคุณภาพการศึกษา มี 2 แนวทาง คือ การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

อำรุง จันทวานิช (2542:79) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง วิธีการหรือกลยุทธ์ที่กำหนดแนวปฏิบัติหรือแนวทางในการดำเนินงานในการจัดการศึกษาที่เป็นหลักประกันว่านักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

สมาน ซาติยานนท์ (2540:1) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง การสร้างความมั่นใจให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานมาเข้ารับการศึกษา อบรมที่โรงเรียนว่าเมื่อนักเรียนจบการศึกษาแล้วจะเป็นคนเก่ง คนดี มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ มีความประพฤติดี มีคุณธรรม มีร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสอดคล้องกับความคาดหวังของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กรมสามัญศึกษา (2542 ก:8) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษา (machanical process) เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541:4) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าโรงเรียนมีแนวทางการจัด และพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักการนโยบาย จุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐ ซึ่งโรงเรียนได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543:7) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องซึ่งจะเป็นการสร้างคามมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมด พอจะสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึงระบบที่สร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด มีการวางแผนการดำเนินงาน และตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ผลผลิต (ผู้เรียน) ที่มีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์

ความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา

โดยทั่วไปในการให้การศึกษาแก่ประชากรเป็นหน้าที่ของรัฐ การลงทุนในด้านการศึกษาส่วนใหญ่จึงมาจากรัฐซึ่งใช้เงินลงทุนและดำเนินการจากภาษีอากรในประเทศประชาธิปไตย การใช้จ่ายของรัฐจากภาษีอากรนี้จะตรวจสอบโดยกลการเมือง ดังนั้น ปริมาณ และคุณภาพของการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่รัฐต้องควบคุมจะเห็นได้ว่า คุณภาพของการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพราะคุณภาพของผลผลิตและบริการ เป็นผลสืบเนื่องมาจากคุณภาพด้านการศึกษาของบุคลากร(ศิริจันทร์ ทองประเสริฐ. 2543:35) คณะศึกษาศาสตร์ “การศึกษาไทยยุคโลกาภิวัตน์” (2539:28) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษาว่า แนวโน้มการศึกษาในระยะอันใกล้นี้ สถานศึกษาจะมีอิสระในการดำเนินการตัดสินใจในการบริหารงานสูงขึ้นมีความร่วมมือกับหน่วยงานหลากหลายขึ้น เพื่อให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและชุมชนได้ดียิ่งขึ้น สถานศึกษาจึงต้องมีความรับผิดชอบที่จะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จที่ได้ใช้อำนาจหน้าที่ในการบริหารอย่างถูกต้องเหมาะสมและเกิดประโยชน์แก่สังคมตามที่สังคมคาดหวัง สถานศึกษาจะต้องสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (accountability)

กระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ความเจริญทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้สังคมเป็นสังคมโลกที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไร้พรมแดน และเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวประกอบกับสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบันมีแนวโน้มให้เห็นชัดเจนว่าสังคมไทยกำลังก้าวสู่ภาวะวิกฤต การที่จะแก้วิกฤตของประเทศนั้น ต้องใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสร้างคุณภาพของคนในชาติ ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และในมาตรา 81 ได้บัญญัติไว้ว่า “...ให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ...” ปัจจุบันคือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้จะเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหาร จัดการศึกษา อบรม และจะเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะในหมวด 6 มาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา ที่กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา อย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี การประเมินผลภายนอกครั้งแรกของสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการภายใน 6 ปี นับตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมีผลบังคับใช้(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 29)

จากสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ดังกล่าวเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ และประชาชนว่า ลูกหลานจะได้รับศึกษาที่มีคุณภาพ

หลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพราะเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมต้องการโดยมีหลักการ ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ. 2542 : 3)

1. การสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาของทุกฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ
3. ความร่วมมือทางวิชาการขององค์กร บุคลากรในพื้นที่
4. การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับ ทุกขั้นตอน
5. การดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบได้
6. การรายงานสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง

กระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ (2542 : 3 – 4) ได้กล่าวถึงกระบวนการประกันคุณภาพไว้ว่ามี 3 ประการ คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา

เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้

1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ และจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาไว้เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพต่อไป

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน โดยกระทรวงศึกษาธิการ เขตพื้นที่การศึกษา และ/หรือต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดทำแผนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ในด้านการพัฒนาหลักสูตร สื่อ การพัฒนาครูและบุคลากร ธรรมเนียมสถานศึกษา การเรียนการสอน การแนะแนว การจัดการเรียนการสอน และการวัด

ประเมินผล เป็นต้น ทั้งนี้โดยเน้นระบบและกลไกการปฏิบัติงานตามแผนติดตาม กำกับ การดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และ/หรือต้นสังกัด และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อยืนยัน ช่วยเหลือ สนับสนุน เฝ้าระวัง ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด มุ่งไปสู่มาตรฐานที่ต้องการ ดังนี้

2.1 การตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานทั้งระบบด้วยตนเองของสถานศึกษาเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และรายงานผลต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

2.2 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยเขตพื้นที่การศึกษาและ/หรือต้นสังกัด เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และ/หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

2.3 การตรวจสอบ ติดตาม และการประเมินผล การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมของประเทศโดยกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุน และ/หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา

เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายนอกโดยสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อประเมินและรับรองว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

* การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้ระบุให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาโดยให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งจะมีการประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี จึงเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยดำเนินการให้ ครบคลุมตามแนวทางดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 6)

1. สถานศึกษาจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปี โดยควรเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2543

2. ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วย การวางแผนการดำเนินงาน การประเมินผลและการปรับปรุงการดำเนินงาน โดยสถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติมาตรฐานการศึกษา และเป้าหมาย/ปรัชญา/ธรรมนูญสถานศึกษา มีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง และนำ ผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3. การดำเนินการประกันคุณภาพภายในทุกขั้นตอน ควรเน้นการประสานงานและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรในการศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง บุคลากรของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เขตพื้นที่การศึกษาและภูมิภาค เพื่อให้ สอดคล้องกับหลักการที่ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

4. สถานศึกษาควรจัดทำรายงานผลการประกันคุณภาพภายในให้เรียบร้อยก่อนเริ่ม ปีการศึกษาใหม่ของทุกปี โดยแสดงผลการประเมินคุณภาพการศึกษา แนวทางหรือแผนงาน ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในปีการศึกษาต่อไป แล้วเสนอต่อหน่วยงานต้น สังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่กระทรวงกำหนดและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษาตลอดจนสาธารณชน โดยจัดทำรายงานโดยสรุปปิดประกาศไว้ที่สถานศึกษา แจ้งให้ผู้ปกครอง และเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้รับทราบ รวมทั้งมีรายงานที่มีรายละเอียด ครบถ้วนที่พร้อมจะให้ผู้ที่สนใจขอดูได้ตลอดเวลา

แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

กรมสามัญศึกษาได้เสนอแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาไว้ 6 ขั้นตอน ที่สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการ ศึกษา คือ (กรมสามัญศึกษา. 2542 ข : 23)

1. การศึกษาและการเตรียมการ
2. การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา
3. การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้
4. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพ
6. การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและการเตรียมการ

การศึกษาและการเตรียมการเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญมากเพราะเป็นการสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และการยอมรับ ตลอดจนความพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้ครู และบุคลากร ทุกคนร่วมมือ ร่วมใจกัน พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2542 ๒ : 26 – 29)

1. การตั้งคณะทำงานศึกษาและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดสรรครูหรือบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เสียสละ ทุ่มเททั้งร่างกาย แรงใจ สติปัญญาและเวลาที่สามารถร่วมกันทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งเป็นคณะทำงานในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ช่วยผู้บริหารฯ เป็นหัวหน้าคณะทำงาน ซึ่งคณะทำงานนี้ควร เป็นทีมงานเล็ก ๆ มีประมาณ 8 – 12 คน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ คือ

1.1 ศึกษาแนวคิด รูปแบบ วิธีการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดย ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์จากเอกสาร สื่อต่าง ๆ การไปศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้และ ศักยภาพของตนเอง ตลอดจนนำแนวทางของหน่วยงานอื่นมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อกำหนด และพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.2 พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยกำหนด รูปแบบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา/กรม และกระทรวงฯ และจะต้องสามารถ ทำให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้น สามารถปฏิบัติการในสถานศึกษา ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

1.3 สร้างสื่อ/เอกสาร/คู่มือ และเครื่องมือเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาโดยประสานงานกับครูหรือบุคลากรของหมวด-งานต่าง ๆ ในการสร้างสื่อ/ เอกสาร/คู่มือ และเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็น ไปอย่างมีระบบและมีคุณภาพ

2. การให้การศึกษแก่ครูและบุคลากร

ความรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับ ตระหนักในคุณภาพและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางแผนในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักและโน้มน้าวใจให้ครูและบุคลากร ยอมรับ และผูกพันที่จะร่วมมือร่วมใจในการ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ โดยอาศัยแนวคิด การประกันคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน คือ การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้สถานศึกษา

เป็นฐานในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม และการร่วมคิด ร่วมทำ การกระจายอำนาจทาง การศึกษา และการแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

3. การตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

การตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการต่าง ๆ เป็นการจัดโครงสร้างการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสามารถดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสร้างทีมงานและการพัฒนาทีมงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นการกำหนดบทบาท หน้าที่ที่ชัดเจนของทีมงานต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาความรู้ ความสามารถ กระบวนการทำงานของทีมงาน ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สิ่งที่ผู้บริหารและทีมงาน หรือครูและบุคลากรทุกคนต้องตระหนัก คือคุณภาพของผู้เรียนทุกคนที่เป็นเป้าหมายความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งทีมงานทุกคนจะต้องมีความรู้ที่ดีในเรื่องระบบและแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา

การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา มีองค์ประกอบในการดำเนินการดังนี้ คือ

1. การจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาของตนเองได้ ซึ่งมาตรฐานนั้นจะต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานการศึกษาระดับชาติและมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการศักยภาพและความพร้อมของสถานศึกษา แนวทางในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2542 ข : 31)

1.1 ตั้งคณะทำงานศึกษามาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น วิเคราะห์ศักยภาพ ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษา (stakeholders) และนำมายกร่างกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา

1.2 จัดประชุมเพื่อให้ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณา กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งครูและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา

1.3 ปรับปรุงและจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หลังจากผ่านความเห็นชอบของทุกคน

1.4 เผยแพร่และสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก ความผูกพัน ที่ทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจกัน ในการดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ทุกคนร่วมกันกำหนด

2. การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาและการพัฒนาระบบสารสนเทศ

ข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษา จะถูกนำมาใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาดังแต่ระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้อ้างอิงมาแสดงคุณภาพหรือความสามารถในปัจจุบันของสถานศึกษาว่าอยู่ในระดับใด สูงหรือต่ำกว่ามาตรฐานเพียงใด ซึ่งข้อมูลสารสนเทศนี้ เรียกว่า ข้อมูลพื้นฐาน (baseline data) ส่วนในระบบการตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ก็จำเป็นต้องใช้อ้างอิงมาแสดงผลสำเร็จหรือความก้าวหน้าในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในรอบหนึ่งปีว่าสถานศึกษามีคุณภาพหรือความสามารถในการจัดการศึกษาเพียงใดมีจุดแข็งจุดอ่อนในเรื่องใดจะได้ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้ผลสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษา และธรรมนูญสถานศึกษาสำหรับระบบการประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่เช่นเดียวกัน ที่จะต้องใช้อ้างอิงมาแสดงว่าสถานศึกษามีคุณภาพ และมาตรฐานเพียงใด สามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพได้ตามมาตรฐานการศึกษา และธรรมนูญสถานศึกษาหรือไม่ มีกระบวนการบริหาร และการจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียนเพียงใดและสมควรหรือเหมาะสมที่จะได้รับการรับรองคุณภาพการศึกษาหรือไม่ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องดำเนินการจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยจัดทำให้เป็นระบบถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน สามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลา (กรมสามัญศึกษา. 2542 ข : 33)

3. การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา

ธรรมนูญสถานศึกษา (School Charter) ถือว่าเป็นแผนแม่บทในการดำเนินการประกันคุณภาพของสถานศึกษาที่เกิดจากการวางแผน และพันธะสัญญาที่มีร่วมกัน ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนด โดยวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมคิดร่วมทำระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษามีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2542 ข : 53)

3.1 ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ความสำคัญ และให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา

3.2 ตั้งคณะทำงานยกร่างธรรมนูญสถานศึกษา

3.3 เขียนธรรมนูญสถานศึกษา

3.4 ประชุมพิจารณาให้ข้อเสนอแนะต่อร่างธรรมนูญสถานศึกษา

3.5 ปรับปรุงร่างธรรมนูญสถานศึกษา

3.6 พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างธรรมนูญสถานศึกษา

3.7 คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ

3.8 ผู้ที่เกี่ยวข้องลงนามร่วมกันในธรรมนูญสถานศึกษา

3.9 ประกาศใช้ธรรมนูญสถานศึกษา

4. การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่จะได้มาซึ่งแผนการดำเนินงานรายปีของสถานศึกษา โดยนำเอายุทธศาสตร์และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษาในแต่ละปีการศึกษามาดำเนินการวางแผนเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี อย่างไรก็ตามในแต่ละปีสถานศึกษาอาจจะมีความต้องการจำเป็นที่นอกเหนือไปจากที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา เช่น การปรับเปลี่ยนมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของสถานศึกษา การเปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือนโยบายด้านการศึกษาของรัฐ ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดหรือความต้องการจำเป็นของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ทำให้สถานศึกษาต้องวางแผนการดำเนินงานรายปีอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้แผนปฏิบัติการประจำปีที่มี คุณภาพ ดังนั้น ในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา สถานศึกษาควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2542 ข : 55)

4.1 ตั้งคณะทำงานพิจารณายกร่างกรอบแผนงาน/โครงการของสถานศึกษา

4.2 จัดประชุมพิจารณากรอบแผนงาน/โครงการและงบประมาณของสถานศึกษา

4.3 ให้ทุกฝ่าย/หมวด/งานร่วมกันวางแผนปฏิบัติการของฝ่าย/หมวด/งาน

4.4 จัดประชุมชี้แจงและพิจารณาแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

4.5 ปรับปรุงและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

4.6 ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา

4.7 ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

5. การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา คือ การสร้างหรือกำหนดแนวปฏิบัติหรือวิธีการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมาตรฐานให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาปฏิบัติโดยที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนด และตระหนักในคุณค่า ความสำคัญของการปฏิบัติ

ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานนั้น การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ควรมีทั้ง 3 ระดับ ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2542 ข : 59 – 61)

5.1 มาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นข้อกำหนด หรือ แนวปฏิบัติของบุคลากรทุกคนที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษานี้จะมีลักษณะเป็น บทบัญญัติการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา เป็นวินัย หรือวัฒนธรรม คุณภาพที่ทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดและรับผิดชอบในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโดยมีการตั้งคณะทำงานยกร่างมาตรฐาน ประชุมพิจารณาร่างมาตรฐาน ปรับปรุง และจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา พร้อมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

5.2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของหมวด/งาน เป็นข้อกำหนดหรือแนวปฏิบัติที่แสดงวิธีการปฏิบัติงานหรือกระบวนการในการทำงานของหมวด/งานโดยบุคลากรเฉพาะภายในหมวด/งานของตนเท่านั้นที่ร่วมกันกำหนดและปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้การทำงานของทุกคนภายในหมวด/งาน มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน โดยมีวิธีการจัดทำดังนี้

5.2.1 ร่วมกันวิเคราะห์/พิจารณามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มากำหนดเป็นมาตรฐาน การศึกษาของหมวด/งาน ทั้งด้านผลผลิต กระบวนการและปัจจัย

5.2.2 ร่วมกันกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของหมวด/งาน

5.2.3 ตรวจสอบ/ประเมินและปรับปรุงพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน ของหมวดงานอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

5.3 มาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากร เป็นข้อกำหนดหรือแนวปฏิบัติ ที่แสดงวิธีการทำงานหรือกระบวนการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาแต่ละบุคคล และมุ่งเน้น การปฏิบัติงานตามภารกิจหรือบทบาทหน้าที่ เช่น การสอน หรือการบริหาร ซึ่งมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรนี้จะทำให้บุคลากรทุกคนมั่นใจว่า การปฏิบัติหรือการทำงานของตนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และมาตรฐาน โดยมีวิธีการจัดทำดังนี้

5.3.1 แต่ละบุคคลยกร่างมาตรฐานการปฏิบัติงานของตนเอง

5.3.2 ประชุมพิจารณาร่างมาตรฐานการปฏิบัติงานของแต่ละคนให้ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของหมวด/งาน

5.3.3 ตรวจสอบ/ประเมินและปรับปรุงพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน ของบุคลากรอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

แนวทางในการปรับปรุงพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษานี้สถานศึกษา อาจจะใช้แนวคิดของเดมมิ่ง PDCA คือวางแผน (plan) ปฏิบัติ (do) ตรวจสอบ (check) และปรับปรุงพัฒนาต่อไป (action) หรือวิธีการเชิงระบบ (system approach) หรือวิธีการ เทคนิคอื่น ๆ ที่ทุกคนเห็นว่าเหมาะสม เพื่อคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 3 การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้

ในการนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2542 ข : 62 – 66)

1. การทบทวนแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ทุกคนมีส่วนร่วมกำหนด ร่วมตัดสินใจ และพร้อมที่จะดำเนินการตามแผนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ข้อมูลพื้นฐานการศึกษา ธรรมนูญสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และมาตรฐานการปฏิบัติงาน

2. การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีความสามารถในการทำงานร่วมกัน ในระบบปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ และมาตรฐาน ทุกคนได้รับการพัฒนา และปรับปรุงวิธีการทำงานของตนเองและทีมงานอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอมีความมั่นใจในความก้าวหน้าและความสำเร็จของสถานศึกษาที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดโดยเตรียมบุคลากรให้เกิดคุณลักษณะ ดังนี้

- 2.1 มีความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2.2 มีจิตสำนึก ความรู้สึกที่ดีในการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2.3 มีการทำงานเป็นทีม
- 2.4 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2.5 มีการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน
- 2.6 มีระบบการทำงานที่มีคุณภาพ
- 2.7 มีภาวะผู้นำเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
- 2.8 มีการพัฒนาตนเอง

3. จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การจัดเอกสาร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ นวัตกรรม ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการจัดแหล่ง/ศูนย์บริการทางวิชาการ ระบบข้อมูล สารสนเทศ อาคารสถานที่ ห้องประชุม และบรรยากาศสภาพแวดล้อม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการกำหนดและดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์เพื่อให้การปฏิบัติตามแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ซึ่งเน้นกระบวนการควบคุมคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในเรื่องกำหนดนโยบาย กำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงาน กำหนดระบบ/มาตรการควบคุมการปฏิบัติงาน กำหนดระบบการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินการ และกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน

5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล เป็นการสร้างความตระหนักในความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของบุคลากรและทีมงานทุกคน ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนางานให้ได้คุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

5.1 สร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลของสถานศึกษา

5.2 การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการวางแผน และดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

5.3 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม/ทีมงาน รายหมวด/งาน หรือฝ่าย และรายมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

5.4 การให้ข้อมูลป้อนกลับ การสร้างขวัญกำลังใจ และการปรับปรุง/พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

ระบบการตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา (internal audit) เป็นกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย สำหรับการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษานั้นเป็นการประเมินตนเอง (self evaluation) คือ เป็นการประเมินผลการดำเนินงานในรอบปี ทั้งระบบด้วยบุคลากรของสถานศึกษาเอง ว่าในแต่ละปีการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายและจุดเน้นที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐาน หรือเกิดคุณภาพสูงสุด ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 สถานศึกษาจะต้องนำเสนอผลการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาเพื่อรายงานประจำปี (annual report) เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนซึ่งแนวทางการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาควรมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2542 ข : 68-71)

1. การเตรียมการ

1.1 สถานศึกษาดังคณะทำงานวางระบบการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา วางแผนกำหนดแนวทาง วิธีการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา ตลอดจนสร้างสื่อ/คู่มือการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา

1.2 สถานศึกษาดังคณะกรรมการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาซึ่งคณะกรรมการควรมาจากบุคลากรหลายฝ่าย โดยอาจจะมีผู้เกี่ยวข้องมาร่วมเป็นคณะกรรมการ

ด้วย เช่น ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนนักเรียนหรือคณะกรรมการสถานศึกษา และในระยะเริ่มต้น ควรจัดให้มีการพัฒนาและฝึกอบรมเพื่อให้คณะกรรมการสามารถปฏิบัติการตรวจสอบและ ทบทวนได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นไปตามแผนหรือแนวทางที่กำหนด

2. การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา

2.1 คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาตามระบบและแนวทางหรือคู่มือการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา

2.2 คณะกรรมการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามแผนการตรวจสอบและ ทบทวนคุณภาพการศึกษา

3. การสรุปผล

3.1 คณะกรรมการประชุม เพื่อสรุปผลการตรวจสอบ และทบทวน และจัดทำ รายงาน

3.2 คณะกรรมการนำเสนอผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาให้ ฝ่ายบริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาทราบ

4. การรายงาน

4.1 สถานศึกษาวางแผนและดำเนินการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ และ ทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยจัดทำเป็นรายงานประจำปี (annual report)

4.2 เสนอรายงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัด ผู้ปกครอง ชุมชน และ สังคมผลการประเมินภายในของสถานศึกษานี้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญของสถานศึกษาใน การวางแผนปฏิบัติการในปีต่อไป และใช้ปรับปรุงพัฒนาระบบการดำเนินงาน การปฏิบัติงาน และวิธีการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับรายงานประจำปีของสถานศึกษา จะใช้เป็นหลักฐานสำคัญในการนำเสนอผลการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามธรรมเนียมสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาให้คณะกรรมการประเมินคุณภาพจากภายนอกสถานศึกษาและองค์กรประเมิน ภายนอก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องแสดงผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ในแต่ละปีอย่างชัดเจน

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจะเป็นการสร้างความรู้สึกรัก ความภาคภูมิใจ ในความก้าวหน้า หรือผลสำเร็จของครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ที่ได้ร่วมมือ ร่วมใจ และมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาทำให้ทุกคนมีความพึงพอใจในผลสำเร็จของการดำเนินการประกัน คุณภาพการศึกษาในแต่ละปี และยังเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาให้สูงขึ้นตลอดไป

ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพ

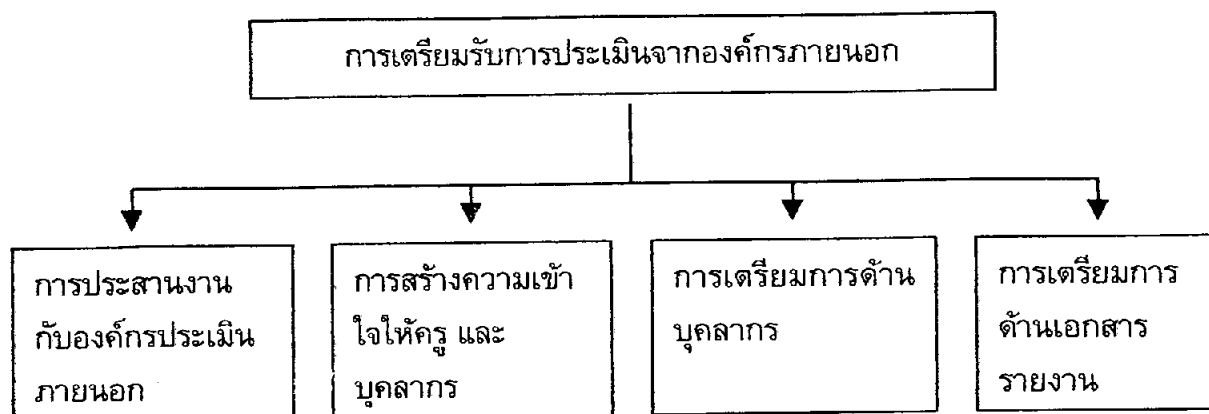
การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เป็นการนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มาพิจารณาวางแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมุ่งเน้นให้แผนปฏิบัติการประจำปีเป็นยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จตามธรรมนูญสถานศึกษา โดยมีเป้าหมาย จุดเน้นที่สำคัญ คือ คุณภาพของสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ กระบวนการพัฒนาและการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาจะถูกกำหนดลงในแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเกิดจากการนำข้อมูลสารสนเทศ หรือผลจากการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาในแต่ละมาตรฐาน แต่ละตัวชี้วัดซึ่งยังไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนดจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงให้ได้มาตรฐานสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลสารสนเทศเหล่านั้นมาวิเคราะห์ตัวสินใจวางแผนกำหนดเป็นยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จในแผนปฏิบัติการประจำปี ดังนั้น ยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จจึงขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ ความต้องการ ความพร้อม และศักยภาพของบุคลากรโดยเฉพาะคุณภาพหรือความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำกำหนดทิศทาง เป้าหมายของสถานศึกษา และสร้างผู้นำ สร้างทีมงานและพัฒนาทีมงานให้ เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในการที่จะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด (กรมสามัญศึกษา. 2542 ข : 73)

ขั้นตอนที่ 6 การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอกเป็นการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาที่จะรับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษา การประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจะเกิดขึ้นใน 2 กรณี คือ (กรมสามัญศึกษา. 2542 ข : 79 – 80)

1. สถานศึกษามีความพร้อมที่จะรับการประเมิน เพราะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด แล้วขอให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือองค์กรประเมินภายนอกมาประเมินคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อให้การรับรองมาตรฐานหรือประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. สถานศึกษาได้ผ่านการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือองค์กรประเมินภายนอกครบห้าปีแล้ว ถึงกำหนดเวลาที่จะต้องประเมินคุณภาพของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายนอกในครั้งต่อไป ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอกดังนี้

ภาพประกอบ 3 การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก

ที่มา : กรมสามัญศึกษา. (2542 ข) แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา : 80

การเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอกสถานศึกษาต้องเตรียมการดังต่อไปนี้

1. การประสานงานกับองค์กรประเมินภายนอก

ในการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากองค์กรประเมินภายนอก สิ่งที่สถานศึกษาควรดำเนินการอันดับแรก คือ การประสานงานกับองค์กรประเมินภายนอกเกี่ยวกับระบบหรือขั้นตอนการประเมิน วิธีการประเมิน ระยะเวลาการประเมิน และการเตรียมการของสถานศึกษา เป็นต้น การประสานงานให้รู้ขั้นตอนหรือรายละเอียดที่ชัดเจนจะทำให้การประเมินเป็นไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งก็จะเป็นผลดีของสถานศึกษาในการเตรียมการด้านต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์

2. การสร้างความเข้าใจให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การสร้างความเข้าใจให้ครูและบุคลากรทุกคนได้รับรู้และเข้าใจถึงการที่สถานศึกษาจะต้องพร้อมรับการประเมินจากภายนอก เพื่อเป็นการกระตุ้นจูงใจให้ทุกคนมีความพร้อมและกระตือรือร้นที่จะได้รับการประเมิน และการรับรองคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งการสร้างความเข้าใจนี้ จะทำให้ทุกทีมงานในสถานศึกษามีความพร้อมในทุกด้าน การสร้างความเข้าใจนี้ไม่ใช่สร้างการรับรู้แต่เพียงเฉพาะแก่ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาเท่านั้น แต่หมายรวมถึงทุกคนที่อยู่ทั้งในและนอกสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

3. การเตรียมการด้านบุคลากร

การเตรียมการด้านบุคลากร เป็นการเตรียมความพร้อมในด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโดยตรง เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษาสิ่งสำคัญที่สถานศึกษาควรดำเนินการ คือ ความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของบุคลากรเหล่านั้น ตลอดจนความสามารถในการแสดงข้อมูล/สารสนเทศหรือเอกสารและการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพซึ่งสถานศึกษาควร

จะต้องวางแผนและดำเนินการตามระบบ หรือขั้นตอนของการประเมิน มีการทดลองดำเนินการตามแผนที่วางไว้ก่อนที่จะมีการประเมินจริงจากคณะกรรมการประเมินภายนอก

4. การเตรียมการด้านเอกสาร รายงาน สื่อ อุปกรณ์

การเตรียมการด้านเอกสาร รายงาน สื่อ อุปกรณ์ ของสถานศึกษานับเป็นการเตรียมการที่สำคัญที่สุด เพราะเอกสาร รายงาน สื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ จะเป็นหลักฐานร่องรอยที่ให้อิทธิพลสารสนเทศ หรือผลลัพธ์สำคัญ ในการแสดงความก้าวหน้า หรือผลสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งผลงานดังกล่าวควรจะมีหรือแสดงให้เห็นคุณภาพของผู้เรียนกระบวนการทำงานทั้งการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงที่ดีครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ ผู้เรียนมีความพึงพอใจผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมยอมรับ ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และธรรมนูญสถานศึกษา

เอกสาร รายงาน สื่อ อุปกรณ์ ที่สถานศึกษาควรจัดเตรียมให้พร้อม เพื่อรับการประเมินจากภายนอกนั้น ได้แก่

4.1 เอกสารรายงาน และรายงานผลต่าง ๆ เช่น มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ธรรมนูญสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี รายงานผลการเรียน รายงานความก้าวหน้าต่าง ๆ รายงานการประชุม รายงานการประเมินโครงการที่สำคัญ ๆ ตลอดจนเอกสารคู่มือที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

4.2 รายงานผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา หรือรายงานประจำปีของสถานศึกษา ในแต่ละปีควรมีหลักฐาน ร่องรอยการรายงานหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน ตลอดจนการนำผลการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษาไปวางแผนปรับปรุงพัฒนาและดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

4.3 ระบบข้อมูล สารสนเทศของสถานศึกษาที่แสดงความสามารถหรือคุณภาพของสถานศึกษาตลอดจนผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องและชุมชน

4.4 เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

4.5 รายงานหลักฐาน การดำเนินงานให้เป็นไปตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เช่น มาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ของฝ่าย/หมวด/งาน และบุคคล

4.6 รายงานผลการปรับปรุง/พัฒนา ตลอดจนการบันทึกผลการปรับปรุง/พัฒนาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ก่อนจะมีการประเมินจากองค์กรภายนอกตามกำหนดการนั้น สถานศึกษาควรมีความมั่นใจในความพร้อมทุกด้านและเชื่อมั่นว่าสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตาม

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้สำเร็จพร้อมที่จะได้รับการรับรองคุณภาพจากองค์กรประเมินภายนอก

จากแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้น สรุปได้ว่าสถานศึกษาจะต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาความมุ่งมั่น ความจริงใจ ความศรัทธา และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนจะนำมาซึ่งความสำเร็จโดยแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาจะเป็นกรอบในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองสังคมและชุมชน ทำให้ผู้เรียนเป็นทั้งคนดีคนเก่งและมีความสุข อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

* การประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายใน เป็นการดำเนินงานในลักษณะของการผสมผสานระหว่างกระบวนการบริหารกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นการทำงานที่ต่อเนื่องตลอดเวลา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องมีการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งมีรายละเอียดที่จะได้นำมากล่าวตามลำดับดังนี้

ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ทุกสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผลและการปรับปรุงการดำเนินการ โดยสถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการที่กำหนดใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาและเป้าหมาย/ปรัชญาธรรมนุญสถานศึกษา กำหนดระยะเวลาการดำเนินการที่ชัดเจน ติดตามผลการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาในการดำเนินการเน้นการประสานงานและการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่ม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองบุคลากรของหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ชุมชน มีการจัดทำรายงานผลการประกันคุณภาพภายในเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสาธารณชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 6) มีผู้ให้ความหมาย การประกันคุณภาพภายใน ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 7) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน ว่าเป็นกระบวนการจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมีการดำเนินงานในลักษณะของการผสมผสานระหว่างกระบวนการบริหารกับการจัดการเรียนการสอน

สอนตามปกติของสถานศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2543: 8 – 9) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกและติดตามตลอดจน ตรวจสอบผลงานหาจุดเด่นจุดที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้นๆโดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

จำรัส นองมาก (2544 : 34) และ รุ่ง แก้วแดง (2544 : 104) ให้ความหมาย การประกันคุณภาพภายใน สอดคล้องกันว่า หมายถึง การประเมินผล และการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือ โดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการบริหาร และการจัดการเรียน การสอนตามปกติของสถานศึกษาที่มีแผนงาน กิจกรรม การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพที่เป็นระบบสะท้อนถึงควมมีคุณภาพ โดยโรงเรียนร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการประเมินตนเองจากภายในโรงเรียนโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด

หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการทำงานผู้บริหาร จะต้องมีความตระหนักเข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน ร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมีการทำงานเป็นทีม โดยบุคลากรในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีการติดตาม และกำกับดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ ในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีหลายหน่วยงานได้ให้หลักการสำคัญไว้ ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2541 : 2) ได้มีการกำหนดหลักการในการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

1. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการศึกษา
2. ให้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ
3. การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ
4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา

5. การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2543:11) ได้กำหนดหลักการในการประกันคุณภาพภายในไว้ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาไม่ใช้การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหน้า โดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตาม ข้อ 1 ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติโดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีความโปร่งใสและมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแล เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายวางแผนติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคมและประเทศชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 9) ได้กำหนดหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพไม่ใช้การจับผิด เป้าหมายอยู่ที่ผู้เรียน
2. บริหารจัดการตามปกติไม่ได้แยกส่วนการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย นับตั้งแต่ ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า หลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีหลักการสำคัญ คือ การร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการศึกษา บริหารจัดการตามปกติให้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย นับตั้งแต่ ผู้เรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการกระจายอำนาจ การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

* ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างมาก ในการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน สามารถทำให้เด็กได้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เป็นประชากรที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน เสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคง มีความสามารถในการร่วมมือและแข่งขันกับประชากรของประเทศอื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรีอยู่ในสังคมโลกได้ต่อไป โรงเรียนต้องมีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานที่ได้มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน มีดังนี้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(2542 : 7) ได้กำหนดกระบวนการในการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ

* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543:13) ได้กำหนดขั้นตอนในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. การเตรียมการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการสร้างความตระหนัก พัฒนาความรู้ ทักษะ และการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

2. การดำเนินการ ประกอบด้วย

2.1 วางแผนปฏิบัติงาน (P) กำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ระยะเวลา งบประมาณ และกำหนดผู้รับผิดชอบ

2.2 ดำเนินการตามแผน (D) ส่งเสริมสนับสนุน จัดสิ่งอำนวยความสะดวก การสนับสนุนทรัพยากร การกำกับติดตาม ให้การนิเทศ

2.3 ตรวจสอบประเมินผล (C) วางกรอบการประเมิน จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือเก็บข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย ตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

2.4 นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A) ปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร วางแผนในระยะต่อไป จัดทำข้อมูลสารสนเทศ

3. จัดทำรายงาน ประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี รวบรวมผลการดำเนินการและผลการประเมิน วิเคราะห์ตามมาตรฐาน เขียนรายงาน

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 105) ได้กล่าวถึงระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาว่า ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544 ค : 6 – 27) ได้กำหนดขั้นตอนในการ ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. การเตรียมการ ประกอบด้วย

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการจัดอบรม ประชุม สัมมนา ในระดับต่าง ๆ เช่น โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จังหวัด และระดับประเทศ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ให้กับผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองมีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา การจัดทำแผนปฏิบัติการ การกำหนดกรอบการประเมิน

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษาในการประสาน กำกับ ดูแล ช่วยเหลือสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงกันเป็นทีม

2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การวางแผน แผนที่สถานศึกษาจัดทำ ได้แก่ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร แผนการประเมินคุณภาพการศึกษาและแผนงบประมาณมีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาที่เป็นความต้องการของส่วนรวมจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 หลักสูตร นโยบาย/มาตรฐานต้นสังกัด มาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นศักยภาพหรือความสามารถในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยตั้งประเด็นในการพิจารณา เช่น เป็นความต้องการของส่วนรวม เป็นเรื่องเร่งด่วนเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายอื่นเป็นเรื่องที่ผู้เรียนได้ประโยชน์ เป็นความต้องการของสถานศึกษา กำหนดคะแนนในแต่ละประเด็น เช่นประเด็นละ 5 คะแนน ดังนั้น 4 ประเด็น คะแนนเต็ม 20 คะแนน นำเป้าหมายที่กำหนดทั้งหมดแต่ละเป้าหมายมาพิจารณาให้คะแนนตามประเด็นที่กำหนดรวมคะแนนแต่ละเป้าหมาย เป้าหมายที่คะแนนรวมมากที่สุด เป็นเป้าหมายที่มีความสำคัญอันดับหนึ่ง และเรียงไปตามลำดับของคะแนนที่รวมได้ การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน คือการนำเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรม มาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติโดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่ทำให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการรวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ หรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจน

2.2 การปฏิบัติตามแผน คือการที่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการตามแผนที่วางไว้และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุขจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กำกับติดตามให้การนิเทศ

2.3 การตรวจสอบประเมินผล เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาดังนั้นจึงควรดำเนินการเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตาม

เป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่เพียงใด มีจุดอ่อนจุดแข็งประการใดมีส่วนใดที่ต้องปรับปรุง เมื่อสิ้นปีการศึกษาต้องมีการประเมินสรุป รวม ดังนั้นการประเมินผลภายใน มีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ การวางกรอบการประเมิน การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย การตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน การกำหนดเกณฑ์การประเมินตนเองของสถานศึกษา กำหนดเป็นระดับต่าง ๆ เช่น เกณฑ์ระดับบุคคลอาจกำหนดว่าผู้เรียนจะต้องสอบได้คะแนน ร้อยละ 50 จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์ เกณฑ์ระดับห้องเรียนระดับชั้น ระดับหมวดวิชา ระดับ สถานศึกษา อาจกำหนดว่า ผู้เรียนมากกว่า ร้อยละ 80 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับดี ผู้เรียนร้อยละ 70 – 80 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับพอใช้ ผู้เรียนร้อยละ 70 ได้ คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

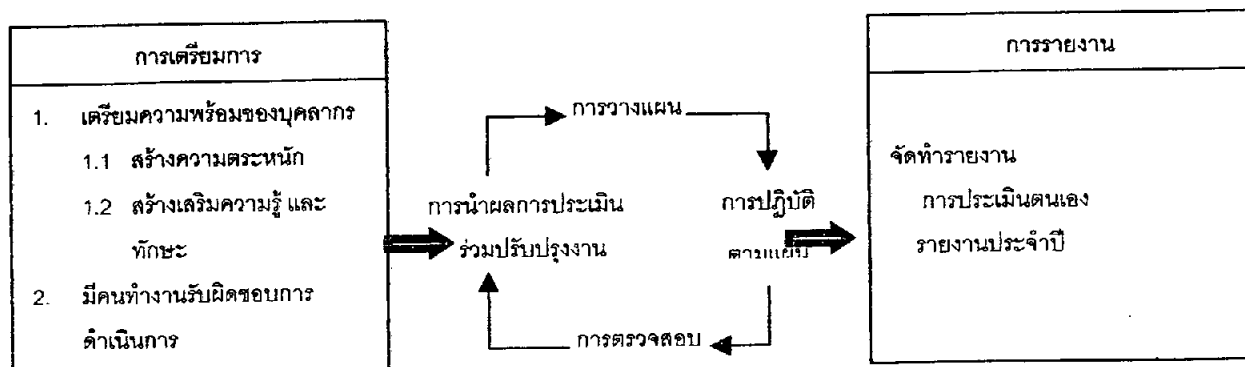
2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงานการนำผลการประเมินไปพัฒนา ปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จะต้องวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุง ซึ่ง สามารถทำได้ง่าย ๆ โดยเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลต่างที่เกิดขึ้น จะสะท้อนสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุง เมื่อทราบจุดที่ต้องปรับปรุงก็นำมารวบรวมกันวิเคราะห์ หาสาเหตุเพื่อป้องกันและแก้ไข ปรับปรุง หลังจากนั้นจึงระดมความคิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มาร่วมกันหาวิธีการแก้ปัญหาต่อไป

3. การจัดทำรายงานการประกันคุณภาพภายใน การประเมินตนเอง หรือรายงาน ประจำปีในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเอง หรือรายงานประจำปี เพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบ ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือ ชุมชนหน่วยงานต้นสังกัด ผู้ประเมินภายนอก มีวิธีดำเนินการ โดยรวบรวม รวบรวมผล การดำเนินการและผลการประเมินนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา และเขียนรายงาน การรายงาน ควรจัดทำ 2 แบบคือ

3.1 มีรายละเอียดครบถ้วนเน้นในเชิงวิชาการใช้สำหรับรายงานหน่วยงาน ต้นสังกัดและสรุปการประเมินตนเองของสถานศึกษา และสำหรับการประเมินภายนอก ซึ่งจะมี การประเมิน 5 ปี ครั้ง

3.2 รายงานสรุปเผยแพร่ให้กับผู้ปกครองและชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 12) ได้กำหนดขั้นตอนใน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ. (2543 ข). การประกันคุณภาพ
การศึกษา : 12

จากแผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะเห็นได้ว่าสถานศึกษาควรดำเนินการประกันคุณภาพภายใน คือการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานการประกันคุณภาพภายใน

จากแนวความคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในที่ผู้วิจัยนำมาบูรณาการเป็นกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดและขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอน ควรมีการเตรียมการในเรื่องต่างๆ ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ได้กำหนดแนวทางในการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 14-17) ได้กำหนดแนวทางในการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของบุคลากร ประกอบด้วย

1.1 การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน และการทำงานเป็นทีม

การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องที่บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องร่วมกันทำเป็นทีมจึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายมองเห็นคุณค่าและมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โดยรูปแบบที่ควรใช้ ได้แก่

(1) สถานศึกษาที่มีบุคลากรแกนนำซึ่งมีความพร้อมในด้านความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ควรจัดประชุม เพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็น

คุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วิทยากรของสถานศึกษาเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นปรัชญาของการประเมินแนวใหม่ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

(2) ในกรณีที่มอบหมายให้บุคลากรที่เป็นแกนนำมีบทบาทชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยตนเอง ไม่ประสบผลสำเร็จ จำเป็นต้องหาวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพหรือมีฝีมือมาช่วยโน้มน้าวความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้เกิดการตื่นตัวและพร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพด้วยใจ

(3) การชี้แจงทำความเข้าใจไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายในหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก ควรให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน ไม่ควรชี้แจงเฉพาะแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้ทราบความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในอย่างทั่วถึง และร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการต่อไป

1.2 การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ได้แก่

(1) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุมหากสามารถหาบุคลากรที่มีความสามารถจะเป็นแกนนำได้ก็มอบหมายให้แกนนำเป็นผู้รับผิดชอบจัดการในเรื่องนี้

(2) ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนั้นควรแบ่งเป็นช่วงๆ ตามกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละช่วง ดังนี้

ช่วงแรก เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับภาพรวมของระบบการประกันคุณภาพภายในกระบวนการบริหารงานคุณภาพแล้วเริ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี ต่อจากนั้นก็ให้ร่วมกันปฏิบัติจริงในการวางแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการ

ช่วงที่ 2 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดกรอบและการประเมิน การสร้างเครื่องมือการประเมินต่อจากนั้นก็ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามกรอบและแผนการประเมิน

ช่วงที่ 3 เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) โดยจัดประชุมปฏิบัติการหลังจากที่บุคลากรมีการปฏิบัติงานและมีการประเมินตนเองตามแผนไปแล้วระยะหนึ่ง

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการ

คณะกรรมการหรือคณะทำงานอาจไม่จำเป็นต้องตั้งขึ้นมาใหม่ ถ้าสถานศึกษามีกิจกรรมฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในด้านต่างๆ อยู่แล้วก็ให้กรรมการเหล่านั้นรับผิดชอบ

เป็นกรรมการประกันคุณภาพในด้านต่าง ๆ ได้เลย แล้วให้ผู้เกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายหรือทุกระดับที่ปฏิบัติงานตามปกติเข้ามาร่วม เพราะการประกันคุณภาพภายในมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงการทำงานปัจจุบันให้ดีขึ้น ผู้ดำเนินการจึงต้องเป็นผู้ที่คุ้นเคยกับงานที่ตนเองทำ

ในกรณีที่สถานศึกษายังไม่มีกระบวนการใด ๆ เลยควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยมอบหมายให้บุคลากรเข้าร่วมเป็นกรรมการ เพื่อช่วยกันจัดทำแผนดำเนินการพัฒนา และประเมินคุณภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบตามภารกิจของตน

การตั้งคณะกรรมการ ควรพิจารณาตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหาร ฝ่ายที่รับผิดชอบงานใด ควรอยู่ในคณะกรรมการที่รับผิดชอบการพัฒนา และการประเมินคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น เช่น ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ประจำวิชา ควรเป็นกรรมการที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการบริหารและเกี่ยวกับผู้ที่ทำงานด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น และมีคณะกรรมการกลาง ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนของกรรมการคณะต่าง ๆ เพื่อประสานและรับผิดชอบในภาพรวมทั้งหมด

การมีคณะกรรมการตามโครงสร้างการบริหาร และให้บุคลากรรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในภารกิจของตนเอง จะทำให้ระบบการประกันคุณภาพภายในหล่อหลอมเข้ากับการทำงานตามภารกิจของบุคลากร ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และมีความเชื่อมโยงกันในการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านกระบวนการและด้านผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนารอบด้านครบทุกด้าน

กรมสามัญศึกษา (2542 ข : 23-25) ได้กำหนดแนวทางในการเตรียมการประกันคุณภาพภายในไว้ ดังนี้

1. การศึกษาและเตรียมการ

การศึกษาและเตรียมการเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญมาก เพราะเป็นการสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และการยอมรับ ตลอดจนความพร้อมต่าง ๆ ที่จะทำให้ครูและบุคลากรทุกคนร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

1.1 การตั้งคณะทำงานศึกษาและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา สถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องคัดครู หรือบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เสียสละทุ่มเททั้งร่างกาย แรงใจ สติปัญญา และเวลาที่สามารถร่วมกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งเป็นคณะทำงานในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยที่ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ช่วยผู้บริหารฯ เป็นหัวหน้าคณะทำงาน ซึ่งคณะทำงานนี้ควรเป็นทีมงานเล็ก ๆ มีประมาณ 8 – 12 คน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ คือ

1.1.1 ศึกษาแนวคิดรูปแบบวิธีการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษา โดยศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ จากเอกสาร สื่อต่าง ๆ การไปศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้และศักยภาพของตนเอง ตลอดจนนำแนวทางของหน่วยงานอื่นมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อการกำหนดและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.1.2 พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยกำหนดรูปแบบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา / กรม และกระทรวงฯ และจะต้องทำให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้น สามารถปฏิบัติในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.3 สร้างสื่อ / เอกสาร คู่มือ และเครื่องมือเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยประสานงานกับครูหรือบุคลากรของหมวดต่าง ๆ ในการสร้างสื่อ/เอกสาร / คู่มือ และเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบและมีคุณภาพ

2. การให้การศึกษาแก่ครูและบุคลากร

ความรู้ ความเข้าใจและการยอมรับ ตระหนักในคุณภาพและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางแผนในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักและโน้มน้าวใจให้ครูและบุคลากรเกิดการยอมรับและผูกพันที่จะร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จโดยอาศัยแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน คือ การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม การร่วมคิด ร่วมทำ การกระจายอำนาจทางการศึกษา และการแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

3. การตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

การตั้งคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการต่าง ๆ เป็นการจัดโครงสร้างการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสามารถดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสร้างทีมงานและการพัฒนาทีมงาน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้น การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนของทีมงานต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาความรู้ ความสามารถ กระบวนการทำงานของทีมงานถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สิ่งที่ยุ้บิหาร และทีมงาน หรือครูและบุคลากรทุกคนต้องตระหนักคือคุณภาพของผู้เรียนทุกคนที่เป็นเป้าหมายความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งทีมงานทุกคนจะต้องมีความรู้อย่างดีในเรื่องระบบและแนวทางประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2544 ค : 6 - 27) ได้กำหนดขั้นตอนของเตรียมการในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

โดยการจัดอบรม ประชุม สัมมนา ในระดับต่าง ๆ เช่น โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จังหวัด และระดับประเทศ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ให้กับผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูผู้สอนคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองมีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน หรือแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา การจัดทำแผนปฏิบัติการ การกำหนดกรอบการประเมิน

2. การแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษาในการประสาน กำกับ ดูแล ช่วยเหลือสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงกันเป็นทีม

สรุปได้ว่าการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมของบุคลากรให้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน การทำงานเป็นทีม โดยการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการ การกำหนดกรอบ การวางแผนการประเมิน นอกจากการเตรียมความพร้อมของบุคลากรแล้ว จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน ในการกำกับดูแล ประสานงาน ช่วยเหลือสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน

2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

หน่วยงานต่าง ๆ ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 17 - 49) และ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 ข : 13 - 14) ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือการวางแผน การปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุงซึ่งทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกัน ทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

2.1 การวางแผน (Plan)

การวางแผน (Plan) เป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และทรัพยากรที่ต้องใช้เพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น จะต้องมีการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อใช้เป็นแผนแม่บทสำหรับกำหนดทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น 3 - 5 ปี

เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนต่าง ๆ คือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนการประเมินคุณภาพการศึกษา แผนงบประมาณ ทั้งรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา แผนดังกล่าวแม้จะมีหลายแผน แต่ที่จริงแล้วเป็นแผนใหญ่แผนเดียวเท่านั้น เพราะแผนต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันโดยตลอด กล่าวคือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นแผนระยะยาวที่ครอบคลุมเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ จากแผนระยะยาวดังกล่าวนำมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะสั้นกว่า ภายใน 1 ปี สถานศึกษามีเป้าหมายจะดำเนินการเรื่องใด และโดยวิธีใด แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา

ในการจัดทำแผนต่าง ๆ นั้น ควรวางแผนการประเมินผลไปพร้อมกันด้วย เพื่อใช้กำกับ ตรวจสอบ การปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนเพียงใด โดยมีการตั้งเป้าหมายว่าจะประเมินเรื่องใด ใช้วิธีการใด รูปแบบอย่างไรในการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล แผนการประเมินผลที่ดีควรสอดคล้องเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานตามปกติในชีวิตประจำวันของผู้บริหาร ครู และผู้เรียน นอกจากนี้ ควรต้องคิดงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผน จัดทำเป็นแผนงบประมาณ ทั้งรายรับ และรายจ่ายของสถานศึกษา

ขั้นตอนการวางแผน ประกอบด้วย

2.1.1 การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนควรจะเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายที่แสดงถึงคุณลักษณะหรือคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งควรระบุให้ชัดเจนไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา และใช้เป็นหลักหรือทิศทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา หลังจากนั้นก็จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย หรือมาตรฐานการศึกษา ซึ่งควรครอบคลุมคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติของผู้เรียนที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน ทรัพยากร สภาพแวดล้อม การประเมินผล การกำกับตรวจสอบ และการรายงาน การกำหนดเป้าหมายอาจทำได้โดยมีวิธีการ ดังนี้

(1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน ข้อมูลต่าง ๆ ที่ควรศึกษาวิเคราะห์ คือ เป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาหลักที่เป็นความต้องการส่วนรวมของสังคม ประเทศชาติ ได้แก่ ความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาของไทยตามที่กำหนดใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด และมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก เป็นต้น

(2) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา การวิเคราะห์เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น และ

การสังเคราะห์เพื่อประสานความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งความต้องการส่วนรวม ส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา จะช่วยให้สถานศึกษามีความเข้าใจ สามารถวางแผน และทำงาน ได้ง่ายขึ้น เพราะหากสามารถกำหนดเป้าหมายหลักที่เป็นความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ได้แล้ว ก็จะสามารถนำผลที่ได้จากการดำเนินการตามเป้าหมายนั้น ไปใช้ในการรายงานหรือตอบสนอง ความต้องการของหน่วยงานหรือฝ่ายต่าง ๆ ได้พร้อมกัน

2.1.2 การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมายจะช่วยให้การวางแผน มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพราะสถานศึกษาจะได้ทราบว่าเป้าหมายต่าง ๆ ที่ต้องการนั้น เป้าหมายใดสำคัญมากน้อยเพียงใด เพื่อกำหนดกิจกรรม และ ช่วงระยะเวลาที่จะดำเนินการในการพัฒนาเป้าหมายนั้น ๆ ให้เหมาะสม

2.1.3 กำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือวิธีปฏิบัติงาน การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงาน คือการนำเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรม มาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดโครงการ หรือกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จหรือตัวบ่งชี้ที่มีความชัดเจนด้วย

2.1.4 การกำหนดระยะเวลา ในการทำแผนควรมีการกำหนดระยะเวลา ที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินงานของโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในแผนด้วย การกำหนดระยะเวลาจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ปฏิบัติจะได้ทราบว่าจะงานใด ควรจะต้องดำเนินการให้เสร็จเมื่อไร ต้องเร่งดำเนินการก่อน หรืออาจรอได้ และยังเป็นประโยชน์ ต่อผู้บริหาร หรือผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแล จะได้ติดตามงานได้ว่า มีความก้าวหน้าตามแผนเพียงใด

2.1.5 การกำหนดงบประมาณ ควรคิดงบประมาณที่จะต้องใช้ ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการหรือ กิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนอย่างรอบคอบและให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด โดยคำนึงถึง ความพอเพียงและความเหมาะสมระหว่างรายรับ รายจ่าย เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุ ตามเป้าหมายโดยมีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

2.1.6 การกำหนดผู้รับผิดชอบ การกำหนดผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนหรือในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้แผน ดังกล่าวสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดไว้ในแผน ให้ชัดเจนว่าเรื่องใดจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของใครบ้าง

2.2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้วบุคลากรก็ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้โดยในระหว่างการทำงานนั้น จะต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติม ตลอดเวลาและมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจะส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวก

สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กำกับ ติดตาม ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด / ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน ให้การนิเทศในระหว่างปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องกำกับและติดตามว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนดไว้ หรือมีปัญหาหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามแผน หรือมีปัญหาจะได้ให้การนิเทศ เพื่อปรับปรุงแก้ไข การกำกับและติดตามการปฏิบัติงานมีหลายวิธี ซึ่งจะขอยกมาเป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้นคือ ผู้บริหารอาจติดตามด้วยการสอบถามเป็นรายบุคคล จัดประชุมกลุ่ม / หมวด / ฝ่าย หรือให้แต่ละบุคคล / กลุ่ม / หมวด / ฝ่าย รายงานความก้าวหน้าของการทำงานเป็นรายสัปดาห์ หรือรายเดือน โดยอาจรายงานปากเปล่า หรือจัดทำรายงานเสนอ เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล / กลุ่ม / หมวด / ฝ่าย และในแต่ละเดือนอาจมีการพิจารณาว่าบุคคล / กลุ่ม / หมวด / ฝ่าย ใดมีผลการดำเนินงานดีเยี่ยม เป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนด ซึ่งอาจมีการให้รางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นการให้กำลังใจ

ผู้บริหารควรให้การนิเทศ เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การประเมินตนเอง และทักษะในด้านต่าง ๆ โดยผู้บริหารอาจให้การนิเทศเอง หรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญแต่ละด้านมาให้การนิเทศหรือส่งบุคลากรไปอบรม

2.3 การตรวจสอบประเมินผล (Check)

การประเมินผล เป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง

ในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย หรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการหรือไม่ เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็ง ประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียน หรือปีการศึกษาก็จะต้องมีการประเมินสรุปรวม เพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุง การดำเนินการในระยะต่อไป โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงาน ดังนี้

2.3.1 การวางกรอบการประเมิน คณะกรรมการควรประชุมร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องในการวางกรอบการประเมิน เพื่อกำหนดแนวทางในการประเมินว่า จะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมิน และรูปแบบในการประเมินเป็นอย่างไร

2.3.2 การจัดหา / จัดทำเครื่องมือ คณะกรรมการประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลว่าจะใช้เครื่องมือชนิดใด หลังจากนั้นจัดหา / ทำเครื่องมือ

2.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล หากข้อมูลใดมีอยู่แล้วในสถานศึกษาก็ไม่ควรจัดเก็บใหม่ให้นำข้อมูลมาประมวลผล วิเคราะห์แล้วนำไปใช้ได้เลย ควรวางแผนการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติของสถานศึกษาให้มากที่สุด เช่นข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ อาจให้ผู้ปกครองกรอกแบบสอบถามในวันที่เชิญมาประชุม การเก็บข้อมูลหากเป็นไปได้ควรเก็บจากหลาย ๆ แหล่งเพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล

2.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาการรอบการวิเคราะห์ว่าข้อมูลแต่ละประเด็นจะวิเคราะห์ในระดับใด ระดับบุคคล ระดับห้องเรียน หรือระดับภาพรวมของสถานศึกษา ใครเป็นผู้วิเคราะห์ วิเคราะห์ในช่วงเวลาใด เพื่อจะได้นำผลมาใช้

2.3.5 การแปลความหมาย ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อสถานศึกษาได้แปลความหมายของข้อมูลโดยมีการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด การกำหนดเกณฑ์การประเมินตนเองของสถานศึกษานั้น กำหนดเป็นระดับ ๆ ได้แก่ เกณฑ์ระดับบุคคล เกณฑ์ระดับห้องเรียน / ระดับชั้น / ระดับหมวดวิชา และเกณฑ์ระดับสถานศึกษา

2.3.6 การตรวจสอบ / ปรับปรุงคุณภาพการประเมินเมื่อได้ดำเนินการประเมินตามแผนที่กำหนดจะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่ามีความเหมาะสมถูกต้องน่าเชื่อถือเพียงใดผู้เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะ ๆ โดยผู้บริหารควรมีการติดตามตรวจสอบในระหว่างการนิเทศและประชุมร่วมกับคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพให้มีประสิทธิภาพมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ โดยให้กระบวนการเหล่านี้บูรณาการอยู่ในการดำเนินงานปกติ

การประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะจะทำให้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการประกันคุณภาพอย่างถูกต้องจะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลไม่กลัวการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งพัฒนา ไม่ใช่การตัดสินถูก ผิด เป็นการประเมินงานที่ทำอยู่เป็นประจำ เครื่องมือที่ใช้ อาจเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้วไม่ต้องสร้างขึ้นใหม่ เช่น สถิติที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของฝ่ายบริหาร ผลงาน หรือการบ้าน ตลอดจนการทดสอบย่อยของผู้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ครูมีอยู่แล้ว เพียงแต่จัดเก็บให้เป็นระบบมากขึ้นเท่านั้น

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action)

เมื่อบุคลากรแต่ละคน แต่ละฝ่าย มีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ส่งผลให้กับคณะกรรมการที่รับผิดชอบ ซึ่งจะต้องรวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผลในภาพรวมทั้งหมด แล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หัวหน้าหมวด ผู้บริหาร เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานของตนเองต่อไป

ผลการประเมิน สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร และใช้ในการวางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ ๑ ให้เป็นปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรในระหว่างดำเนินงานมีการตรวจสอบประเมินผลทั้งในระดับรายบุคคล หรือระดับชั้น หมวดวิชา ผู้บริหารและบุคลากรสามารถนำผลการประเมินไปใช้ ปรับปรุงการทำงานของตนเอง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนด

2.4.2 การวางแผนในระยะต่อไป นำผลการประเมินไปใช้ในภาคเรียน หรือปีการศึกษาต่อไปควรมีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษาหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขโดยให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

2.4.3 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ถ้าสถานศึกษานำผลที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก รวดเร็ว และเป็นปัจจุบันก็จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน และประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเมื่อหน่วยงานภายนอก เข้ามาประเมิน สถานศึกษาก็พร้อมที่จะนำเสนอข้อมูล และสารสนเทศที่ผู้ประเมินต้องการได้ง่ายขึ้นในทุก ๆ ด้าน

การดำเนินงานประเมินผลของสถานศึกษาไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่ทำการประเมินตนเองเพียงครั้งเดียวแล้วหยุดเลย แต่ต้องทำตลอดเวลา ผลการประเมินที่จัดทำเสร็จแล้ว ถือเป็นข้อมูลที่แสดงถึงสภาพการดำเนินงานในขณะนั้น ซึ่งต้องมีการตรวจสอบใหม่ว่าการดำเนินงานในช่วงต่อไป สอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างไร การพัฒนาปรับปรุงตนเองจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่มีที่สิ้นสุด

สรุปได้ว่าการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1.การวางแผน (Plan) 2. การดำเนินการตามแผน (Do) 3. การตรวจสอบประเมินผล (Check) 4. การนำผลประเมินมาปรับปรุงงาน (Action) ซึ่งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกันในทุกขั้นตอน

3. การรายงาน

การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีเมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนและมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเอง หรือรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ประเมินภายนอก เพื่อแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพร้อมที่จะรับการประเมินภายนอกโดยดำเนินการดังนี้

3.1 รวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน วิเคราะห์ และสังเคราะห์ จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา เขียนรายงาน การรายงานผลการประเมินและเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อสารควรมี 2 แบบ ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้รับข้อมูล แบบแรกเป็นการรายงานที่มีรายละเอียดครบถ้วนเน้นในเชิงวิชาการ เพื่อใช้สำหรับรายงานต้นสังกัดและผู้ประเมินภายนอก ส่วนแบบที่สองเป็นการรายงานสรุปเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน โดยนำเสนอในลักษณะการบรรยาย ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีความยาวไม่มาก ซึ่งทำให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลของสถานศึกษาได้มากขึ้น

เนื้อหาสาระที่นำเสนอในการรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ควรมีหัวข้อดังนี้

3.1.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ประวัติและความเป็นมาของสถานศึกษา สถานที่ตั้ง สังกัด รูปแบบ / หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน โครงสร้างการบริหารงาน ข้อมูลผู้บริหารและบุคลากร จำนวนผู้เรียน งบประมาณ รวมทั้งข้อมูลสภาพชุมชน อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง

3.1.2 วิสัยทัศน์ เป้าหมาย หรือมาตรฐาน และแผนงานของสถานศึกษา

3.1.3 ผลการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยแต่ละตัวบ่งชี้ ควรรายงานเกี่ยวกับเป้าหมาย การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และผลการดำเนินงาน และอาจนำเสนอข้อมูล / หลักฐาน สนับสนุนผลการดำเนินงานนั้น ๆ ด้วยก็ได้ นอกจากนี้ในแต่ละมาตรฐานควรนำเสนอจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง และแนวทางแก้ไขด้วย

3.1.4 สรุปผลการประเมินของมาตรฐานแต่ละด้าน ถือด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย โดยในแต่ละด้านควรบอกถึงจุดเด่น เงื่อนไขที่ทำให้สำเร็จ จุดที่ต้องปรับปรุง สาเหตุและแนวทางแก้ไขปรับปรุงด้วย

3.1.5 ภาคผนวก อาจมีการรายงานเกี่ยวกับวิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูล หากเป็นที่ต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด

คณะผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง หรือรายงานประจำปี ควรเป็นแกนนำ หรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร ซึ่งจะทำให้สามารถสรุปผลการประเมินได้ถูกต้อง การจัดทำรายงานควรดำเนินการในส่วนที่สามารถทำได้ไปเรื่อยๆ ก่อนสิ้นปีการศึกษาไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงสิ้นปีการศึกษาเพราะจะทำให้จัดทำรายงานไม่ทันกำหนดเวลาที่จะต้องส่งหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

สรุปได้ว่าการรายงาน เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง โดยการรวบรวมผลการทำงานตามภารกิจของตนเองหรือตามเกณฑ์

มาตรฐานของโรงเรียนเพื่อรายงานและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้อง สาธารณชน ตลอดจนหน่วยงานต้นสังกัดได้รับทราบ

ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์กับการประกันคุณภาพภายใน

วิสัยทัศน์ เป็นคุณสมบัติของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถคาดการณ์ หรือมองเห็นภาพในอนาคตที่พึงปรารถนาขององค์การโดยภาพนั้น ความเป็นไปได้ มีเป้าหมาย และทิศทางที่ชัดเจน และสามารถมองเห็นวิธีการปฏิบัติที่จะทำให้ องค์การดำเนินไปในทิศทางนั้น จนบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งแมนาส (มารศรี สุธานี. 2540 : 44 ; อ้างอิงจาก Manasse. 1986 : 113) ได้ศึกษาพบว่าทักษะหรือความรู้ซึ่งมีผลต่อการวิสัยทัศน์ของผู้นำมี 5 ประการคือ 1) ทักษะด้านการจัดกระทำข้อมูล 2) ความรู้เกี่ยวกับการวินิจฉัยองค์การ 3) ความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนที่มีประสิทธิผลและการจัดการเรียนการสอนเพื่อความเป็นเลิศ 4) ความคิดสร้างสรรค์ 5) ความตระหนักในตนเองผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความวิสัยทัศน์เพราะวิสัยทัศน์เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้องค์การประสบความสำเร็จ ดังที่ บริดจ์ (Bridges. 1992 : 669) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนพบว่าในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ และยังพบว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ บลูมเบิร์กและกรีนฟิลด์ (Blumberg & Greenfield. 1986 : 176) ได้ศึกษาวิจัย กับผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล จำนวน 8 คน โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถบริหารโรงเรียนได้ประสบความสำเร็จนั้นล้วนมีลักษณะที่เหมือนกันอยู่ประการหนึ่งต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จหรือมีประสิทธิผลนั้นเป็นจุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 6 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก(มาตรา47)การประกันคุณภาพภายในดำเนินการโดยสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (มาตรา 48) ซึ่งจะได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี (มาตรา 49) สถานศึกษาต้องจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ให้ข้อมูลแก่สำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อทำการประเมินคุณภาพภายนอก(มาตรา50)หากสถานศึกษาใดมีผลการประเมินภายนอกไม่ได้มาตรฐาน ให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา 51)

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถบริหารโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จหรือมีคุณภาพได้ซึ่งอาจจะกล่าวในทำนองเดียวกันนี้ได้ว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนใน 3 มิติ คือการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์ กับการประกันคุณภาพภายใน ทั้งในด้านการเตรียมการ การดำเนินการ และการรายงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จันทร์ธานี สงวนนาม (2533 : 143) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะบางประการของผู้บริหาร และปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จ โรงเรียนประถมศึกษาทุกจังหวัดในประเทศไทย จังหวัดละ 1 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 73 โรงเรียน ปีการศึกษา 2532 โดยการศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน และผู้สอนจำนวน 876 คน พบว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ และโรงเรียนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จบรรยากาศของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กล่าวคือโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งปัจจัยเกี่ยวกับสภาพบรรยากาศเปิดของโรงเรียนสามารถใช้ทำนายความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

มารศรี สุธานี (2540 : 158 - 171) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 421 โรงเรียน โดยศึกษาตัวแปรอิสระเกี่ยวกับปัจจัยภายในโรงเรียน บรรยากาศของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยตัวแปรย่อยคือพฤติกรรมสนับสนุน พฤติกรรมสั่งการ พฤติกรรมขัดขวาง พฤติกรรมร่วมมือ พฤติกรรมมิตรสัมพันธ์ พฤติกรรมแตกแยก และดัชนีบรรยากาศเปิดของโรงเรียน สำหรับตัวแปรตาม คือวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งแยกตัวแปรย่อย 3 มิติ คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ จากการศึกษาพบว่า ค่าดัชนีบรรยากาศเปิดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนทุกมิติ

วรรณพร สุขอนันต์ (2541 : 90 - 120) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยศึกษาตัวแปรต่าง ๆ เกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นบรรยากาศสำนักงาน ประกอบด้วย ตัวแปรย่อย คือ พฤติกรรมมุ่งคน พฤติกรรมมุ่งงาน พฤติกรรมขัดขวาง พฤติกรรมสนับสนุน พฤติกรรมมิตรสัมพันธ์ และพฤติกรรมแตกแยก สำหรับตัวแปรตาม คือ วิสัยทัศน์ของศึกษานิเทศก์ ซึ่งแยกเป็นตัวแปรย่อย 3 มิติ คือ (1) การสร้างวิสัยทัศน์ (2)การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ผลการศึกษาพบว่าวิสัยทัศน์ของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติอยู่ในระดับสูง และตัวแปรย่อยในปัจจัยที่เป็นบรรยากาศสำนักงาน ได้แก่ พฤติกรรมสนับสนุน

พฤติกรรมมิตรสัมพันธ์ ล้วนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของศึกษานิเทศก์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสิ้น

เกียรติก้องดี ทันจันทร์ (2543 : 121) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่าโดยเฉลี่ยมีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรแยกตามขนาดโรงเรียน วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ของผู้บริหาร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถและมีความสุข การพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาให้มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรา 48 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

การประกันคุณภาพภายในมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เมื่อโรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพย่อมประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิผล จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถบริหารโรงเรียนได้ประสบผลสำเร็จนั้น มีลักษณะที่คล้ายกันประการหนึ่งคือเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันกับประสิทธิผลของโรงเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ต่อไป

งานวิจัยต่างประเทศ

ทอมป์สัน (Thompson. 1990 : 375) ได้ศึกษาวิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้เพื่อให้ครูมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนใช้วิธีการหลายอย่างในการให้ครูมีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ วิธีการที่ใช้มากมีอยู่ 7 ประการ เรียงลำดับ

จากมากไปหาน้อย ดังนี้ การเขียนทั่วไป การพูด การเขียนโครงการ การเป็นแม่แบบ การใช้เด็กเป็นศูนย์กลาง การใช้อุปมาอุปไมย และการสร้างความไว้วางใจ

บริดจ์ (Bridges. 1992 : 669) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ และยังพบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน สามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้

แมคคอนเนล (McConnell. 1992 :2351 - A) ได้ศึกษาผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และผู้นำแบบผู้จัดการในผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่าในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์

บัท (Butt. 1993 : 746 - A) ได้ศึกษาพฤติกรรมของศึกษาธิการซึ่งประสบความสำเร็จในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ผลการวิจัย พบว่า ศึกษาธิการได้ใช้พฤติกรรมต่อไปนี้ในการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ คือ การมีส่วนร่วม การใช้อำนาจความกล้าเสี่ยง การสื่อสารอย่างชัดเจน การสร้างความไว้วางใจ การสนับสนุน นักเรียน การทุ่มเทกับงาน การเอาใจใส่ตรวจสอบวิสัยทัศน์อยู่ตลอดเวลา การจัดหาทรัพยากร การพัฒนาวิชาชีพสำหรับตนเอง และสมาชิกในองค์กร

ชุย (Chui. 1997 : 807 - A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา บรรยาการองค์กร และการรับรู้ของนักเรียน พบว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา บรรยาการ องค์กรและการรับรู้ของนักเรียน

อะโบลกาเซมี (Abolghasemi. 1997 : 3879 - A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการบริหาร วัฒนธรรมของโรงเรียนและวิสัยทัศน์ ผลการศึกษาพบว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับทัศนะของหัวหน้าแผนก ผู้บริหารและหัวหน้าแผนก มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าวิสัยทัศน์ของโรงเรียนสามารถพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรของครูได้

เชอयाดี (เข้มทอง ศิริแสงเลิศ. 2540 : 79 ; อ้างอิงจาก Suryadi. 1994 : 56) ศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษาของประเทศอินโดนีเซียโดยวัดคุณภาพของครูใน 4 ปัจจัยหลัก คือความสามารถทางด้านวิชาชีพ ความพยายามทางวิชาชีพ เวลาที่ใช้ในกิจกรรมวิชาชีพและความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญและงานที่ได้รับมอบหมาย ผลการวิจัยพบว่า ครูเป็นปัจจัยที่กระตุ้นและใช้ประโยชน์จากปัจจัยอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ครูเป็นปัจจัยเดียวที่ใช้การตัดสินใจปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาและครูที่มีคุณภาพและส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาได้มากที่สุด

ปีเตอร์ (สมจิตร แก้วนาค. 2543 : 75 ; อ้างอิงจาก Peter. 1993) ได้นำเสนอแนวคิดและกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย โดยในขั้นแรกกล่าวถึงความจำเป็นของการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งให้เห็นว่าคุณภาพมีความสำคัญต่อการศึกษายิ่งยิ่ง จากนั้นได้กล่าวถึงกระบวนการ

พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนด เป้าหมายและทิศทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างชัดเจน ให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม มีการ ตัดสินใจโดยใช้ฐานข้อมูลที่มีคุณภาพ กำหนดระบบและวิธีการควบคุมคุณภาพทั้งในส่วนของ กระบวนการและผลลัพธ์ และมุ่งมั่นที่จะให้สถานศึกษาเป็นเสมือนองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มี กระบวนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีการวางแผนการจัดการดำเนินงานคุณภาพเชิงรุก และได้มีการสรุปการประกันคุณภาพการศึกษาว่า ไม่สามารถรับประกันคุณภาพของตัวผู้เรียน ได้ แต่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถใช้เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่องค์กรแห่งการ เรียนรู้ที่มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรีเขต 1 ปีการศึกษา 2546 เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินการออกเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนและการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรีเขต 1 ในปีการศึกษา 2546 จำนวนทั้งสิ้น 155 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2546 จำนวน 113 คน ได้มาตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใชตารางกำหนดขนาดของเกรจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608-610)

2.2 ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นระดับชั้น แล้วหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบสัดส่วน ได้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 40 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 48 คน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามหนึ่งฉบับ โดยใช้คำถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งถามเกี่ยวกับตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา และข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับวัดระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร 3 ด้าน คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับวัดระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งแบ่งออกเป็นด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดจำนวน 30 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยวางแผนดำเนินการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาความรู้พื้นฐาน หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายใน จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและสำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำร่างแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปตรวจหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยคณะผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index of consistency : IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไปไว้ใช้ ซึ่งเครื่องมือตอนที่ 2 มีข้อคำถามทั้งหมด 32 ข้อ คัดเลือกข้อคำถามไว้ 30 ข้อ ตอนที่ 3 มีข้อคำถามทั้งหมด 57 ข้อ คัดเลือกข้อคำถามไว้ 30 ข้อ

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try - out) กับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 โรงเรียน โดยทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้วัดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนเท่ากับ 0.844 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้วัดการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเท่ากับ 0.96 จัดพิมพ์แบบสอบถามที่ผ่านการหา

ค่าความเชื่อมั่นแล้วเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ตามวิธีการ และขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือราชการจากคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 เพื่อออกหนังสือไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการขอข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามคืนจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเอง ตามกำหนดวันที่นัดหมายไว้ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนคิดเป็นร้อยละ 97.34

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามคัดเลือกเอาเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล

2. แบบสอบถาม ตอนที่ 1 จำแนกตามข้อมูลเบื้องต้นและตัวแปรที่ต้องการศึกษา คือ ตำแหน่งหน้าที่ และวุฒิทางการศึกษา ขนาดของโรงเรียนและสถานภาพของโรงเรียน เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ‘

3. แบบสอบถาม ตอนที่ 2 นำแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนมาตรวจสอบให้คะแนนข้อคำถามแต่ละข้อตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับการปฏิบัติมากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
ระดับการปฏิบัติมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ระดับการปฏิบัติปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

หลังจากจัดกระทำข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำผลคะแนนที่ได้ มาหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS for Windows version 9.01 ตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ เสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

1.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน 3 ด้าน คือด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย(Mean)และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) รายข้อ และรายด้าน

1.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามวัดระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงาน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) รายข้อ และรายด้าน

2. การแปลความหมายของระดับคะแนนวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและระดับการประกันคุณภาพภายใน ผู้วิจัยกำหนดค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แสดงว่า ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 แสดงว่า ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 แสดงว่า ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 แสดงว่า ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แสดงว่า ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและการประกันคุณภาพภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด

3. หาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือได้แก่ การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach. 1970 : 161)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ใช้การทดสอบค่าที (t - test) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในระหว่างโรงเรียนที่เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้วกับโรงเรียนที่ยังไม่ได้เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก

3.2 ใช้สถิติ F (F- test) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะนำมาตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธี LSD

3.3 สถิติที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ใช้สถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน(Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ปรากฏผลดังจะได้นำเสนอต่อไปนี้จะและเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	มัธยัมเลขคณิต
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
t	แทน	ค่าสถิติ t
F	แทน	ค่าสถิติ F
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและคำบรรยายซึ่งเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยรวม และรายด้านโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพของโรงเรียน โดยหาค่า t (t – test)

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ระดับวิสัยทัศน์ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 โดยรวม และรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านขนาดของโรงเรียน สถานภาพของโรงเรียน ตำแหน่ง และวุฒิทางการศึกษา โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละตามรายละเอียดดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าความถี่และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน สถานภาพของโรงเรียน ตำแหน่งและวุฒิทางการศึกษา

สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
1. ขนาดของโรงเรียน		
- ขนาดเล็ก	40	36.4
- ขนาดกลาง	45	40.9
- ขนาดใหญ่	25	22.7
รวม	110	100
2. สถานภาพของโรงเรียน		
- โรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้ว	54	49.1
- โรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก	56	50.9
รวม	110	100
3. ตำแหน่ง		
- ครูใหญ่	11	10.0
- อาจารย์ใหญ่	43	39.0
- ผู้อำนวยการ	56	50.9
รวม	110	100

ตาราง 1 (ต่อ)

สถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
4. วุฒิทางการศึกษา		
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
- ปริญญาตรี	80	72.7
- สูงกว่าปริญญาตรี	30	27.3
รวม	110	100

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 110 คน เป็นผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 40.90 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 22.70 เป็นผู้บริหารในโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้วจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 49.10 เป็นผู้บริหารในโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 50.90 ตำแหน่งครูใหญ่จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 อาจารย์ใหญ่จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 39.10 ผู้อำนวยการ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 50.90 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 72.70 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยรวม และรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประกันคุณภาพภายในโดยรวม และเป็นรายด้าน

การประกันคุณภาพภายใน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	4.17	0.52	มาก
2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	4.04	0.53	มาก
3. การรายงาน	3.93	0.60	มาก
รวม	4.20	1.67	มาก

จากตาราง 2 พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 มีการประกันคุณภาพภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ($\bar{x} = 4.17$)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประกันคุณภาพภายในด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในโดยรวมและเป็นรายข้อ

การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. ข้าพเจ้าประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เรื่องการประกันคุณภาพภายในแก่บุคลากร	4.21	0.62	มาก
2. ข้าพเจ้าสร้างความตระหนักแก่บุคลากรถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในจนบุคลากรรู้สึกว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการทำงานปกติและไม่ได้เป็นการเพิ่มภาระ	4.17	0.57	มาก
3. ข้าพเจ้ามอบหมายให้บุคลากรที่เป็นแกนนำซึ่งมีความรู้ความสามารถเป็นผู้ชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยกันเองเพื่อโน้มน้าวความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้พร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพภายในด้วยความเต็มใจ	4.12	0.59	มาก
4. ข้าพเจ้าส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีมและสร้างเสริมจิตสำนึกด้านคุณภาพแก่บุคลากรของโรงเรียน	4.31	0.57	มาก
5. ข้าพเจ้าแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพภายในเหมาะสม กับความรู้ ความสามารถ	4.22	0.67	มาก
6. ข้าพเจ้ากำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการไว้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับภารกิจของการประกันคุณภาพภายใน	4.10	0.66	มาก
7. ข้าพเจ้าแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยพิจารณาตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน	4.09	0.71	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
8. ข้าพเจ้าชี้แจงทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนในการประกันคุณภาพภายใน	4.16	0.68	มาก
รวม	4.17	0.52	มาก

จากตาราง 3 พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 มีการเตรียมการประกันคุณภาพภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประกันคุณภาพภายในด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยรวมและเป็นรายข้อ

การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. ในการวางแผนข้าพเจ้ามีการกำหนดเป้าหมาย แนวทาง การดำเนินงาน ไว้อย่างชัดเจน และคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานภาพของโรงเรียน	4.00	0.62	มาก
2. ข้าพเจ้าวางแผนปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.15	0.59	มาก
3. ข้าพเจ้านำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประกอบในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน	4.11	0.58	มาก
4. ข้าพเจ้ามีการกำหนดระยะเวลา งบประมาณ ผู้รับผิดชอบในกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม	4.01	0.64	มาก
5. ข้าพเจ้าสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเพียงพอ และตรงตามความต้องการเช่น กระดาษ แฟ้มงาน เป็นต้น	4.21	0.69	มาก
6. ข้าพเจ้าให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่ครู ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	4.16	0.71	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
7. ข้าพเจ้าจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการ พัฒนาคุณภาพภายใน ตามความจำเป็นเร่งด่วน	4.03	0.63	มาก
8. ข้าพเจ้ากำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพ ภายในอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับพันธกิจของ โรงเรียน	4.03	0.63	มาก
9. ข้าพเจ้าและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการ ประเมิน กำหนดกรอบการประเมิน เชื่อมโยงกับ เป้าหมายการจัดการศึกษาและมาตรฐานการ ศึกษาที่ระบุไว้ในแผน	3.95	0.69	มาก
10. ข้าพเจ้าและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการ ประเมินจัดทำเครื่องมือการประเมินที่ง่ายต่อการ นำไปใช้	3.88	0.73	มาก
11. ข้าพเจ้าและคณะกรรมการเปิดโอกาสให้ครูทุกคน ในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำเครื่องมือการ ประเมิน ,	4.03	0.72	มาก
12. ข้าพเจ้าและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการ ประเมิน ตรวจสอบประเมินผลตามแผนเป็น ระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานเป็นไปใน ทิศทางที่จะนำความสำเร็จตามเป้าหมาย	3.91	0.69	มาก
13. ข้าพเจ้านำผลการประเมินคุณภาพภายในมา อภิปรายทบทวนใน ที่ประชุม เพื่อจัดลำดับความ สำคัญของปัญหาและหาวิธีแก้ปัญหา	3.92	0.73	มาก
14. ข้าพเจ้านำผลการประเมินคุณภาพภายในมา พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน	4.10	0.62	มาก
รวม	4.04	0.53	มาก

จากตาราง 4 พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประกันคุณภาพภายในด้านการรายงาน
โดยรวมและเป็นรายข้อ

การรายงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. ข้าราชการและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายใน รวบรวมผลการดำเนินงาน และผลการประเมิน ตนเองอย่างเป็นระบบ	3.88	0.73	มาก
2. ข้าราชการและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายใน จัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศ เอกสารหลักฐานที่ จำเป็นสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้	3.98	0.66	มาก
3. ข้าราชการและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายใน วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูล จำแนกตามมาตรฐาน การศึกษาและตัวบ่งชี้	3.94	0.66	มาก
4. ข้าราชการและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายใน จัดกลุ่มของมาตรฐานการศึกษาที่จะรายงาน ให้เป็นไปในแนวเดียวกัน	4.02	0.64	มาก
5. ข้าราชการและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายใน เสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้ได้ตาม มาตรฐานไว้ในรายงานอย่างชัดเจน	3.93	0.63	มาก
6. ข้าราชการและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายใน จัดทำรายงานโดยนำเสนอข้อมูลพื้นฐาน สภาพการ ดำเนินงาน ผลการประเมินตามมาตรฐานและการ พัฒนาสถานศึกษาในอนาคต	3.96	0.67	มาก
7. ข้าราชการและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายใน จัดทำรายงานในส่วนที่สามารถทำได้ไปเรื่อย ๆ ก่อน สิ้นปีการศึกษา โดยไม่รอ ให้ถึงสิ้นปีการศึกษา	3.87	0.77	มาก
8. ข้าราชการและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายใน เสนอรายงานประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วย งานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน ทุกปี	3.88	0.78	มาก
รวม	3.93	0.60	มาก

จากตาราง 5 พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 มีการรายงานการประกันคุณภาพภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA)

ตาราง 6 การเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในโดยรวม และเป็นรายด้านจำแนกตามขนาดโรงเรียน

การประกันคุณภาพภายใน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	ระหว่างกลุ่ม	2.39	2	1.20	4.63*
	ภายในกลุ่ม	27.70	107	0.25	-
รวม		30.10	109	-	-
การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	ระหว่างกลุ่ม	1.32	2	0.66	2.33
	ภายในกลุ่ม	30.38	107	0.28	-
รวม		31.70	109	-	-
การรายงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.51	2	1.25	3.56*
	ภายในกลุ่ม	37.76	107	0.35	-
รวม		40.27	109	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.42	2	1.71	0.60
	ภายในกลุ่ม	300.74	107	2.81	-
รวม		304.16	109	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในจำแนกตามขนาดโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า การประกันคุณภาพภายในโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการประกันคุณภาพภายในด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในและด้านการรายงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายในไม่แตกต่างกัน

ตาราง 7 การเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน
จำแนกตามขนาดโรงเรียนเป็นรายคู่

การประกันคุณภาพภายใน	ขนาด		เล็ก	กลาง	ใหญ่
	โรงเรียน	$\bar{X}$	4.05	3.99	4.44
การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	เล็ก	4.05	-		*
	กลาง	3.99		-	*
	ใหญ่	4.44			-

จากตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายใน ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

ตาราง 8 การเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายใน ด้านการรายงาน จำแนกตามขนาด
โรงเรียนเป็นรายคู่

การประกันคุณภาพภายใน	ขนาด		เล็ก	กลาง	ใหญ่
	โรงเรียน	$\bar{X}$	3.85	3.85	4.21
การรายงาน	เล็ก	3.85	-		*
	กลาง	3.85		-	*
	ใหญ่	4.21			-

จากตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในด้านการรายงาน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างจากขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพของโรงเรียน โดยหาค่า t (t - test)

ตาราง 9 การเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในโดยรวม และเป็นรายด้าน จำแนกตามสถานภาพของโรงเรียน

การประกันคุณภาพภายใน	ร.ร.ที่ได้รับการประเมิน คุณภาพภายนอกแล้ว		ร.ร.ที่ยังไม่ได้รับ ประเมินคุณภาพภายนอก		T
	N = 54		N = 56		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน	4.45	0.43	3.90	0.46	6.45*
2. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	4.27	0.48	3.81	0.49	4.85*
3. การรายงาน	4.25	0.50	3.62	0.53	6.39*
รวม	4.63	2.26	3.78	0.47	2.76*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 แสดงว่า โรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้ว กับโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก มีการประกันคุณภาพภายในโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้ว กับโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกมีการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน โดยโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้วมีการประกันคุณภาพภายในสูงกว่าโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกทุกด้าน

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยรวม และรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการ
สร้างวิสัยทัศน์ โดยรวมและรายข้อ

การสร้างวิสัยทัศน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. ข้าพเจ้าอ่านหนังสือ หรือวารสารต่าง ๆ เพื่อที่จะทราบแนวคิด และกลยุทธ์ในการพัฒนาโรงเรียน	4.01	0.62	มาก
2. ข้าพเจ้ามีพิมพ์เขียว หรือมีภาพในอนาคตของโรงเรียนอยู่ในใจแล้วว่า โรงเรียนแห่งนี้ควรเป็นอย่างไร	3.98	0.62	มาก
3. ข้าพเจ้ามีภาพที่ชัดเจนอยู่ในใจแล้วว่าโรงเรียนที่ดีควรจะเป็น อย่างไร	4.15	0.59	มาก
4. ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้น เมื่อได้รับทราบความคิดใหม่ ๆ ที่สามารถ นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนได้	3.91	0.66	มาก
5. ข้าพเจ้ามักคิดใคร่ครวญอยู่เสมอว่าในอนาคตนั้นโรงเรียนแห่งนี้ควรจะเป็นอย่างไร และเราจะไปถึงจุดนั้นได้อย่างไร	4.11	0.57	มาก
6. ข้าพเจ้าฝันถึงความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนแห่งนี้	3.99	0.68	มาก
7. ข้าพเจ้ารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน	3.98	0.64	มาก
8. ข้าพเจ้ามีความสนใจถึงวิธีการที่โรงเรียนอื่นประสบความสำเร็จ	4.19	0.62	มาก
9. ข้าพเจ้ากำหนดเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ และความพร้อมของครู	4.16	0.62	มาก
10. ข้าพเจ้ารับฟังความคิดเห็นจากคณะครูที่มีต่อการพัฒนาโรงเรียน	4.32	0.62	มาก
รวม	4.08	0.39	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1 มีการสร้างวิสัยทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการสร้างวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นเดียวกัน

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ โดยรวมและเป็นรายข้อ

การเผยแพร่วิสัยทัศน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. ข้าพเจ้าใช้การอุปมาและการเปรียบเทียบให้คณะครูเห็นว่า ความฝันเกี่ยวกับอนาคตของโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้	3.77	0.63	มาก
2. ข้าพเจ้าชอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะครูถึงวิธีการที่จะทำให้โรงเรียนแห่งนี้ มีลักษณะเด่นหรือแตกต่างไปจากโรงเรียนอื่น	3.98	0.60	มาก
3. ข้าพเจ้าแสดงให้คณะครูทราบอยู่เสมอว่าต้องการที่จะให้โรงเรียนแห่งนี้เป็นอย่างใดในอนาคต	4.06	0.61	มาก
4. ข้าพเจ้ามักใช้การประชุมครู หรือการพบปะกับคณะครู เพื่อร่วมพิจารณาถึงอนาคตของโรงเรียนแห่งนี้	4.01	0.61	มาก
5. ข้าพเจ้าพูดคุยเกี่ยวกับ “ความฝัน” ที่อยากให้โรงเรียนแห่งนี้เป็น ในอนาคต กับคณะครู ผู้ปกครอง นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ชนพื้นฐาน และบุคคลทั่วไป	3.83	0.73	มาก
6. ข้าพเจ้ามักจะนำความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้รับมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคณะครู	4.10	0.62	มาก
7. ข้าพเจ้าชอบที่จะพูดถึงความสำเร็จของครู และนักเรียนในโรงเรียนแห่งนี้	4.08	0.65	มาก
8. ข้าพเจ้าพูดด้วยความตื่นเต้นและมีความสุขมากเมื่อพูดถึงอนาคตของโรงเรียนแห่งนี้	3.78	0.68	มาก
9. ข้าพเจ้ามองโลกในแง่ดี และมั่นใจมากเมื่อพูดกับคณะครูถึงเรื่องที่จะทำให้โรงเรียนแห่งนี้ดีขึ้นกว่าเดิม	4.10	0.60	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

การเผยแพร่วิสัยทัศน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
10. ข้าพเจ้าใช้วิธีการหลายอย่างเพื่อให้คณะครูเข้าใจเป้าหมายของการพัฒนาโรงเรียนอย่างชัดเจน	4.03	0.55	มาก
รวม	3.98	0.46	มาก

จากตาราง 11 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 มีการเผยแพร่วิสัยทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการเผยแพร่วิสัยทัศน์อยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นเดียวกัน

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ โดยรวมและเป็นรายข้อ

การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. ข้าพเจ้ากระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปให้คณะครู ตามความเหมาะสม	4.20	0.60	มาก
2. ข้าพเจ้าให้คณะครูได้คิดและทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ	4.07	0.60	มาก
3. ข้าพเจ้ามุ่งเน้นในสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่าสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของ โรงเรียน	4.08	0.60	มาก
4. ข้าพเจ้ากระตุ้นให้คณะครูมีความตื่นตัว และกระตือรือร้นในการทำงานด้วยวิธีการใหม่ ๆ	4.04	0.56	มาก
5. ข้าพเจ้าพยายามส่งเสริมให้คณะครูมีความเชื่อถือซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อถือว่าระหว่างคณะครูกับผู้บริหารโรงเรียน	4.14	0.55	มาก
6. ข้าพเจ้าพยายามให้คณะครูตระหนักถึงความสำคัญในภาระหน้าที่ของตน	4.35	0.58	มาก
7. ข้าพเจ้าพยายามให้คณะครูมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	4.20	0.52	มาก
8. ข้าพเจ้าสนับสนุนให้คณะครูมองเห็นการณ์ไกลและให้การยกย่องการกระทำนั้น ๆ	4.19	0.59	มาก
9. ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน	4.35	0.61	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
10. ข้าพเจ้าลำดับความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียน ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นแนวทางในการ วางแผนพัฒนาโรงเรียน	3.95	0.62	มาก
รวม	4.16	0.44	มาก

จากตาราง 12 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ราชบุรีเขต 1 มีการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็น
รายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นเดียวกัน

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและ
รายด้าน

วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. การสร้างวิสัยทัศน์	4.08	0.39	มาก
2. การเผยแพร่วิสัยทัศน์	3.98	0.46	มาก
3. การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	4.16	0.44	มาก
รวม	4.07	0.39	มาก

จากตาราง 13 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษาราชบุรีเขต 1 มีวิสัยทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่ามิ่วิสัยทัศน์อยู่ระดับมาก เช่นเดียวกัน ด้านที่มีการปฏิบัติมากกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการ
ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.16$)

ตอนที่ 6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพ
ภายในโรงเรียน (ประถมศึกษา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยหาค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

ตาราง 14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างวิสัยทัศน์ผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายใน

Rxy	การเตรียมการ ประกันคุณภาพ ภายใน (y ₁)	การดำเนินการ ประกันคุณภาพ ภายใน (y ₂)	การรายงาน (y ₃)	การประกัน คุณภาพภายใน (y)
การสร้าง วิสัยทัศน์ (x ₁)	0.629*	0.670*	0.611*	0.193*
การเผยแพร่ วิสัยทัศน์ (x ₂)	0.642*	0.719*	0.651*	0.226*
การปฏิบัติตาม วิสัยทัศน์ (x ₃)	0.609*	0.654*	0.595*	0.173
วิสัยทัศน์ของ ผู้บริหารโรงเรียน (x)	0.686*	0.746*	0.678*	0.217*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประกันคุณภาพภายใน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.217) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 ด้าน

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การสรุปผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัย และสามารถตอบปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดและสภาพของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร กับ การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 ในปีการศึกษา 2546 จำนวน 155 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 ในปีการศึกษา 2546 จำนวน 113 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามหนึ่งฉบับ มี 3 ตอนดังนี้
ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสำหรับวัดระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร 3 ด้าน คือการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสำหรับวัดระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็นด้านการเตรียมการ การดำเนินการ และการรายงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดจำนวน 30 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือได้แก่ การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach. 1970 : 161)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ใช้การทดสอบค่าที (t - test) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในระหว่างโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้วกับโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก

3.2 ใช้สถิติ F (F- test) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะนำมาตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธี LSD

1.3 สถิติที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 ใช้สถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรีเขต 1 มีการประกันคุณภาพภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการประกันคุณภาพภายในเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในมีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือด้านการรายงาน

2. ผลการเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า การประกันคุณภาพภายในโดยรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดต่างกันมีการประกันคุณภาพภายในด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในและด้านการรายงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในจำแนกตามสถานภาพของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้วกับโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกมีการประกันคุณภาพภายในโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้วกับโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกมีการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน โดยโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้วจะมีการประกันคุณภาพภายในสูงกว่าโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 ด้าน คือด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และด้านการรายงาน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรีเขต 1 พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานพบว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่ปรากฏผลเช่นนี้ อาจเป็นเพราะปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 ได้ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพภายในเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งหน่วยงานต้นสังกัด และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้จัดให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่เสมอๆ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าจะมีส่วนสนับสนุนให้โรงเรียนมีความตื่นตัวและมีความสนใจในเรื่องการประกันคุณภาพภายในเพิ่มขึ้นเห็นได้จากการศึกษาของกรมสามัญศึกษา (2543 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับการนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาสู่แนวปฏิบัติ อยู่ในระดับมากในภาพรวม และเกือบทุกรายข้อย่อยและจากการศึกษาของดวงดาว ทองผ่อง (2545 : 79) ในเรื่องสภาพการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ก็พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีม และสร้างจิตสำนึกด้านคุณภาพ แก่บุคลากรของโรงเรียน ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในดังนั้นการเตรียมการในด้านบุคลากรจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้การประกันคุณภาพสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 6) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษา และการเตรียมการเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญมาก เพราะเป็นการสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และการยอมรับ ตลอดจนความพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้ครูและบุคลากรทุกคนร่วมมือ ร่วมใจกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.2 ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเพียงพอ และตรงตามความต้องการ ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ตามหลักการบริหาร ที่กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน (4M) อันจะส่งให้งานบรรลุผลสำเร็จได้ประการหนึ่งก็คือ วัสดุ – อุปกรณ์ (Material) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารงาน และในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาเอง ก็ต้องให้มีความเชื่อมโยง และเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการบริหารสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 6) การเตรียมการด้านวัสดุ อุปกรณ์ ของสถานศึกษาจึงนับเป็นการเตรียมการที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นปัจจัยที่

ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (กรมสามัญศึกษา. 2542 ข : 80)

1.3 ด้านการรายงาน พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียน และคณะทำงานด้านการประกันคุณภาพภายในจัดกลุ่มของมาตรฐานการศึกษาที่จะรายงานให้เป็นไปในแนวเดียวกัน ในประเด็นนี้ผู้วิจัย มีความเห็นว่า การรายงานเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง โดยการรวบรวมผลการทำงานตามภารกิจของตนเองหรือตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน เพื่อรายงานให้ผู้เกี่ยวข้อง สาธารณชน ตลอดจนหน่วยงานต้นสังกัดได้ทราบ ดังนั้นการกำหนดหรือจัดกลุ่มของมาตรฐานการศึกษาที่จะรายงานให้เป็นระบบและกลุ่มได้เข้าใจง่ายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงส่งผลให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ เพื่อให้การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังที่ กรมสามัญศึกษา (2542 ข : 73) ได้กล่าวไว้ว่าจุดเน้นที่สำคัญของการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาคือการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ อย่างชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

2. เมื่อเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดและสถานภาพของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการประกันคุณภาพภายในด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายในและด้านการรายงาน แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ปรากฏผลเช่นนี้คงเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรที่เพียงพอกับความต้องการจึงสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพภายในได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถและตรงตามโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน อีกทั้งยังมีงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์เอื้อต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก จึงส่งผลให้โรงเรียนขนาดใหญ่มีการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ในประเด็นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของดวงดาว ทองผ่อง (2545 : 108) ที่พบว่า สภาพการประกันคุณภาพภายในระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการศึกษาของคำปุ่น ภูเงิน (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ของบุคลากรในโรงเรียนจำนวน 326 คนพบว่าโรงเรียนในเขตเทศบาลมีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนนอกเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ฉัตรชัย ต๊ะปันดา (2544 : บทคัดย่อ) ที่เปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการเตรียมโรงเรียนเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ที่มีขนาดแตกต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมี

การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

3. เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 พบว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ซึ่งน่าจะเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุน และผลักดันให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ดี รวมถึงการประกันคุณภาพภายในด้วย ดังคำกล่าวที่ว่าหากผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ก็จะนำโรงเรียนไปสู่จุดหมายในอนาคตที่พึงปรารถนา (มารศรี สุธานี. 2540 : 61 ; อ้างอิงจาก Sashkin. 1988 : 247 – 248 ; Lock and others. 1991 : 37) ซึ่งสอดคล้องกับที่ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์(2538 :5) ที่เห็นว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารไม่ว่าจะขององค์กรใด ๆ ทั้งภาครัฐกิจ รัฐบาล และหน่วยงานทางการศึกษาล้วนเป็นตัวเอื้อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารและจากการศึกษาของ บริดจ์ (Bridges. 1992 : 669) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนก็พบว่า ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะมีวิสัยทัศน์ และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารจะสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1.ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างลึกซึ้งและเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนทุกขั้นตอน

1.2.ผู้บริหารโรงเรียนควรแสวงหาความรู้เรื่องการประกันคุณภาพภายในอยู่เสมอ เพื่อให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่คณะครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

1.3.หน่วยงานต้นสังกัด คือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนและบุคลากรในสังกัด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1.ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับตัวแปรอื่น ๆ เช่นคุณภาพนักเรียน ความร่วมมือจากชุมชน การมีส่วนร่วมของบุคลากร เป็นต้น

2.2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับลักษณะด้านอื่น ๆ เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่ช่วยสนับสนุนหรือพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้า

2.3. ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีขนาดและสภาพความพร้อมแตกต่างกัน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้มีมาตรฐานการจัดการศึกษาที่ใกล้เคียงกันในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2542). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. พุทธศักราช 2540.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา. 2540.
- กรมวิชาการ. (2542). การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ :
กรมวิชาการ.
- _____. (2537). โครงการติดตามการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2537.
กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : สำนัก
พิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.
- กรมสามัญศึกษา. (25423 ก). การนิเทศเพื่อพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1. ม.ป.พ.
- _____. (2542 ก). ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานและตัวชี้วัด
มาตรฐานคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. เอกสารชุดการ
ประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2542 ข). แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา. เอกสาร
ชุดการประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา เล่ม 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2547). คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เกษม วัฒนชัย. (2541). "การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดม
ศึกษา," ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องการประกันคุณภาพของ
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน. หน้า 15 – 20. กรุงเทพฯ : สมาคมสถาบันอุดมศึกษา
เอกชนแห่งประเทศไทย.
- เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์. (2543). การศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของ
โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (การบริหารการศึกษา) กำแพงเพชร : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ
กำแพงเพชร. ถ่ายเอกสาร.
- เข้มทอง ศิริแสงเลิศ. (2540). การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
อาชีวศึกษาเอกชน. ปรินญานิพนธ์ ค.ด. (การศึกษาเอกชน) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ : บริษัท เซเว่น พรินต์ติ้ง กรุป จำกัด.
- คำปุ่น ภูเงิน. (2544). *การปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร
- จรัส นองมาก. (2544). *ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ชันพรีนติ้ง.
- ฉัตรชัย ต๊ะปีนเตา. (2544). *การเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร
- ชัชวาล ป้อมไชยา. (2541). *การดำเนินงานบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร
- ดวงดาว ทองผ่อง. (2545). *สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประชุม โพธิกุล. (2542, กุมภาพันธ์-มีนาคม). "วิสัยทัศน์ขององค์การที่ประสบผลสำเร็จ," *เพิ่มผลผลิต*. 37(7) : 21-26.
- ประเวศ วะสี. (2540). *ภาวะผู้นำ : ความเป็นไปในสังคมและวิธีการแก้ไข*. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- พัฒน์ โภจนานาท. (2542, ตุลาคม-กันยายน). "การสร้างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารยุคใหม่," *เพิ่มผลผลิต*. 39(1) : 23-26.
- ไพศาล ไกรสิทธิ์. (2541). *การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. ราชบุรี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- มารศรี สุธานี. (2540). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรียญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). *ประกันคุณภาพทุกคนทำได้ไม่ยาก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- _____. (2539). *รีเอ็นจีเนียริงระบบราชการไทย ภาค 2*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

- วรรณพร สุขอนันต์. (2541). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- วิฑูรย์ สิมะโชติ. (2541). คุณภาพคือความอยู่รอด. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น).
- วิรัช ณ สงขลา. (2541). บทสัมภาษณ์พิเศษเรื่อง วิสัยทัศน์มองไกลไอ.เอฟ.ดี. ประจำปีไตรมาสที่ 4 ปี 2540 และไตรมาสที่ 1 ปี 2541 : 5 - 6.
- วีรวัฒน์ ปันนิตามัย. (2538, พฤศจิกายน-ธันวาคม). "วิสัยทัศน์กับการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์," ข้าราชการ. 40(6) : 11-32.
- ศิริจันทร์ ทองประเสริฐ. (2543, กุมภาพันธ์ - มีนาคม). "การประกันคุณภาพการศึกษา," วารสารราชบัณฑิตสถาน. 25 (2) : 34 - 42.
- สมจิตร แก้วนาค. (2543). การพัฒนาและศึกษาความเป็นไปได้ของระบบประกันคุณภาพการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมของกองทัพอากาศ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย เทพแสง. (2546, พฤษภาคม). "ผู้นำคุณภาพ (Quality Leadership) : หัวใจสำคัญในการสร้างคุณภาพการศึกษา," วารสารวิชาการ. 6(5) : 12 - 14.
- สมนึก นนธิจันทร์. (2538). รีเอ็นจีเนียริง : การยกเครื่อง ปรับรื้อกระบวนการบริหารยุคโลกาภิวัตน์. สุรินทร์ : ม.ป.พ.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2540,). "วิสัยทัศน์ (VISION) : พลังแห่งความสำเร็จ," การศึกษาเอกชน. 7 (70) : 13-14.
- สมาน ขาดิยานนท์. (2540). แนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สุนทร พูนพิพัฒน์. (2540). ระบบบริหารงานคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด.
- สุวัฒน์ สรรค์สร้างกิจ. (2543). สุขภาพองค์กรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร
- สุวิมล ว่องวานิช. (2544, สิงหาคม). "การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา," จุฬาลงกรณ์. 20(4) : 14 - 20.
- สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. (2544). สถานศึกษาควรเตรียมการอย่างไรจึงจะผ่านการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ : สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1. (2546). ข้อมูลจำนวนนักเรียนจำนวนครู
ปีการศึกษา 2546. ราชบุรี : ฝ่ายแผนงานและสารสนเทศ.
- _____. (2546). รายงานผลการประเมินคุณภาพระดับชาติ ปีการศึกษา 2546. ราชบุรี :
ฝ่ายแผนงานและสารสนเทศ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543 ข). การประกันคุณภาพการศึกษา.
กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2540). การพัฒนามาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- _____. (2540). มาตรฐานโรงเรียน 2541. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). บันทึก สพฐ. 2547. กรุงเทพฯ :
ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). รายงานผลการประเมินคุณภาพระดับ
ชาติ ปีการศึกษา 2546. ราชบุรี : ฝ่ายแผนงานและสารสนเทศ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- _____. (2540). แผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 8 พุทธศักราช 2540-2544. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค
จำกัด.
- _____. (2543 ข). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2541). รายงานการวิจัยเรื่องระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
แห่งชาติ : การอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนานโยบายและวางแผนการจัดการ
ศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2541). แนวดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพ
และการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2541.ก). "วิสัยทัศน์กว้างไกลปฏิบัติได้ผลจริง," ใน ภาวะผู้นำความสำคัญ
ต่ออนาคตไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. หน้า 32 – 41. กรุงเทพฯ : มติชน.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2538). "วิสัยทัศน์ของผู้บริหารการศึกษา," ใน ประมวลสาระชุดวิชา
ประสบการณ์วิชาชีพมหาบัณฑิตบริหารการศึกษา. เล่มที่ 1. หน่วยที่ 1. หน้า 1 – 7
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. (2543). รายงานการวิจัยสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. ราชบุรี : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5.
- อภิญา ดันศิริ. (2541, ธันวาคม – มกราคม). “การประกันคุณภาพการศึกษา,” *วารสารร่มไทรทอง*. 7 (4) : 27 – 33.
- อำรุง จันทวานิช. (2542). “การประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ,” ใน *แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ : พื้นฐานการปฏิรูปการศึกษาเพื่อประชาชน*. หน้า 79 – 87. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- Abolghasemi, Mahmood. (1998, April). “The Relationships Between Administrative Structures , Subcultures and school Vision in High Schools,” *Dissertation Abstracts Internationa*. 58 (10) : 3879 – A.
- Barth, Roland S. (1991). *Improving Schools from Within : Teachers, Parents, and Principals Can Make the Difference*. San Francisco : Jossey – Bass Publishers.
- Blumberg, Arthur & Greenfield, William. (1974). *The Effective Principal : Perspectives on School Leadership*, 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Braun, Jerry Bruce. (1991, May). “An Analysis of Principal Leadership Vision and Its Relationship to School Climate,” *Dissertation Abstracts International*. 52 (04) : 1139 – A
- Bridges, Michle Thomas. (1992, September). “Teachers Perceptions of School Effectiveness and Principal Vision,” *Dissertation Abstracts International*. 50 (03) : 669 – A.
- Butt, Marty. (1993, September). “What do Superintendens do to Turn Vision into Action ? A Biography of Pragmatic Visionaries,” *Dissertation Abstracts International*. 54. (3) : 746 – A.
- Chui, Hong Sheung. (1997, September). “Vision and Leadership of Principals In Self Managing Schools in Hong Kong (Chaina),” *Dissertation Abstracts International*. 54 (03) : 807 – A.
- Cronbach, Lee J. (1970). *Essential of Psychological. Testing*. 3rd ed. New York : Harper and Row.
- Cryer, P. (1993). *Preparing for Quality Assessment and Audit Establishing a Quality Assurance System in Higher Education*. London : CVCP Prblication.
- Duke, Daniel L. (1987). *School Leadership and Instructional Improvement*. New York: Random House.

- Goens, George A. and Sharon I.R. Clover. (1991). *Mastering School Reform*. Boston : Allyn and Bacon.
- Green, Diana. (1994). "Trends and Issues," in *International Developments in Assuring Quality in Higher Education*. p. 168 – 177. London : The Falmer Press.
- Greenfield, W.D, Licata, & Johnson, B.L. (1989). *A Guide to Interpreting the Vision Instrument College of Education*. Baton Rouge, LA, Louisiana State University.
- Helmut, maucher. (1995). *Leadership in Action*. New York : McGraw – Hill, Inc.
- Hickman, Craig R. & Silva, Michael A. (1984). *Creating Excellence : Managing Corporate Culture, Strategy and Change in the New Age*. New York : New American Library.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. Daryle. (1970, Autumn). "Determining Sample Size for Research Activities," *Educational and psychology Measurement*. 30 (30) : 608 – 610.
- Lock, Edwin A. and associates. (1991). *The Essence of Leadership : the Four Keys to Leading Sucessfully*. New York : Lexington Books.
- Mcconnell, Lonnie Lane. (1992, January). "Visionary Leadership and Managerial Leadership in secondary School Principals," *Dissertation Abstracts International*. 52 (7) : 235 – A.
- Murgatroyd, Stiphen and Colin Morgan. (1994). *Total Quality Management and the School*. Buckingham : Open University Press.
- Ramsay, William & Clark, Eugene E (1990). *New Ideas for Effective School Improvement Vision, Social Capital, Evaluation*. London : The Falmer Press.
- Sergiovanni, Thomas J. (1984, February). "Leadership and Excellence in Schooling," *Educational Leadership*. 41(5) : 4 – 13.
- Sheive, Linda Tinelli and Schoenheit, Marian Beauchamp. (1987). "Vixion and the Work Life of Educatinal Leaders," *Leadership : Examining the Elusive*. 1987 Yearbook of the Association for Srpirvision snd Curriculum Development.
- Thompson, Judith Ann. (1990, August). "Bridge to the future : How Elementary School Principals Share Their Their Visions," *Dissertation Abstracts International*. 51(02) : 375.
- Trethowan, David M. (1991). *Managing with Appraisal Achieving Quality Schools through Performance Management*. London : Paul Chapman Publishing Ltd.

Yukl, Gary A. (1994). *Leadership in Organization. 2nd ed.* Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณ พวงสุวรรณ
อธิการบดีสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
2. อาจารย์ ดร.พรชัย หนูแก้ว
รองคณบดี คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
3. อาจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช
ศึกษานิเทศก์ 7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
4. อาจารย์อภิชาติ คุณาธาร
ผู้อำนวยการ ระดับ 8 โรงเรียนวัดดอนตลุง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
5. อาจารย์ทองทรัพย์ เดชเดชสุนันท์
อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนบ้านจอมบึง (วปอพร้อมประชาศึกษา) อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ มีนาคม 2547

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายวุฒิชัย บุญหล้า นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศ แสงศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ในระหว่างเดือนมีนาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายวุฒิชัย บุญหล้า ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 032-316358 มือถือ 01-1974146

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 มีนาคม 2547

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายวุฒิชัย บุญหล้า นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศ แสงศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ตอบแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ในระหว่างเดือนมีนาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ — ได้โปรดพิจารณาให้ นายวุฒิชัย บุญหล้า ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภกรรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 032-316358 มือถือ 01-1974146

ที่ ศธ 0519.12/ 2547

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 มีนาคม 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดีสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายวุฒิชัย บุญหล้า นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศ แสงศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน และ อาจารย์พรชัย หนูแก้ว เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นายวุฒิชัย บุญหล้า และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 032-316358 มือถือ 01-1974146

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 มีนาคม 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอมบึง (วาปีพร้อมประชาศึกษา)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายวุฒิชัย บุญหล้า นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ แสงวงศ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ทองทรัพย์ เดชเดชสุนันท์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นายวุฒิชัย บุญหล้า และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท 032-316358 มือถือ 01-1974146

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 มีนาคม 2547

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นายวุฒิชัย บุญหล้า นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ แสงศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นายชัยฤทธิ์ ศิลาเดช คีตยานิเทศก์ และ อาจารย์อภิชาติ คุณาธาร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคอนถาสงฆาราม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ นายวุฒิชัย บุญหล้า และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 032-316358 มือถือ 01-1974146

ภาคผนวก ค
เครื่องมือเพื่อการวิจัย (แบบสอบถาม)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

.....

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้คือผู้บริหารโรงเรียน
2. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
3. คำตอบที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวม โดยจะไม่มีผลต่อผู้ตอบแต่ประการใด จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้ตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามสภาพความเป็นจริง
4. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน
 - ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

นายวุฒิชัย บุญหล้า

นิสิตปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

คำแนะนำในการตอบ โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ท้ายข้อความที่ตรงกับระดับความเป็นจริงที่ท่านประพฤติปฏิบัติ หรือมีความรู้สึกนึกคิดเช่นนั้นโดยมีเกณฑ์ในการแบ่งวัดค่าระดับการปฏิบัติเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด
ระดับ 2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
ระดับ 3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
ระดับ 4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
ระดับ 5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด

วิสัยทัศน์ผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
การสร้างวิสัยทัศน์					
1. ข้าพเจ้าอ่านหนังสือ หรือวารสารต่าง ๆ เพื่อที่จะทราบแนวคิด และกลยุทธ์ในการพัฒนาโรงเรียน					
2. ข้าพเจ้ามีพิมพ์เขียว หรือมีภาพในอนาคตของโรงเรียนอยู่ในใจแล้วว่า โรงเรียนแห่งนี้ควรเป็นอย่างไร					
3. ข้าพเจ้ามีภาพที่ชัดเจนอยู่ในใจแล้วว่าโรงเรียนที่ดีควรจะเป็นอย่างไร					
4. ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้น เมื่อได้รับทราบความคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนได้					
5. ข้าพเจ้ามักคิดใคร่ครวญอยู่เสมอว่าในอนาคตนั้น โรงเรียนแห่งนี้ควรจะเป็นอย่างไร และเราจะไปถึงจุดนั้นได้อย่างไร					
6. ข้าพเจ้าฝันถึงความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนแห่งนี้					
7. ข้าพเจ้ารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน					
8. ข้าพเจ้ามีความสนใจถึงวิธีการที่โรงเรียนอื่นประสบความสำเร็จ					
9. ข้าพเจ้ากำหนดเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ และความพร้อมของครู					
10. ข้าพเจ้ารับฟังความคิดเห็นจากคณะครูที่มีต่อการพัฒนาโรงเรียน					

วิสัยทัศน์ผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
การเผยแพร่วิสัยทัศน์					
11. ข้าพเจ้าใช้การอุปมาและการเปรียบเทียบให้คณะครูเห็นว่าความฝันเกี่ยวกับอนาคตของโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้					
12. ข้าพเจ้าชอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะครูถึงวิธีการที่จะทำให้โรงเรียนแห่งนี้ มีลักษณะเด่นหรือแตกต่างไปจากโรงเรียนอื่น					
13. ข้าพเจ้าแสดงให้คณะครูทราบอยู่เสมอว่าต้องการที่จะให้โรงเรียนแห่งนี้เป็นอย่างใดในอนาคต					
14. ข้าพเจ้ามักใช้การประชุมครู หรือการพบปะกับคณะครู เพื่อร่วมพิจารณาถึงอนาคตของโรงเรียนแห่งนี้					
15. ข้าพเจ้าพูดคุยเกี่ยวกับ "ความฝัน" ที่อยากให้โรงเรียนแห่งนี้เป็นในอนาคต กับคณะครู ผู้ปกครอง นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน และบุคคลทั่วไป					
16. ข้าพเจ้ามักจะนำความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้รับมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคณะครู					
17. ข้าพเจ้าชอบที่จะพูดถึงความสำเร็จของครู และนักเรียนในโรงเรียนแห่งนี้					
18. ข้าพเจ้าพูดด้วยความตื่นเต้นและมีความสุขมาก เมื่อพูดถึงอนาคตของโรงเรียนแห่งนี้					
19. ข้าพเจ้ามองโลกในแง่ดี และมั่นใจมากเมื่อพูดกับคณะครูถึงเรื่องที่จะทำโรงเรียนแห่งนี้ดีขึ้นกว่าเดิม					
20. ข้าพเจ้าใช้วิธีการหลายอย่างเพื่อให้คณะครูเข้าใจเป้าหมายของการพัฒนาโรงเรียนอย่างชัดเจน					
การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์					
21. ข้าพเจ้ากระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปให้คณะครูตามความเหมาะสม					
22. ข้าพเจ้าให้คณะครูได้คิดและทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ					
23. ข้าพเจ้ามุ่งเน้นในสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่าสิ่งที่เป็นไปได้ไม่ในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน					

วิสัยทัศน์ผู้บริหารโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
24. ข้าพเจ้ากระตุ้นให้คณะครูมีความตื่นตัว และกระตือรือร้นในการทำงานด้วยวิธีการใหม่ ๆ					
25. ข้าพเจ้าพยายามส่งเสริมให้คณะครูมีความเชื่อถือซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อถือนระหว่างคณะครูกับผู้บริหารโรงเรียน					
26. ข้าพเจ้าพยายามให้คณะครูตระหนักถึงความสำคัญในการะหน้าที่ของตน					
27. ข้าพเจ้าพยายามให้คณะครูมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน					
28. ข้าพเจ้าสนับสนุนให้คณะครูมองเห็นการณ์ไกลและให้การยกย่องการกระทำนั้น ๆ					
29. ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน					
30. ข้าพเจ้าลำดับความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน
คำแนะนำในการตอบ ให้ท่านพิจารณาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติจริงใน 3 ด้านแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงโดยมีเกณฑ์แบ่งวัดค่าในการปฏิบัติงานเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับ 1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด
ระดับ 2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
ระดับ 3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
ระดับ 4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
ระดับ 5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด

การประกันคุณภาพภายใน	ระดับการปฏิบัติ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ด้านการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน					
1. ข้าพเจ้าประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่อง การประกันคุณภาพภายในแก่บุคลากร					
2. ข้าพเจ้าสร้างความตระหนักแก่บุคลากรถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในจนบุคลากรรู้สึกว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการทำงานปกติและไม่ได้เป็นการเพิ่มภาระ					
3. ข้าพเจ้ามอบหมายให้บุคลากรที่เป็นแกนนำซึ่งมีความรู้ความสามารถเป็นผู้ชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยกันเอง เพื่อโน้มน้าวความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้พร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพภายในด้วยความเต็มใจ					
4. ข้าพเจ้าส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีมและสร้างเสริมจิตสำนึกด้านคุณภาพแก่บุคลากรของโรงเรียน					
5. ข้าพเจ้าแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพภายในเหมาะสม กับความรู้ ความสามารถ					
6. ข้าพเจ้ากำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการไว้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับภารกิจของการประกันคุณภาพภายใน					
7. ข้าพเจ้าแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยพิจารณาตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน					
8. ข้าพเจ้าชี้แจงทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนในการประกันคุณภาพภายใน					

การประกันคุณภาพภายใน	ระดับการปฏิบัติ				
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน					
9. ในการวางแผนข้าพเจ้ามีการกำหนดเป้าหมาย แนวทาง การดำเนินงาน ไว้ชัดเจน และคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานภาพของโรงเรียน					
10. ข้าพเจ้าวางแผนปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง					
11. ข้าพเจ้านำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประกอบในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน					
12. ข้าพเจ้ากำหนดระยะเวลา งบประมาณ ผู้รับผิดชอบในกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม					
13. ข้าพเจ้าสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเพียงพอและตรงตามความต้องการ เช่น กระดาษ แฟ้มงาน เป็นต้น					
14. ข้าพเจ้าให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่ครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน					
15. ข้าพเจ้าจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพภายใน ตามความจำเป็นเร่งด่วน					
16. ข้าพเจ้ากำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียน					
17. ข้าพเจ้าและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน กำหนดกรอบการประเมิน เชื่อมโยงกับเป้าหมายการจัดการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาที่ระบุไว้ในแผน					
18. ข้าพเจ้าและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินจัดทำเครื่องมือการประเมินที่ง่ายต่อการนำไปใช้					
19. ข้าพเจ้าและคณะกรรมการเปิดโอกาสให้ครูทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำเครื่องมือการประเมิน					
20. ข้าพเจ้าและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน ตรวจสอบประเมินผลตามแผนเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่จะนำความสำเร็จตามเป้าหมาย					

การประกันคุณภาพภายใน	ระดับการปฏิบัติ				
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
21. ข้าพเจ้านำผลการประเมินคุณภาพภายในมาอภิปรายทบทวนในที่ประชุม เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและหาวิธีแก้ปัญหา					
22. ข้าพเจ้านำผลการประเมินคุณภาพภายในมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน					
การรายงาน					
23. ข้าพเจ้าและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายในรวบรวมผลการดำเนินงาน และผลการประเมินตนเองอย่างเป็นระบบ					
24. ข้าพเจ้าและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายในจัดเตรียมข้อมูล สารสนเทศ เอกสารหลักฐานที่จำเป็นสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้					
25. ข้าพเจ้าและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายใน วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูล จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้					
26. ข้าพเจ้าและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายในจัดกลุ่มของมาตรฐานการศึกษาที่จะรายงานให้เป็นไปในแนวเดียวกัน					
27. ข้าพเจ้าและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายในเสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานไว้ในรายงานอย่างชัดเจน					
28. ข้าพเจ้าและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายในจัดทำรายงาน โดยนำเสนอข้อมูลพื้นฐาน สภาพการดำเนินงาน ผลการประเมินตามมาตรฐานและการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต					
29. ข้าพเจ้าและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายในจัดทำรายงานในส่วนที่สามารถทำได้ไปเรื่อย ๆ ก่อนสิ้นปีการศึกษาโดยไม่รอให้ถึงสิ้นปีการศึกษา					
30. ข้าพเจ้าและคณะทำงานด้านประกันคุณภาพภายในเสนอรายงานประจำปี ต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน ทุกปี					

ภาคผนวก ง
สถานศึกษาที่ทดลองใช้เครื่องมือ
สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 ที่ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

ที่	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	ขนาดโรงเรียน
1.	วัดเขาส้ม	โพธาราม	เล็ก
2.	ชุมชนวัดเจ็ดเสมียน	โพธาราม	เล็ก
3.	บ้านเขาแหลม	โพธาราม	เล็ก
4.	วัดแก้ว	บางแพ	เล็ก
5.	วัดท่านบ	บางแพ	เล็ก
6.	วัดดอนกระเบื้อง	โพธาราม	เล็ก
7.	วัดโคกทอง	โพธาราม	เล็ก
8.	ชุมชนวัดบ้านเลือก	โพธาราม	เล็ก
9.	บ้านหนองไยบัว	โพธาราม	เล็ก
10.	วัดเฉลิมอาสน์	โพธาราม	เล็ก
11.	วัดไผ่สามเกาะ	บ้านโป่ง	กลาง
12.	อนุบาลโพธาราม	โพธาราม	กลาง
13.	วัดแก้วฟ้า	โพธาราม	กลาง
14.	ชุมชนวัดดอนคลัง	ดำเนินสะดวก	กลาง
15.	วัดชาวเหนือ	ดำเนินสะดวก	กลาง
16.	อนุบาลบางแพ	บางแพ	กลาง
17.	วัดท่าเรือ	ดำเนินสะดวก	กลาง
18.	วัดบ้านไร่	ดำเนินสะดวก	กลาง
19.	ชุมชนวัดกำแพงใต้	โพธาราม	กลาง
20.	บ้านดอนไผ่	ดำเนินสะดวก	กลาง
21.	วัดโพธิ์รัตนาราม	ดำเนินสะดวก	กลาง
22.	อนุบาลบ้านโป่ง	บ้านโป่ง	ใหญ่
23.	วัดนางแก้ว	โพธาราม	ใหญ่
24.	บ้านรางสีหมอก	ดำเนินสะดวก	ใหญ่
25.	วัดหัวโพ	บางแพ	ใหญ่
26.	วัดหุบกระเทียม	บ้านโป่ง	ใหญ่
27.	ชุมชนบ้านห้วยกระบอก	บ้านโป่ง	ใหญ่
28.	วัดหนองอ้อ	บ้านโป่ง	ใหญ่
29.	วัดหนองกบ	บ้านโป่ง	ใหญ่
30.	ชุมชนวัดประสาทสิทธิ์	ดำเนินสะดวก	ใหญ่

รายชื่อโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามการวิจัย

ที่	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	ขนาด	การประเมินภายนอก
1.	วัดอรุณญิกกาวาส(เจริญธรรมวิทยา)	เมือง	เล็ก	ประเมินแล้ว
2.	วัดดอนแจง(ไสวราษฎร์วิทยาคาร)	เมือง	เล็ก	ประเมินแล้ว
3.	บ้านอ่างหิน	ปากท่อ	เล็ก	ประเมินแล้ว
4.	วัดวิมลมรรคาราม	ปากท่อ	เล็ก	ประเมินแล้ว
5.	บ้านเขาถ่าน	ปากท่อ	เล็ก	ประเมินแล้ว
6.	วัดสูงเนินราษฎร์บำรุง	จอมบึง	เล็ก	ประเมินแล้ว
7.	บ้านวังปลา	จอมบึง	เล็ก	ประเมินแล้ว
8.	จตุศรัยวิทยาประชานุกูล	วัดเพลง	เล็ก	ประเมินแล้ว
9.	บ้านหนองโก	กิ่ง อ.บ้านคา	เล็ก	ประเมินแล้ว
10.	สมนึกวิทิศวรการ	สวนผึ้ง	เล็ก	ประเมินแล้ว
11.	บ้านมะขามเอน	สวนผึ้ง	เล็ก	ประเมินแล้ว
12.	วัดเขาไก่แจ้	สวนผึ้ง	เล็ก	ประเมินแล้ว
13.	วัดเกตุน้อย	เมือง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
14.	วัดท่าโขลง(พยุ่งประชานุกูล)	เมือง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
15.	วัดห้วยปลาตุก	เมือง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
16.	บ้านทุ่งน้อย(มิตรภาพที่ 21)	เมือง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
17.	วัดหนองกระทุ่ม(สังฆรักษ์ราษฎร์บำรุง)	เมือง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
18.	วัดนาหนอง(วิธานราษฎร์อนุกุล)	เมือง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
19.	วัดหนองบัว	ปากท่อ	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
20.	วัดเขาช้าง	ปากท่อ	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
21.	บ้านมณีลอย	ปากท่อ	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
22.	บ้านเขาอีसान	ปากท่อ	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
23.	วัดโคกพระเจริญ	ปากท่อ	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
24.	วัดโพธิศรี	ปากท่อ	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
25.	บ้านยางคู่	ปากท่อ	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
26.	วัดหนองกระทุ่ม	ปากท่อ	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
27.	สีวะรา	ปากท่อ	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
28.	บ้านหนองศาลเจ้า	จอมบึง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
29.	บ้านหนองปากซัง	จอมบึง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
30.	บ้านรางเข้	จอมบึง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน

ที่	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	ขนาด	การประเมินภายนอก
31.	วัดป่าเขาสัมมวงา	จอมบึง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
32.	บ้านหนองตาเน็ด	จอมบึง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
33.	บ้านรางม่วง	จอมบึง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
34.	บ้านหนองศรีนวล	จอมบึง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
35.	บ้านโกรกสิงขร	จอมบึง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
36.	บ้านหนองขนาก	จอมบึง	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
37.	บ้านโป่งเจ็ด	กิ่ง อ.บ้านคา	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
38.	ประชาพัฒนาวิทย์	กิ่ง อ.บ้านคา	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
39.	บ้านหินสี	ปากท่อ	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
40.	บ้านไทรงาม	ปากท่อ	เล็ก	ยังไม่ประเมิน
41.	วัดบ้านโพธิ์	เมือง	กลาง	ประเมินแล้ว
42.	วัดหนองบัวค่าย	จอมบึง	กลาง	ประเมินแล้ว
43.	วัดยางงาม	ปากท่อ	กลาง	ประเมินแล้ว
44.	บ้านไพรสะอาด	ปากท่อ	กลาง	ประเมินแล้ว
45.	ชุมชนวัดทุ่งหลวง	ปากท่อ	กลาง	ประเมินแล้ว
46.	วัดราษฎร์สมานฉันท์	ปากท่อ	กลาง	ประเมินแล้ว
47.	บ้านพุดาย	ปากท่อ	กลาง	ประเมินแล้ว
48.	วัดป่าไภ้(ส่วนประชานุกล)	ปากท่อ	กลาง	ประเมินแล้ว
49.	วัดเกาะศาลพระ	วัดเพลง	กลาง	ประเมินแล้ว
50.	วัดศรัทธาธาราษฎร์	วัดเพลง	กลาง	ประเมินแล้ว
51.	วัดแจ้งเจริญ	วัดเพลง	กลาง	ประเมินแล้ว
52.	อนุบาลวัดเพลง(วัดเพลง)	วัดเพลง	กลาง	ประเมินแล้ว
53.	วัดหนองพันจันทร์	กิ่ง อ.บ้านคา	กลาง	ประเมินแล้ว
54.	บ้านสวนผึ้ง	สวนผึ้ง	กลาง	ประเมินแล้ว
55.	บ้านห้วยผาก	สวนผึ้ง	กลาง	ประเมินแล้ว
56.	บ้านท่ามะขาม	สวนผึ้ง	กลาง	ประเมินแล้ว
57.	บ้านหนองแร้ง	จอมบึง	กลาง	ประเมินแล้ว
58.	บ้านหนองไผ่	ปากท่อ	กลาง	ประเมินแล้ว
59.	บ้านห้วยศาลา	ปากท่อ	กลาง	ประเมินแล้ว
60.	วัดสว่างอารมณ์	ปากท่อ	กลาง	ประเมินแล้ว
61.	วัดไผ่ล้อม(เจริญราษฎร์วิทยาคม)	เมือง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
62.	วัดหนามพุงดอ	เมือง	กลาง	ยังไม่ประเมิน

ที่	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	ขนาด	การประเมินภายนอก
63.	วัดพนินพลู	เมือง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
64.	วัดท้ายเมือง	เมือง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
65.	วัดห้วยหมู	เมือง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
66.	วัดห้วยตะแคง(พรประชาชนกุล)	เมือง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
67.	บ้านหนองวัวด้า	ปากท่อ	กลาง	ยังไม่ประเมิน
68.	บ้านหินสี	ปากท่อ	กลาง	ยังไม่ประเมิน
69.	บ้านโป่ง	ปากท่อ	กลาง	ยังไม่ประเมิน
70.	บ้านหนองกระทุ่ม	จอมบึง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
71.	วันครู 2503 (บ้านหนองบัว)	จอมบึง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
72.	บ้านตลาดควาย(ประชาชนกุล)	จอมบึง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
73.	น้ำตกห้วยสวนพลู	กิ่ง อ.บ้านคา	กลาง	ยังไม่ประเมิน
74.	บ้านหนองจอก(จิตติ - บุญศรี)	กิ่ง อ.บ้านคา	กลาง	ยังไม่ประเมิน
75.	บ้านบ่อหวี(กลุ่มนักข่าวหญิง 2)	สวนผึ้ง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
76.	วัดบ้านกล้วย(เพื่อราษฎร์บำรุง)	เมือง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
77.	บ้านหนองบัวหึ่ง(สนิทรราษฎร์บำรุง)	ปากท่อ	กลาง	ยังไม่ประเมิน
78.	วัดพิบูลวนาราม	ปากท่อ	กลาง	ยังไม่ประเมิน
79.	บ้านหนองน้ำใส	ปากท่อ	กลาง	ยังไม่ประเมิน
80.	บ้านหนองลังกา	ปากท่อ	กลาง	ยังไม่ประเมิน
81.	บ้านห้วยท่าช้าง	จอมบึง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
82.	บ้านหนองนกกระเรียน	จอมบึง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
83.	บ้านทุ่งแฝก	จอมบึง	กลาง	ยังไม่ประเมิน
84.	บ้านบึง	กิ่ง อ.บ้านคา	กลาง	ยังไม่ประเมิน
85.	บ้านร่องเจริญ	กิ่ง อ.บ้านคา	กลาง	ยังไม่ประเมิน
86.	อนุบาลราชบุรี	เมือง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
87.	วัดเขาวัง(แสง ช่วงสุวนิช)	เมือง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
88.	วัดแคทราย(บุญประชาสรรค์)	เมือง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
89.	วัดบางลี่(วุฒิพันธุ์วิทยา	เมือง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
90.	ไทยรัฐวิทยา 64 (บ้านหนองเกตุ)	ปากท่อ	ใหญ่	ประเมินแล้ว
91.	วัดสันติการาม	ปากท่อ	ใหญ่	ประเมินแล้ว
92.	อนุบาลปากท่อ	ปากท่อ	ใหญ่	ประเมินแล้ว
93.	มหาราช 7	จอมบึง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
94.	วัดด่านทับตะโก	จอมบึง	ใหญ่	ประเมินแล้ว

ที่	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	ขนาด	การประเมินภายนอก
95.	บ้านจอมบึง(วาปีพร้อมประชาศึกษา)	จอมบึง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
96.	อนุบาลจอมบึง	จอมบึง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
97.	วัดเขาปิ่นทอง	จอมบึง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
98.	บ้านเบิกไพร	จอมบึง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
99.	ชุมชนวัดรางบัว(แหลมราษฎร์บำรุง)	จอมบึง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
100.	สินแร่สยาม	สวนผึ้ง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
101.	ชุมชนบ้านบ่อ	สวนผึ้ง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
102.	บ้านลำพระ	กิ่ง อ.บ้านคา	ใหญ่	ประเมินแล้ว
103.	อนุบาลสวนผึ้ง	สวนผึ้ง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
104.	อนุบาลบ้านคา	กิ่ง อ.บ้านคา	ใหญ่	ประเมินแล้ว
105.	วัดห้วยไผ่	เมือง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
106.	วัดทุ่งหญ้าคมบาง	เมือง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
107.	วัดพิบูลทอง	เมือง	ใหญ่	ประเมินแล้ว
108.	เจติยาราม(บัณฑิตประชาพานิช)	เมือง	ใหญ่	ยังไม่ประเมิน
109.	บ้านห้วยยางโทน	ปากท่อ	ใหญ่	ยังไม่ประเมิน
110.	วัดปากช่อง	จอมบึง	ใหญ่	ยังไม่ประเมิน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายวุฒิชัย บุญหล้า
วัน เดือน ปีเกิด	2 ธันวาคม 2514
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	25 หมู่ 3 ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ใหญ่ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการโรงเรียน
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดชัยใหญ่ อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2531	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเบญจมราชูทิศราชบุรี
พ.ศ.2535	คบ. เกียรตินิยมอันดับ 1 (การประถมศึกษา) จากวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี
พ.ศ.2547	กศ.ม.(การบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ
ประสบการณ์ในการทำงาน	
พ.ศ.2544	ได้รับเกียรติบัตรผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น จากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี
พ.ศ.2545	ได้รับเกียรติบัตรผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น จากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี